

Аналітичний Звіт

Щодо Визначення Пріоритетів Сталих Публічних Закупівель Та Аналізу Готовності Ринку України

Action implemented by:

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ СТАЛИХ
ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА АНАЛІЗУ ГОТОВНОСТІ
РИНКУ УКРАЇНИ

Цей звіт був підготовлений в рамках проекту «Європейський Союз для довкілля» (EU4Environment), що фінансується Європейським Союзом та реалізується ОЕСР, ЄЕК ООН, ЮНЕП, ЮНІДО та Світовим банком. Звіт був підготовлений за підтримки ВГО «Жива планета» (п. Світлана Берзіна, п. Олена Ткач, п. Інна Яресковська, п. Олена Іванова, п. Галина Бузан, п. Федір Ткач), - партнера-виконавця ЮНЕП в Україні, під керівництвом ЮНЕП (п. Леся Ніколаєва, п. Фарід Якер, п. Нілс Хойер), представлений та обговорений із зацікавленими сторонами під час вебінару 20 липня 2021 року. Коментарі надано Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, Міністерством економіки України, іншими зацікавленими сторонами, національною координаторкою програми EU4Environment в Україні (п. Олена Маслюківська) та включені до звіту.

Погляди, висловлені в цьому документі, висловлюються лише авторами, і жодним чином не можуть відображати офіційну думку Європейського Союзу, його членів, урядів країн Східного партнерства або партнерів-виконавців. Цей звіт та будь-яка карта, включена до цього документу, не завдають шкоди статусу чи суверенітету будь-якої території, делімітації міжнародних кордонів та кордонів та назві будь-якої території, міста чи району.

Цей звіт підготовлений за фінансової допомоги Європейського Союзу. Дозволено використовувати текст цього звіту за умови належного посилання на джерело. Продаж цього документа заборонений. Будь ласка, цитуйте цю публікацію як: EU4Environment (2022), «Аналітичний звіт щодо визначення пріоритетів сталих публічних закупівель та аналізу готовності ринку в Україні».

© 2022, ЮНЕП. Всі права захищені. Ліцензований відповідно до умов Європейського Союзу.

Фото ©Shutterstock.com/ FOTO Eak

ЗМІСТ

Скорочення	4
Резюме	6
I. СТРУКТУРА ЗВІТУ	
1.1 Мета та завдання	8
1.2 Методологія	8
1.3.База дослідження	10
1.4. Зв'язок з попередніми етапами та дослідженнями	11
II. ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ СПЗ НА ОСНОВІ СИТУАЦІЙНОГО АНАЛІЗУ	
2.1 Ресурсний і економічний потенціал	12
2.2 Міжнародні угоди, зокрема зобов'язання України і стан їх виконання	12
2.3 Національна політика, стратегії, плани дій, оновлене законодавство та інші документи та фактори, стан їх виконання	14
2.4 Визначення пріоритетних для СПЗ галузей та закупівельних процедур	18
2.5 Аналіз законодавчого та нормативно-правового потенціалу пріоритетних галузей для застосування СПЗ	20
2.6 Початкова пріоритезація категорій товарів, робіт і послуг	24
III. АНАЛІЗ ГОТОВНОСТІ РИНКУ	
3.1. Послуги з організації харчування (включаючи кейтерингові послуги та послуги їдальнь)	37
3.2. Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання	39
ВИСНОВКИ	41
ДОДАТКИ	
Додаток 1. Резюме аналізу національної політики, стратегій, планів дій, оновленого законодавства та інших документів і факторів, включаючи стан виконання	42
Додаток 2. Результати Опитування № 1 учасників публічних закупівель	43
Додаток 3. Результати Опитування № 2 учасників публічних закупівель	45
Додаток 4. Найбільш закуповувані категорії товарів, робіт, послуг у порівнянні 2019-2020 рр	51
Додаток 5. Аналіз сфери послуг з організації харчування та ринку харчових продуктів	54
Додаток 6. Аналіз сфери дорожнього господарства	72

СКОРОЧЕННЯ

Угода про асоціацію	Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами
BI ProZorro	Модуль аналітики ProZorro
BMZ	Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини
ЕaP GREEN	Програма «Екологізація економік у країнах східного партнерства Європейського Союзу», що фінансована ЄС (2014-2018)
EN	Європейській стандарт
EU4Environment	Програма «Європейський Союз для довкілля», що фінансується ЄС (2019-2023)
FSC	Forest Stewardship Council (Лісова опікунська рада)
НАССР	Система аналізу і контролю критичних точок і ризиків, які можуть виникати під час будь-якого виробничого процесу, пов'язаного з продуктами харчування (англ. – «небезпека», «аналіз», «критика», «контроль», «точки»)
ISO	Міжнародна організація стандартизації
ProZorro	Єдина електронна система публічних закупівель ProZorro
АМКУ	Антимонопольний комітет України
ВГО	Всеукраїнська громадська організація
ГМО	Генетично модифікований організм
ДБН	Державні будівельні норми України
ДЕА	Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління
Держпродспоживслужба	Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів
ДК	Державний класифікатор
ДСТУ	Державний стандарт України
ДП	Державне підприємство
ЕЕПЗ	Енергоефективні публічні закупівлі
ЕК	Європейська комісія
Еко маркування	Екологічне маркування I типу (згідно з ISO 14024)
ЕСЗ	Електронна система закупівель
ЄЕК ООН	Європейська економічна комісія ООН
ЄЗК	Європейський зелений курс
ЄС	Європейський Союз
ЄРЗП	Єдиний ринок зелених продуктів
Життєвий цикл	Послідовні та взаємопов'язані етапи системи життєвого циклу продукту від придбання або виробництва з природних ресурсів чи сировини до остаточної утилізації
ЗПЗ	Зелені публічні закупівлі
КМУ	Кабінет Міністрів України
КО	Контактуючий орган
Міндовкілля	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України ¹
Мінекономіки	Міністерство економіки України ²
Міносвіти	Міністерство освіти та науки України
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я України
МТД	Міжнародна технічна допомога
НКО	Національна координаційна організація
НОС	Національний орган стандартизації, ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості»

¹ правонаступник Міністерства енергетики та захисту довкілля України з 27 травня 2020 року.

² Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України до 21 травня 2021 року; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України до 03 вересня 2019 року.

ОВЖЦ	Оцінка вартості життєвого циклу
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ОТГ	Об'єднані територіальні громади
Проекту СПЗ	Проект ЮНЕП по підтримці впровадження СПЗ та еко маркування, якій реалізується в
EU4Environment в Україні	партнерстві з ВГО Жива планета в рамках програми EU4Environment
СПЗ	Сталі публічні закупівлі
СОТ	Світова організація торгівлі
ТК	Національний технічний комітет стандартизації
Угода про асоціацію	Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами
ЦЗО	Централізована закупівельна організація
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг
ЦСР	Цілі сталого розвитку
ЮНЕП	Програма ООН з навколишнього середовища
ЮНІДО	Організація промислового розвитку ООН

РЕЗЮМЕ

Програма EU4Environment

Аналітичний звіт підготовлено в рамках програми EU4Environment, що фінансується ЄС. Програма допомагає країнам-партнерам: Вірменії, Азербайджану, Грузії, Республіці Молдова та Україні зберегти їхній природний капітал та покращити якість навколишнього середовища для людей шляхом підтримки заходів, пов'язаних із захистом навколишнього середовища, демонстрації та розкриття можливостей для сталого зростання та створення механізмів для кращого управління екологічними ризиками та наслідками.

У рамках програми EU4Environment, що фінансується ЄС, ЮНЕП прагне зміцнити спроможність України запроваджувати СПЗ та збільшити використання екологічного маркування. Це буде досягнуто шляхом технічної допомоги, розробки та підтримки інструментів впровадження та тренінгів для державних службовців, посадових осіб з державних закупівель, підприємств і галузевих асоціацій, а також неурядових організацій та інших зацікавлених сторін.

Бенефіціари в Україні

- Мінекономіки³, в частині впровадження СПЗ в рамках єдиної закупівельної політики та реалізації Стратегії реформування публічних закупівель («дорожня карта»)⁴;
- Міндовкілля⁵, в частині впровадження вимог до екологічних характеристик продукції, сприяння розвитку екологічного маркування та зеленого ринку.

Аналітичний звіт щодо визначення пріоритетів СПЗ та готовності ринку складається з трьох (3) розділів, висновків, шести (6) додатків).

У Розділі I звіту окреслено цілі, завдання, методологію та методологічну базу дослідження метою якого є визначення 2 найбільш пріоритетних категорій товарів, робіт чи послуг для розроблення нових критеріїв СПЗ в рамках проєкту СПЗ EU4Environment в Україні. Встановлено зв'язки з попередніми дослідженнями які проводились в рамках проєктів СПЗ EaP GREEN та EU4Environment.

У Розділ II звіту визначені фактори що впливають на пріоритезацію категорій товарів, робіт і послуг для СПЗ в Україні, зокрема:

- ресурсно-економічного потенціалу;
- міжнародних угод та зобов'язань, стану їх виконання;
- національних політик, стратегій, плану дій, оновленого законодавства та інших документів (наприклад, аналіз положень нового Закону про публічні закупівлі та стану його впровадження);
- інших факторів впливу на СПЗ та результатів опитування замовників і постачальників.

Наведені результати попереднього визначення пріоритетних для СПЗ категорій товарів, робіт та послуг.

У Розділ III звіту надана інформація про результати аналізу готовності ринку щодо потенціалу застосування підходу СПЗ в Україні відносно попереднього визначених пріоритетних категорій.

Аналіз готовності ринку дозволив виявити конкретні сфери, які без особливих ускладнень (наявність альтернативних продуктів, доступної за ціною більш сталої ринкової пропозиції, постачальників або підрядників тощо) реагують на використання критеріїв сталості при здійсненні публічних закупівель.

За результатами аналізу готовності ринку в Україні визначено та обґрунтовано:

- наявні можливості впровадження підходу СПЗ для вибору пріоритетних категорій на основі оцінки ризиків;
- основні чинники екологічного та соціально-економічного впливу на всіх етапах їх життєвого циклу;

³ Офіційний сайт Мінекономіки: <https://www.me.gov.ua/>

⁴ Схвалена розпорядженням КМУ від 24.02.2016 № 175-р разом із затвердженим планом заходів по реалізації: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80#Text>

⁵ Офіційний сайт Міндовкілля: <https://mepr.gov.ua/>

- рекомендації щодо впровадження підходу СПЗ для визначених 2 найбільш пріоритетних категорій товарів, робіт і послуг.

Висновки за результатами дослідження є передумовою для розробки критеріїв сталості для СПЗ та методичних рекомендацій (є одними з завдань проекту СПЗ EU4Environment в Україні).

Для розробки критеріїв СПЗ в рамках проекту СПЗ EU4Environment в Україні запропоновано такі категорії:

- 1) роботи по ремонту, реконструкції і будівництву нових доріг;
- 2) послуги з організації харчування та харчові продукти.

Результати дослідження по пріоритезації можуть бути також використані для визначення категорії товарів, робіт і послуг для розроблення нових або перегляду тих що є критеріїв СПЗ, ЗПЗ, ЕЕПЗ та стандартів еко маркування.

1. СТРУКТУРА АНАЛІТИЧНОГО ЗВІТУ

1.1. Мета і завдання

Звіт підготовлено за результатами аналітичного дослідження з метою визначення 2 найбільш пріоритетних категорій товарів, робіт чи послуг для розроблення нових критеріїв СПЗ в рамках проекту СПЗ EU4Environment в Україні.

Результати дослідження обґрунтовують доцільність застосування критеріїв СПЗ до визначених національних пріоритетів з урахуванням найважливіших факторів впливу, пов'язаних з предметом закупівлі та готовністю ринку забезпечити більш сталими товарами, роботами і послугами потреби держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад.

Застосування нових критеріїв СПЗ посилить вплив публічного сектору на формування ЄРЗП та дотримання принципів сталого споживання і виробництва у пріоритетних галузях економіки.

Відповідно, цілі дослідження наступні:

Ціль 1: Провести ситуаційний аналіз в контексті СПЗ.

Результат: Уточнення потенційних впливів на подальший розвиток СПЗ станом на початок II половини 2021 року.

Ціль 2: Здійснити попереднє визначення пріоритетів.

Результат: визначено товари, роботи і послуги з найбільшим потенціалом для СПЗ і для подальшого дослідження.

Ціль 3: Здійснити аналіз готовності ринку.

Результат: визначений ринковий потенціал задовільнити публічний сектор більш сталими товарами, роботами чи послугами за визначеними пріоритетними категоріям.

Ціль 4: Оцінити ризики та переваги

Результат: проведено дослідження та вивчено позиції зацікавлених сторін, для врахування при остаточному визначенні пріоритетних категорій.

Ціль 5: Остаточне визначення пріоритетів.

Результат: визначено 2 найбільш пріоритетні категорії товарів, робіт і послуг для розроблення нових критеріїв СПЗ в рамках проекту СПЗ EU4Environment в Україні.

1.2. Методологія

Дослідження ґрунтується на методологічному підході ЮНЕП, викладеному в Керівництві ЮНЕП по впровадженню СПЗ⁶ та виконання логічних послідовних кроків для досягнення цілей досліджень.

Ситуаційний аналіз

Ситуаційний аналіз є важливим початковим етапом дослідження що дозволяє оцінити різні фактори впливу на застосування підходу СПЗ в Україні та зміни, що відбулись у період 2019 рік – перше півріччя 2021 року, зокрема щодо:

1. Ресурсного і економічного потенціалу.
2. Міжнародних угод, зокрема зобов'язань України і стану їх виконання відповідно до Угоди про асоціацію, Угод в рамках членства у СОТ, в рамках заходів спрямованих на реалізацію ЄЗК.
3. Національних політик, стратегій, планів дій, оновленого законодавства та інших документів і факторів, зокрема аналізування положень і стану виконання:
 - політик, стратегій, планів дій, які визначають економічні, соціальні та екологічні пріоритети в державі;
 - стратегій і планів дій що спрямовані на вирішення проблем і підтримку розвитку галузей економіки та бюджетне забезпечення їх реалізації.

4. Дослідження також передбачає оцінювання інших факторів впливу на СПЗ:

⁶ Керівництво ЮНЕП по впровадженню СПЗ: https://www.ecolabel.org.ua/images/page/UNEP_ImplementationGuidelines_RUS.pdf

- нових актів права, що можуть мати вплив на розстановку пріоритетів із врахуванням попередніх досліджень що проводились в рамках проєкту СПЗ EaP GREEN⁷;
- нових методичних рекомендацій у сфері публічних закупівель;
- стейкхолдерів сфери СПЗ, їх повноважень та взаємодії;
- впровадження професіоналізації сфери публічних закупівель;
- результати опитування замовників і постачальників.

В процесі дослідження оцінювались доступні дані про категорії товарів, робіт і послуг які:

- потенційно відповідають вимогам політики СПЗ (із врахуванням ресурсного і економічного потенціалу, впливів міжнародних угод і зобов'язань та національних політик, стратегій, планів дій, оновленого законодавства та інших документів і факторів);
- мають особливу стратегічну важливість для держави;
- можна зробити більш сталими;
- найбільш закуповувані у публічному секторі (публічні закупівлі мають суттєвий вплив на ринок);
- відповідають критеріям СПЗ при цьому не виникає проблем з їх постачанням (за результатами попередніх досліджень);
- демонструють наявність методичних документів у сфері публічних закупівель (типових технічних специфікацій, нецінових критеріїв, методів оцінювання життєвого циклу, навчальних програм тощо);
- згадуються у позиції стейкхолдерів (за результатами проведеного в рамках дослідження результатів Опитування №1).

Відносно товарів, робіт і послуг, що отримали найбільшу кількість балів було проведено порівняльний аналіз щодо наявності критеріїв СПЗ, необхідності їх актуалізації, обумовленої впливом факторів визначених в ситуаційному аналізі.

Опитування №1 учасників публічних закупівель⁸ проводилось шляхом застосування Google-форми, що дозволило забезпечити швидкий збір і агрегування даних, використаних на всіх етапах дослідження. Замовники і постачальники опитувались окремо. Опитування проводилось з метою:

- виявлення рівня обізнаності респондентів про підходи СПЗ і стан ЕСЗ;
- виявлення бар'єрів чи проблем, з якими респонденти стикаються під час участі у публічних закупівлях;
- отримання зворотного зв'язку щодо найбільш актуальних областей і інструментів поліпшення.
- виявлення обсягів і частоту закупівель найбільш закуповуваних товарів, робіт і послуг;
- аналізування наявності діючих критеріїв, рекомендованих для СПЗ із врахуванням думки про необхідність їх перегляду;
- виявлення, які критерії СПЗ були застосовані та у якому форматі: у складі технічних специфікацій та/або нецінових критеріїв;
- визначення критеріїв і практик застосування вимог до еко маркування (і яких) з рекомендованих ЄК для ЗПЗ.

Інформування про опитування було проведено шляхом поширення інформації відповідного змісту через:

- листи електронної пошти від Департаменту сфери публічних закупівель Мінекономіки (із застосування бази замовників і постачальників ProZorro);
- сайти ВГО «Жива планета», Міндовкілля, платформа для сталого розвитку бізнесу GREEN MIND;
- розміщена на сайті інформація з доступом до опитувальника поширювалась через соцмережі ВГО «Жива планета» та у 17 цільових групах замовників, постачальників, експертних і неурядових організацій.

Аналіз готовності ринку учасників публічних проводився відносно категорій товарів, робіт і послуг, що попередньо визначені як пріоритетні для СПЗ. По кожній з категорій проведено оцінку галузевої політики, сфери технічного регулювання, застосування стандартів і маркувань та інших інструментів необхідних для оцінки більш сталих альтернативних пропозицій, зокрема:

⁷ Фінальний звіт про розстановку пріоритетів для СПЗ в Україні, підготовлений ДЕА відповідно до SSFA з Програмою навколишнього середовища (ЮНЕП) в рамках виконання проєкту EaP GREEN, що фінансується ЄС (Київ, Україна, серпень 2014 року).

⁸ Замовники, учасники торгів, постачальники, надавачі послуг та виконавці робіт.

1. Стратегічних документів, планів дій та інших актів, що регулюють розвиток галузі.
2. Технічних регламентів та інших документів у сфері державного регулювання.
3. Рівень застосування добровільних стандартів необхідних для впровадження і підтримки дієвості систем управління, наприклад: якістю (ISO 9001), екологічного управління (ISO 14001), екологічного менеджменту та аудиту (EMAS), управління гігієною і безпекою праці (OHSAS 18000), енергетичного менеджменту та аудиту (ISO 50001), аналізу ризиків, небезпечних чинників і контролю критичних точок (НАССР) та інших.
4. Стандартів, програм еко маркування та декларацій (із врахуванням результатів дослідження наведених в Аналітичному звіті щодо практики екологічного маркування в Україні⁹.
5. Інших стандартів і нормативних документів, що можуть бути застосовані в якості інструментів СПЗ.
6. Методів ОВЖЦ, зокрема для певних видів товарів, робіт чи послуг.

За даними з доступних електронних джерел інформації проведено оцінку ринкових пропозицій більш сталих продуктів у порівнянні з середньою ціною звичайної пропозиції.

Оцінка ризиків та переваг передбачає дослідження товарів, робіт і послуг, визначених за результатами аналізу готовності ринку із врахуванням можливих ризиків та переваг, які можна отримати від придбання тих, що відповідають умовним критеріям сталості. Дослідження передбачає оцінювання екологічних та соціально-економічних впливів категорій попередньо визначених як пріоритетних.

Опитування №2 учасників публічних закупівель проводилось шляхом застосування Google-форми в рамках публічного обговорення запропонованих попередніх результатів дослідження протягом 10 днів після проведеного вебінару ЮНЕП «Сприяння сталим публічним закупівлям та екологічному маркуванню в Україні – Пріоритетні для сталих публічних закупівель категорії товарів, робіт та послуг», якій відбувся 20 липня 2021 р. Повідомлення про опитування було розміщено на сайті ВГО «Жива планета» та інших ресурсах. Замовники і постачальники опитувались окремо. Інформація про опитування поширювалась шляхом електронної розсилки ДП «Прозоро» і через групи закупівельників у соцмережах.

Запис трансляції вебінару, презентації експертів проекту та додаткові матеріали до аналітичного дослідження доступні на сайті ВГО «Жива планета»¹⁰. Перелік учасників вебінару доданий до звіту за підсумками заходу разом з переліком учасників які прийняли участь в опитуванні та результатами опитування.

За результатами аналізування даних, отриманих в ході дослідження проводилось остаточне:

1. Визначення найбільш пріоритетних для СПЗ товарів, робіт і послуг;
2. Обґрунтування рекомендацій щодо розроблення нових або перегляду раніше розроблених критеріїв СПЗ та нормативних документів що встановлюють критеріальну базу.

Остаточне визначення пріоритетів

Передбачає визначення 2 найбільш пріоритетних категорій товарів, робіт чи послуг для розроблення нових критеріїв СПЗ в рамках проекту СПЗ EU4Environment в Україні.

1.3. База дослідження

Під час дослідження проводився аналіз:

- національної нормативно-правової бази, національного фонду стандартів, методичних рекомендацій та інших нормативних документів;
- Державного бюджету України¹¹ за 2019-2021 роки¹²;
- даних системи ProZorro (через BI ProZorro);
- відкритих статистичних та інших даних;

⁹ Аналітичний звіт щодо практики екологічного маркування в Україні, підготовлений ВГО «Жива планета» відповідно до SSFA з Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) від 27.01.2020 № SB 013764-03-02-14AC0006-11236M99 в рамках виконання проекту EU4Environment в Україні, що фінансується ЄС (Київ, Україна, липень 2020 року). <https://livingplanet.org.ua/proekty/otsinka-progresu-vprovadzheniya-stalikh-publichnikh-zakupivel-i-praktiki-zastosuvannya-eko-markuvannya-v-ukrajini>

¹⁰ [Огляд вебінару 20.07.2021 р.](#)

¹¹ Про формування доходної та видаткової частини бюджету України: <https://mof.gov.ua/uk/budget>

¹² Державний веб-портал бюджету України для громадян: <https://openbudget.gov.ua/>

- стандартів еко маркування що встановлені для різних категорій продуктів в межах української та європейських міжнародно визнаних програм екологічного маркування I типу¹³;
- Міжнародний реєстр екологічних продуктових декларацій – EPD Portal¹⁴;
- результати проєктів GIZ "Консультаційний фонд підтримки асоціації Україна-ЄС" (EU Lab – нецінові критерії, ОВД), "Сприяння енергоефективності та впровадження Директиви 2012/27/ЄС по енергоефективності в Україні" та "Енергоефективність в громадах II" (критерії ЕЕПП та рекомендації для замовників);
- звіти та рекомендації в рамках проєкту ЗПЗ Світового банку; Єдиний реєстр ОВД¹⁵ та нормативно-правове забезпечення процедури ОВД;
- технічних звітів до критеріїв ЗПЗ рекомендованих ЄК¹⁶; результатів досліджень і публікацій на платформі ЮНЕП – «Одна планета»¹⁷;
- звітів за результати успішних практик СПЗ¹⁸;
- результатів опитувань в рамках дослідження; доступних цінкових пропозицій (електронні каталоги та закупівельні майданчики); наукових та аналітичних досліджень, інших відкритих даних по темі дослідження.

1.4. Зв'язок з попередніми етапами, спільною діяльністю та дослідженнями

Дослідження проводилося на основі даних, отриманих в результаті раніше проведених досліджень в рамках реалізації:

1. Проєкт EaP GREEN (2014-2017):

- Фінальний звіт з розстановки пріоритетів для СПЗ в Україні, підготовлений ДЕА відповідно до SSFA з ЮНЕП в рамках виконання проєкту СПЗ EaP GREEN, що фінансувався ЄС (Київ, Україна, серпень 2014 року).
- Аналіз готовності ринку, підготовлений ДЕА відповідно до SSFA з ЮНЕП в рамках виконання проєкту СПЗ EaP GREEN, що фінансувався ЄС (Київ, Україна, лютий 2015).
- Настанова щодо впровадження СПЗ (Київ, Україна - 125 с.), підготовлена ДЕА відповідно до SSFA з ЮНЕП в рамках виконання проєкту СПЗ EaP GREEN, що фінансувався ЄС (Київ, Україна, 2016).

2. Програма EU4Environment (2020):

- Аналітичний звіт про впровадження сталих публічних закупівель в Україні у період 2017 – 2019 рр, підготовлений ВГО «Жива планета» відповідно до SSFA з ЮНЕП від 27.01.2020 № SB 013764-03-02-14AC0006-11236M99 в рамках виконання проєкту СПЗ EU4Environment в Україні, що фінансується ЄС (Київ, Україна, липень 2020 року).
- Аналітичний звіт щодо практики екологічного маркування в Україні, підготовлений ВГО «Жива планета» відповідно до SSFA з ЮНЕП від 27.01.2020 № SB 013764-03-02-14AC0006-11236M99 в рамках виконання проєкту EU4Environment в Україні, що фінансується ЄС (Київ, Україна, липень 2020 року).

¹³ Реєстр органів еко маркування з позначенням тих хто пройшов сертифікацію за програмою GENICES і є стороною міжнародної угоди про взаємну довіру та визнання: <https://www.globalecolabelling.net/gen-members/gen-full-members-list/>

¹⁴ Міжнародний реєстр EPD: <https://www.environdec.com/home>

¹⁵ Єдиний реєстр ОВД: <http://eia.menr.gov.ua/uk/cases>

¹⁶ Критерії ЗПЗ рекомендовані Єврокомісією: https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

¹⁷ Сайт Програми «Одна планета»: <https://www.oneplanetnetwork.org/>

¹⁸ Сайт Ресурсного Центру по СПЗ: <https://sustainable-procurement.org/resource-centre/>

2. ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ СПЗ НА ОСНОВІ СИТУАЦІЙНОГО АНАЛІЗУ

2.1. Ресурсно-економічний потенціал

Ресурсний потенціал

Незважаючи на економічні та соціальні втрати¹⁹, викликані військовою агресією Російської Федерації проти України та негативним впливом COVID-19²⁰, Україна має потенціал для зростання завдяки природним ресурсам, географічному розташуванню та якості людського капіталу²¹. Застарілі підходи до управління природними ресурсами призводять до їх нищівного виснаження. Повільні темпи наближення до європейських норм та розробки законодавчих інструментів для наближення до ринків ЄС, створення передбачуваної регуляторної політики, затвердження національних стандартів, встановлення вимог до якості готової продукції на європейському рівні, недостатній потенціал розвитку високотехнічної складової у виробничих процесах все ще залишають Україну на рівні постачальника сировини для виробництва готових товарів за межами країни. Техногенні відходи як ресурс недооцінюються українською економікою. ЄЗК передбачає сталий підхід до використання ресурсів, (у т.ч. вторинних ресурсів та відновлюваних матеріалів). Україна робить перші кроки в цьому напрямку, але цих зусиль недостатньо.

Економічний потенціал

За даними Міністерства фінансів України²² основні макропоказники на 2021 рік, які відображають національний споживчий потенціал:

- ВВП номінальний – 4505,9 млрд грн, реальний ВВП – 4,6%);
- індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року) - 7,3%,
- індекс цін виробників (грудень до грудня попереднього року) - 8,7%;
- середньомісячна заробітна плата - 13632 грн (419 євро);
- рівень безробіття населення віком 15-70 років за методологією МОП - 9,2% економічно активного населення.

Проголошений Президентом та Урядом України курс на досягнення ЦСР та реалізація економічної частини Угоди про асоціацію може надати додатковий імпульс для надання продукції на ЄЗР через застосування підходу СПЗ в Україні, що може позитивно вплинути на:

- лісокористування (зменшувати вміст лісоматеріалів з первинних джерел у складі готової продукції);
- водокористування (зменшувати забруднення фосфатами, пестицидами та іншими небезпечними хімічними речовинами);
- землекористування (зменшення деградації та опустелювання земель сільськогосподарського призначення);
- ресурсоефективність (РЕЧВ як наскрізна лінія економії усіх видів ресурсів та зменшення впливів на довкілля від виробничої діяльності);
- наближеність України до ринку зеленої продукції ЄС з високою доданою вартістю, а не сировинної бази.

2.2. Міжнародні договори, зокрема зобов'язання України та стан їх виконання

У цьому розділі представлені дані за період січень 2020 – липень 2021 року та відповідні висновки.

¹⁹Україна зіткнулася зі збройною агресією Російської Федерації, внаслідок якої було тимчасово окуповано 7 % території держави, на якій як станом на 2013 рік в Україні проживало 13 % населення та втрачено 13,7 % ВВП.

²⁰Поширення COVID-19 загострило проблеми ринку праці, збільшило бідність, безробіття та загострило порушення прав працівників. Станом на 1 вересня 2020 року на обліку як безробітні перебувало 467 тисяч осіб. Це посилює соціальну напругу, індивідуальні та колективні трудові конфлікти, провокує масову трудову міграцію українців, які, незважаючи на обмеження COVID-19, знаходяться під загрозою експлуатації в пошуках кращої зарплати в ЄС, зокрема в країнах-сусідах.

²¹За даними Світового банку, за якістю людського капіталу Україна посіла 50 місце зі 157.

²² Презентація Державного бюджету України на 2021 рік:

<https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%91%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%822021.pdf>

Угоди в рамках членства СОР

З 2016 року Україна приєдналася до Багатосторонньої угоди про державні закупівлі в рамках СОР²³ у статусі розвиненої держави. Тому зобов'язання на рівні країн ЄС є, а державних гарантій та інших інструментів підтримки вітчизняного виробника немає.

Наразі 46 членів СОР приймають участь в перемовинах щодо укладення Угоди про екологічні товари в рамках СОР²⁴. Мета – усунути торговельні бар'єри для продукції, що має високий потенціал для захисту довкілля та боротьби зі зміною клімату. У ЄС визначено перелік такої продукції. Приєднання України до консультацій дозволить запропонувати свій перелік товарів – як на експорт, так і для залучення інвестицій у пріоритетні для розвитку галузі економіки. СПЗ дозволять державі впливати на посилення досягнення ЦСР із врахуванням національних інтересів.

Угода про асоціацію

На виконання Угоди про асоціацію схвалено Стратегію і урядовий [План дій з імплементації Угоди про асоціацію до 2024 року](#)²⁵, де передбачено основні напрями реалізації реформи публічних закупівель та адаптації законодавства до правил ЄС відповідно до положень Глави 8 "Державні закупівлі" у 5 основних етапів²⁶.

Наразі досягнуто достатнього прогресу у знятті технічних бар'єрів у торгівлі (85%) і державних закупівлях (85%)²⁷, наявний потенціал для продовження формування моделі сталого споживання та виробництва, зокрема в рамках реалізації діяльності Уряду по напрямкам:

- децентралізації²⁸;
- цифровізації²⁹;
- забезпечення безпечності харчових продуктів;
- збереження здоров'я нації;
- будівництва;
- протидії зміні клімату і сприяння збереженню озонового шару Землі;
- реформи сфери управління відходами в рамках Угоди про асоціацію³⁰.

Європейська Зелена угода

Україна приєдналась до ЄЗК і зобов'язана наблизити національне законодавство до права ЄС, зокрема в рамках зони вільної торгівлі. Положення Указу Президента України від 08.11.2019, № 837/2019 «Про невідкладні заходи щодо реформування та зміцнення держави» відповідають рекомендаціям спільної заяви української делегації та Комісії ЄС під час Форуму громадянського суспільства Україна-ЄС у рамках глибокої та всеосяжної Угоди про вільну торгівлю (ПВЗВТ), у тому числі в частині вивчення потенціалу ринку товарів і послуг Україна-ЄС. Формування єдиного з ЄС ринку зелених товарів і послуг визначено як один з пріоритетів.

²³Багатостороння угода регулює закупівлю товарів і послуг органами державної влади сторін Угоди на основі принципів відкритості, прозорості та недискримінації. Станом на початок 2021 року до угоди приєдналися 48 країн, і серед них – США, Японія, країни ЄС, Республіка Корея, Австралія, Нова Зеландія та інші. Загальний обсяг ринку публічних закупівель в державах які є сторонами угоди оцінюється в ~ 1,7 трильйона доларів США на рік.

²⁴ Про Угоду про екологічні товари в рамках СОР: https://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/ega_e.htm

²⁵ Моніторинг стану виконання Україною УА, доступний в урядовій інформаційно-аналітичній системі "Пульс Угоди".

²⁶ I етап – 1 січня – 31 грудня 2016 року, II етап – 01.01.2017 – 31.12.2018, III етап – 1 січня – 31 грудня 2019 року, IV етап – 01.01.2020 – 31.12.2021, V етап – 2022 рік.

²⁷ За даними звіту про стан виконання Угоди про асоціацію за 6 років (2015-2020), опублікованого 24 червня 2021 р.

²⁸ Сайт «Децентралізація надає можливості» (на підтримку децентралізації в Україні): <https://decentralization.gov.ua/about>

²⁹ Створено Міністерство цифрової трансформації України, кожен центральний орган виконавчої влади має уповноваженого керівника, який реалізує електронні послуги у сфері компетенції органу. Працює національна онлайн-платформа ЕкоСистема, яка містить актуальну інформацію про стан навколишнього середовища та дозволяє отримати дозволи онлайн. Система онлайн-закупівель ProZorro, включаючи відповідні платформи та платформи, нарощує потенціал для можливостей для учасників СПЗ та зацікавлених сторін.

³⁰ Система управління відходами має два ключових рівні – національний та регіональний. На національному рівні запроваджується стратегічне бачення разом із ключовими показниками, яких необхідно досягти. На регіональному рівні є предметне планування чіткої кількості об'єктів і суб'єктів поводження з відходами за кластерним принципом, тобто де і як він формується і що з ним робити.

Спільна заява (§ 10-26) європейської та української Дорадчих груп зі сталого розвитку³¹ схвалена 22 жовтня 2020 року на Форумі громадянського суспільства акцентує увагу на значенні економічного виміру сталого розвитку Угоди про асоціацію відповідно до положень Глави 13 "Торгівля та сталий розвиток".

2.3. Національна політика, стратегії, плани дій, оновлене законодавство та інші документи та фактори, стан їх виконання

Національна економічна стратегія на період до 2030 року³², містить узгоджене бачення щодо стратегічного курсу економічного розвитку України. Цільові індикатори на 2030 рік, у тому числі, передбачають: зростання реального ВВП не менше ніж у два рази; зростання ВВП на душу населення не менше ніж до 10 тис. доларів США. Трансформовані та високопродуктивні сектори економіки зможуть ефективно конкурувати на міжнародному ринку товарів і послуг з іноземними державами, що сприятиме зростанню податкових надходжень до бюджету та доходів населення.

Візія розвитку української економіки із визначенням напрямків і стратегічних цілей була підготовлена за ініціативи Президента України³³ і представлена на **Форумі Україна-30**³⁴, організованого за ініціативи Президента України. Форум проводиться щотижня протягом вересня-жовтня 2020 за особистої участі Президента України на кожній з сесій. **Екологічна політика України на період до 2030**³⁵ року введена в дію 01 січня 2020 року і запроваджує нові кроки до "озеленення" національної економіки. **Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року (НПД)**³⁶ посилює потенціал впровадження ЗПЗ (п.88-91), зокрема в частині що стосується стимулювання:

- впровадження систем екологічного управління на підприємствах одночасно з поліпшенням екологічних характеристик продукції (п.82-87);
- обмеження застосування небезпечних хімічних речовин і продуктів (п.137-138, 140);
- розвитку систем екологічного управління, розвитку добровільної екологічної сертифікації, маркування продукції, екологічного аудиту (п.145-146).

НПД враховує заходи, рекомендовані проектом СПЗ EU4Environment в Україні за результатами дослідження стану впровадження СПЗ в Україні у період 2017-2019 рр.³⁷, але не містить посилання на державні програми фінансування передбачених заходів, тож наразі їх виконання забезпечуватиметься в рамках можливостей виконавців або за рахунок проектів МТП.

Бюджетний потенціал

Дані Мінфіну по бюджету³⁸ та пріоритетам кореспондуються з ЦСР і міжнародними пріоритетами країни. Національні політичні та економічні пріоритети країни, кореспондуються із пріоритетністю видатків **державного бюджету на 2021 рік**³⁹ по декільком напрямкам:

- 1) **Зменшення обсягів викидів парникових газів** (енергоефективні заходи у приміщеннях закладів соціального забезпечення у поєднанні з вимогами⁴⁰ до речовин що використовують у кліматичній техніці);

³¹ Висновки четвертого спільного засідання європейської та української дорадчих груп, створених відповідно до Угоди про асоціацію (Брюссель – Київ, 2021): <https://www.greenmind.com.ua/images/2020/4ta-Spilna-zayava-DH-Ukrayiny-ta-YES-zi-staloho-rozvytku.pdf>

³² Національна економічна стратегія на період до 2030 року: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179?fbclid=IwAR0PQZrkY08DI5Q4zIsp0Q_Q4Qv4jAqEH8Xs8IAkmc9w_RV4YQ5C3uUdRSw

³³ Вектори економічного розвитку України 2030: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-vector.pdf>

³⁴ Сайт Всеукраїнського форуму «Україна 30»: <https://ukraine30.com/>

³⁵ Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

³⁶ Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnogo-planu-dij-z-ohoroni-navkolishnogo-prirodnogo-seredovishcha-na-period-do-2025-roku-i210421-443>

³⁷ Аналітичний звіт про впровадження СПЗ в Україні, підготовлений ВГО «Жива планета» відповідно до SSFA з Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) від 27.01.2020 № SB 013764-03-02-14AC0006-11236M99 в рамках виконання проекту EU4Environment в Україні, що фінансується ЄС (Київ, Україна, липень 2020 року).

³⁸ Презентація Державного бюджету України на 2021 рік: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%91%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%822021.pdf>

³⁹ Закон України «Про Державний бюджет України на 2021 рік»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>

⁴⁰ Закон України «Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-20#Text>

- 2) **Розвиток галузі енергетики, інфраструктури** у поєднанні з програмами допомоги ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій (наприклад, державні кошти на реалізацію держінвестпроектів на 0,25 млрд грн у поєднанні з коштами міжнародних фінансових організацій на 4,6 млрд грн);
- 3) **Масштабна цифровізація економіки** та державних послуг (2,2 млрд грн., що включають 1,3 млрд грн на заходи з інформатизації в органах державної влади, 0,3 млрд грн на «Портал Дія» - 100 державних послуг, 10 цифрових документів в смартфоні, 0,6 млрд грн на національну програму інформатизації);
- 4) **Будівництво** (в тому числі: кредитування будівництва/реконструкції/придбання житла для наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників; будівництво/капремонт/реконструкція освітніх закладів на 1 млрд грн – 300 шкіл; бюджетна підтримка «нової української школи» на 1,4 млрд грн - 440 першокласників отримають, в тому числі, сучасні меблі; оснащення робочих місць учителів технічними засобами для дистанційного навчання з метою запобігання поширенню COVID-19 в школах профінансується на 1,0 млрд грн.; житло для військовослужбовців на 2,1 млрд грн - 5 тис сімей отримають житло; бюджет на проектну документацію сучасних лікарень на 0,1 млрд грн.; будівництво/капремонт/реконструкція медичних закладів на 0,5 млрд грн – 9 амбулаторій, 3 кардіоцентри; розроблення містобудівної документації на 0,1 млрд грн -50 генпланів громад); будівництво і укомплектування ЦНАПів);
- 5) **Дорожнє будівництво** (програма «Велике будівництво» на 81,3 млрд грн, зручна транспортна інфраструктура на 3,9 млрд грн, розбудова автомобільних доріг державного значення на 31,0 млрд грн і місцевого значення на 18,1 млрд грн; додатково ресурс місцевих бюджетів на розвиток комунальних доріг та вулиць ОТГ (за рахунок акцизу з пального) на 8,05 млрд грн.);
- 6) **Субвенції** з державного бюджету **місцевим бюджетам** на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих громад (31,6 млрд грн./26% бюджету, на місцевому рівні громади є розпорядниками коштів і визначають пріоритети у закупівлях по галузях і категоріях).

Наведений перелік статей витрат, заходів і програм напрямів фінансування державних програм і заходів не є вичерпним і розглядається в сукупності з міжнародними і національними пріоритетами, затвердженими іншими актами права.

В 2021 році планується також комбіноване використання коштів державного і місцевого бюджетів на реалізацію запланованих заходів. **Найбільш пріоритетною залишається галузь будівництва, що наразі збільшує частку заходів із протидії зміні клімату. Державний бюджет передбачає інструменти підтримки децентралізації.**

У 2021 році також планується поєднання використання коштів державного та місцевих бюджетів для реалізації запланованих заходів.

Найбільш пріоритетним залишається будівельний сектор, де наразі зростає частка заходів із боротьби зі зміною клімату. Державний бюджет передбачає інструменти підтримки децентралізації.

Аналіз джерел фінансування

Таблиця 1. Джерела фінансування закупівель у 2020 році

Джерело фінансування	Кількість організаторів	Кількість процедур	Очікувана вартість, млрд грн	Сума договору, млрд грн	Частка в загальній сумі укладених договорів
Державний бюджет України	5 663,00	57 597,00	233,24	198,12	43,1
Місцевий бюджет	14 276,00	127 028,00	131,86	117,17	25,5
Власний бюджет (кошти від господарської діяльності підприємства)	3 466,00	56 861,00	107,08	98,67	21,5
Інше	2 869,00	22 088,00	27,43	25,80	5,6
Невідомо	2 198,00	28 110,00	20,30	17,80	3,9
Кредити та позики міжнародних валютно-кредитних організацій	24,00	39,00	1,37	1,31	0,3
Бюджет цільових фондів	268,00	1 286,00	0,47	0,40	0,1
Бюджет Автономної Республіки Крим	27,00	29,00	0,01	0,01	0,0
Разом	28791,00	293 038,00	511,76	459,28	100,0

Аналіз тендерних процедур

У 2020 році в ЕСЗ оприлюднено інформацію про 3 191 739 договорів (90,03 % загальної кількості оприлюднених), укладених без використання ЕСЗ шляхом застосування механізмів неконкурентних процедур допорогових закупівель "Процедура звітування про укладений договір" та "Звіт про укладений договір (COVID-19)", при цьому кількість договорів, які уклалися на суму:

- до 50 тис. грн. – збільшилася порівняно з відповідним показником 2019 року на 363 % – до 2 943 037 договорів; від 50 до 200 тис. грн. – зменшилась на 26% і становила 198 128 договорів;
- від 200 до 1 млн. грн. – зменшилась на 8 % – до 39 174 договорів;
- понад 1 млн. грн. – зменшилась на 7 % – до 11 400 договорів.

Законодавчі нововведення, пов'язані насамперед із розширенням кола закупівель, інформація про які вноситься до ЕСЗ шляхом оприлюднення звіту про закупівлю, зумовили збільшення у 2020 році кількості завершених тендерів до 3,545 млн. грн., або на 2,307 млн. грн. (у 2,9 рази).

Реформування системи публічних закупівель у контексті впливу на визначення пріоритетів

З метою реалізації оновленої редакції Закону України «Про публічні закупівлі»:

1) Постановою КМУ від 14.09.2020 за № 822 затверджений Порядок формування та використання електронного каталогу⁴¹, (набрала чинності з 15.09.2020), що **забезпечує подальший розвиток централізованої закупівлі і розширюють асортимент продукції яка може закуповуватись через ЦЗО та електронні каталоги.**

2) Мінекономіки розроблено:

- Порядок розміщення інформації про публічні закупівлі⁴², затверджений наказом Мінекономіки від 11.06.2020 № 1082, зареєстрованим у Мін'юсті 01.07.2020 за № 610/34893;
- Примірну методику визначення вартості життєвого циклу, затверджена наказом Мінекономіки від 28.09.2020 № 1894⁴³;
- форми і вимоги до забезпечення тендерної пропозиції⁴⁴, затвержені наказом Мінекономіки від 14.12.2020 № 2628, зареєстрованим у Мін'юсті 03.03.2021 за № 275/35897.

Зазначені акти уточнюють вимоги до тендерної документації та запроваджують нову методику визначення вартості життєвого циклу, що може застосовуватись замовниками під час здійснення публічних закупівель на стадії аналізу ринку або як критерій для визначення найбільш економічно вигідної пропозиції. Мінекономіки у 2021 році планує розробити і затвердити низку нормативних документів щодо перегляду примірної тендерної документації для процедур СПЗ, порядку функціонування ЕСЗ та електронних майданчиків, порядку тестування уповноважених осіб.

Типи публічних закупівель та особливості їх застосування впливають на можливість замовника застосовувати вимоги до предмету закупівлі або оцінювання пропозиції. Згідно з опублікованим у серпні 2020 року Інститутом розвитку та свободи інформації (IDFI, Грузія) звітом щодо рейтингу прозорості публічних закупівель, Україна зайняла перше місце із загальною оцінкою у 97,05% з-поміж 40 країн світу⁴⁵, прорахованою за унікальною методикою прозорості публічних закупівель⁴⁶. Що стосується етапів проведення закупівель, де оцінювали законодавство та прозорість процесів, Україну оцінили на 100% на етапі попереднього тендеру, на 98% під час торгів та 96,15% на етапі після тендеру. Єдиний показник з відносно нижчим відсотком в Україні є – Підзвітність і цілісність (88%).

⁴¹ Порядок формування та використання електронного каталогу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2020-%D0%BF#Text>

⁴² Порядок розміщення інформації про публічні закупівлі: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-20#Text>

⁴³ Примірні методику визначення вартості життєвого циклу: <https://me.gov.ua/legislativeacts/Detail?lang=uk-UA&id=32140d03-d5eb-4988-8790-6d60d1c84a93>

⁴⁴ Наказ Мінекономіки від 14.12.2020 № 2628: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0275-21#Text>

⁴⁵ [Звіт щодо рейтингу прозорості публічних закупівель 2020; 2020 Report of Transparent Public Procurement Rating](#)

⁴⁶ Універсальна методологія оцінки законодавства про державні закупівлі з кінцевою метою виявити сильні та слабкі сторони відповідної законодавчої бази. Публічні закупівлі представлених країн оцінюють за 64 показниками та на різних етапах проведення закупівель. Кожний показник, включений у методологію, оцінюється максимум в 1 бал (для кращої візуалізації та розуміння бали перераховано у відсотки).

Проаналізовані документи визначають економічні, соціальні та екологічні пріоритети в державі, закладають основу для формування умов для успішної конкуренції на світовому ринку та залучення інвестицій для реформування та модернізації окремих галузей економіки.

Загальний огляд політичних та економічних пріоритетів за результатами ситуаційного аналізу за період січень 2020 – липень 2021 наведені у Додатку 1 до цього звіту. Національна політика, стратегії, плани дій, оновлене законодавство та інші документи та чинники, включно з статусом впровадження містять детальну інформацію.

Таблиця 2. Національні пріоритети в контексті СПЗ.

Аспект	Національні пріоритети на 2021 рік у контексті СПЗ, забезпечені запланованим бюджетним фінансуванням	Очікувані переваги впровадження критеріїв СПЗ
Соціальний	<p>Модернізація системи освіти</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Нова українська школа» (якісні, комфортні та безпечні меблі для дітей); - технічне оснащення робочих місць вчителів для онлайн-навчання; - будівництво, капітальний ремонт, реконструкція навчальних закладів (програма «Спроможна школа до кращих результатів») 	<ul style="list-style-type: none"> - кращі та безпечніші умови навчання та праці; - інклюзивне навчання та навчання в умовах карантинних обмежень; - зменшення експлуатаційних витрат на утримання закладів освіти
	<p>Безпека харчових продуктів і здоров'я нації</p> <ul style="list-style-type: none"> - нові норми харчування учнів та військовослужбовців - модернізовані вимоги до послуг харчування/кейтерингу - централізована закупівля лікарських засобів та виробів медичного призначення (включаючи засоби індивідуального захисту та антисептики проти COVID-19) - проектна документація на модернізацію лікарень - придбання обладнання для опорних лікарень 	<ul style="list-style-type: none"> - краще, безпечніше та поживне харчування для соціальних груп населення; - поліпшення енергоефективності, зменшення експлуатаційних витрат на утримання закладів освіти; - досягнення більш високих соціальних стандартів та стандартів якості життя
	<p>Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб, підтримка учасників АТО/ООС (житло для військовослужбовців)</p> <ul style="list-style-type: none"> - збільшення обсягів житлового будівництва 	
Навколишнє середовище	<p>Охорона навколишнього середовища</p> <ul style="list-style-type: none"> - запобігання зміні клімату; - зменшення промислового забруднення; - збереження якості водних ресурсів; - комплексний підхід до планування та раціонального використання земельних ресурсів; - сприяння сталому розвитку сільського господарства та сільської місцевості; - відновлення та збереження лісів; - реформування системи поводження з відходами та хімічної безпеки; - наближення вступу до ЄС, промисловий безвіз, отримання експертної підтримки та проектів МТД 	<p>Стимулювання переходу на енерго-, ресурсозберігаючі та більш чисті технології виробництва, розвиток зеленого ринкову товарів і послуг, що в свою чергу зменшить:</p> <ul style="list-style-type: none"> - викиди парникових газів; - викиди забруднюючих речовин; - обсяги споживання первинних породних ресурсів; - обсяги утворених відходів; - рівень впливу промисловості на стан довкілля.
	<p>Стале виробництво та споживання, впровадження систем запобігання забрудненню та управління відходами</p> <ul style="list-style-type: none"> - запровадження економічних механізмів стимулювання зменшення промислового забруднення; - впровадження більш чистих технологій переробки та утилізації відходів; - впровадження розширеної системи відповідальності виробника; - ринкове обмеження одноразових пластикових виробів; - впровадження європейських вимог до екодизайну енергоспоживчих продуктів 	

ЕКОНОМІЧНИЙ	<p>Державна підтримка регіонального розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> - будівництво та укомплектування ЦНАПів; - розробка містобудівної документації громад та проектів регіонального розвитку; - підтримка соціально-економічного розвитку окремих територій 	<ul style="list-style-type: none"> - оперативність закупівлі з урахуванням повної вартості її життєвого циклу; -зниження витрат на технічне обслуговування та ремонт; -залучення додаткових зелених інвестицій у розвиток пріоритетних галузей економіки; - створення нових робочих місць; - економічне зростання за рахунок підвищення конкурентоспроможності українських виробників та їх експортної спроможності.
	<p>Розвиток дорожньої інфраструктури</p> <ul style="list-style-type: none"> - розвиток та утримання доріг державного значення; - будівництво, реконструкція, ремонт та утримання доріг місцевого значення, доріг та вулиць комунального призначення; - безпека руху; - залучення інвестицій у розвиток дорожньої галузі - оновлення залізничної інфраструктури; - підтримка розвитку ОТГ; - масштабна цифровізація економіки 	
	<p>Державна підтримка МСП</p> <ul style="list-style-type: none"> - компенсація відсотків за кредитами для мікро та малого бізнесу (доступні кредити 5-7-9%) - полегшення доступу МСП до фінансових ресурсів шляхом часткового гарантування державою їх боргових зобов'язань 	
	<p>Підтримка агропромислового комплексу</p> <ul style="list-style-type: none"> - здешевлення закупівлі сільськогосподарської техніки та обладнання; - розвиток тваринництва, садівництва, виноградарства, хмелярства та фермерських господарств; - підтримка розвитку органічного виробництва 	
	<p>Сталий туризм</p> <ul style="list-style-type: none"> - підвищення туристичної привабливості (програма «Подорож Україною»); - реставрація пам'яток культурної спадщини; - підвищення стандартів обслуговування, зон відпочинку 	

2.4. Визначення пріоритетних для СПЗ галузей та закупівельних процедур

Пріоритетні галузі для СПЗ галузі визначені за результатами досліджень наведених у п. 2.1-2.3 та зазначені в Таблиці 3. Результати Опитування №1 наведені у Додатку 2 до цього звіту були теж враховані при визначенні пріоритетних для СПЗ галузей та закупівельних процедур.

Таблиця 3. Категорії товарів, робіт, послуг, що відповідають державним пріоритетам розвитку галузей економіки та можуть бути розглянуті як пріоритетні для застосування СПЗ в контексті цього звіту.

Промисловість	Площа	Категорії товарів, робіт, послуг, що відповідають державним галузевим пріоритетам
Агропромисловий комплекс	Виробництво, зберігання харчових продуктів	<ul style="list-style-type: none"> - харчування; - послуги їдальні/кейтерингу
Будівництво та житлово-комунальний комплекс	Житлове, соціальне та промислове будівництво	<ul style="list-style-type: none"> - будівництво/реконструкція/ремонт/обслуговування будівель та будівельні роботи; - будівництво, реконструкція та технічне переоснащення у сфері тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення; - проектування та нагляд за виконанням будівельних робіт; - оздоблювальні роботи, малярні та склінні, сантехнічні та сантехнічні роботи; - взуття та спецодяг; - озеленення та утримання зелених насаджень

	Створення об'єктів по управлінню з відходами	- служба/організації/підприємства по управлінню/поводженню з відходами
	Енергозбереження та зменшення викидів від кліматичного обладнання	- електропобутова техніка; - ремонт; - обслуговування обладнання
Машинобудівний комплекс	Цифровізація економіки та державних послуг	- розробка, впровадження та супровід програмних продуктів; - навчання користувачів;
	Збільшення частки інноваційних, ресурсоефективних та чистих технологій у виробництві	- машини для обробки даних (технічні засоби); - комп'ютерне обладнання
	Виробництво нових видів екологічного електронного та електричного обладнання та машин, транспортних засобів та ін	
Транспортна інфраструктура	Будівництво, реконструкція та технічне переоснащення у сфері транспортної інфраструктури	- автомобілі (у тому числі електромобілі); - транспортне обслуговування; - будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередачі, автомобільних доріг, доріг, аеродромів і залізниць; вирівнювання поверхонь; - магістралі, трубопроводи, труби, обсадні труби, труби та супутні товари; - гравій, пісок, щебінь і наповнювачі; - ремонт та утримання доріг; - проектні роботи та нагляд за виконанням
Стале управління державною власністю (включаючи курортно-рекреаційну сферу та туризм)	Будівництво курортно-рекреаційних об'єктів та туристичної інфраструктури.	- будівництво / реконструкція / обслуговування будівель та інфраструктури;
	Стале управління державним майном, у тому числі проведення аукціонів з продажу майна за екологічними критеріями	- благоустрій території; - оздоблювальні матеріали та меблі; - проектування робіт з урахуванням вимог сталого туризму та нагляду; - аукціони
Переробна промисловість	Впровадження та підтримка сталої системи управління відходами та хімічними речовинами	- поводження з небезпечними відходами, хімікатами та обладнанням та контейнерами, що їх містять біоцидні препарати, дезінфікуючі та антисептичні засоби, стійкі органічні забруднювачі; - обладнання та продукти, що містять поліхлорбіфеніли; - електро- та кліматичне обладнання; - батарейки та акумулятори; - вироби з пластику
	Створення об'єктів управління/поводження з відходами (промисловими, медичними (включаючи медичний та військовий текстиль), пластиком та відходами, що утворюються в результаті видобутку та переробки корисних копалин та виробництва електроенергії та тепла)	- поводження з промисловими, медичними, небезпечними відходами; - вторинна переробка та відновлювані матеріали
	Стале управління лісами	- шкільні меблі; - деревина та будівельні матеріали; - папір та паперові вироби; - продукти з вмістом лісоматеріалів

Долучення України до ЄЗК сприятиме зеленої трансформації зазначених у Таблиці 2 секторів економіки, і призведе до підвищення ефективності та конкурентоспроможності українських виробників на міжнародному ринку, що в свою чергу вплине на зростання доходів та податкових надходжень.

Зміни у законодавстві що регулює сферу публічних закупівель за результатом чергового етапу реформи, призвели до розширення спектру закупівель, і збільшення у 2020 році кількості проведених тендерів у 2,9 рази у порівнянні з 2019 роком.

З даними Міністерства фінансів України⁴⁷, видаткова частина державного бюджету на 2021 рік⁴⁸ відповідає ЦСР і пріоритетам державної політики, а також підтверджує наявність фінансових можливостей для впливу публічного сектору на вищезазначені галузі через сферу публічних закупівель.

Подальший розвиток та вдосконалення інструментів для СПЗ в Україні стимулюватиме бізнес, зокрема МСП, до впровадження еко-дизайну продукції, енергоефективних, ресурсозберігаючих та чистих технологій виробництва, сучасних систем менеджменту та застосування екологічного маркування.

Аналіз даних ВІ ProZorro закупівель за різними процедурами та категоріями доводить, що у 2020 році найчастіше закуповувались товари, у тому числі кількість укладених договорів на товари – 2 400 838 тис. грн. (67,78%), послуги – 928 289 тис. грн. (26,21 %) та робіт – 212 762 тис. грн. (6,01 %). Водночас у 2020 році частка конкурентних закупівель була найвищою у закупівлях робіт – 20,76 %, товарів – 8,17 %, послуг – 4,96 %. Основну частину публічних закупівель в Україні за кількістю та предметами закупівель становлять товари – 67,78 %.

Таблиця 4. Обсяги закупівель за процедурами.

Мета закупівель	Процедури	Послуги		Роботи		Товари	
		К-ть	Відс.	К-ть	Відс.	К-ть	Відс.
ДОПОРОГИ							
Процедура звітування про укладений договір	неконкурентні	855 483	92,16	164 416	77,27	2 042 677	85,08
Звіт про укладений договір (COVID-19)	неконкурентні	3 145	0,34	798	0,38	125 228	5,22
Допорогова закупівля	конкурентні	10 151	1,09	6 216	2,92	57 923	2,41
Спрощені закупівлі	конкурентні	19 198	2,07	23 943	11,25	67 180	2,80
Електронні каталоги	неконкурентні		0,00		0,00	3 225	0,13
Всього	x	887 977	95,66	195 375	91,83	2 296 233	95,61
НАДПОРОГИ							
Відкриті торги з публікацією англійською мовою	конкурентні	1 762	0,19	1 195	0,56	4 968	0,21
Відкриті торги	конкурентні	14 568	1,57	12 639	5,94	63 944	
Переговорна процедура	неконкурентні	13 554	1,46	2 493	1,17	14 880	2,66
Переговорна процедура за нагальною потребою	неконкурентні	10 081	1,09	881	0,41	18 620	0,62
Переговорна процедура (для потреб оборони)	конкурентні	233	0,02	148	0,07	1 880	0,78
Закупівля за рамковою угодою	конкурентні	86	0,01		0,00	360	0,01
Конкурентний діалог	конкурентні		0,00	33	0,02		0,00
Конкурентний діалог з публікацією англійською мовою	конкурентні	1	0,00		0,00		0,00
Разом	x	40 285	4,34	17 389	8,17	104 605	4,36
Всього	x	928 262	100,00	212 762	100,00	2 400 838	100,00
У тому числі	конкурентні	45 999	1,96	44 174	20,76	196 208	8,17
	неконкурентні	882 263	95,04	198 588	79,24	2 204 630	91,83

Найбільш застосовуваними процедурами є спрощені закупівлі та відкриті торги, які в подальшому рекомендовано розглядати як більш перспективними для застосування підходу СПЗ, зокрема щодо можливостей застосування за цими видами закупівель багатокритеріального підходу.

2.5. Аналіз законодавчого та нормативно-правового потенціалу пріоритетних галузей для застосування СПЗ

Будівництво (промислове і громадське, дорожнє, трубопроводи, інфраструктурне), супутні роботи і послуги (проективання, ремонт і обслуговування)

⁴⁷ Презентація державного бюджету 2021: України

<https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%91%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%822021.pdf>

⁴⁸ Закон України «Про державний бюджет України на 2021 рік»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Текст>

У 2021 році до «Великого будівництва» включено 500 об'єктів: 95 шкіл, 70 садочків, 80 спортивних об'єктів, 200 амбулаторій. Вперше до програми включені 35 лікарень та 20 культурних об'єктів. На реалізацію цих проєктів планується спрямувати 9 млрд грн.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації дорожнього будівництва та удосконалення законодавства у сфері містобудівної діяльності»⁴⁹, передбачає спрощення процедури отримання права на виконання будівельних робіт з реконструкції та капітального ремонту доріг (клас наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми та значними наслідками).

Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України»⁵⁰, дозволяє залучити додаткове бюджетне фінансування для виконання ремонтно-будівельних робіт на автомобільних дорогах загального користування, забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері будівництва, містобудування та архітектури.

Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення системи ціноутворення в будівництві автомобільних доріг загального користування»⁵¹, дозволяє замовляти конкретні кілометри доріг, а не кожен складову дороги окремо.

Закон України «Про надання будівельної продукції на ринку»⁵², визначає правові та організаційні основи введення в обіг або надання будівельної продукції на ринку, шляхом внесення суттєвих змін у сферу технічного регулювання матеріалів і виробів на відповідність європейським стандартам. Відповідає вимогам Регламенту (ЄС) № 305/2011 Європейського Парламенту та Ради про встановлення гармонізованих умов для продажу будівельної продукції та скасування Директиви 89/106/ЄЕС⁵³.

Енергоефективність

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання окремих питань у сфері житлово-комунальних послуг»⁵⁴, регулює питання перехідного періоду Закону України «Про житлово-комунальні послуги»⁵⁵ організації договірних відносин з комунальними підприємствами з постачання та розподілу електричної енергії та природного газу). Такий вибір необхідний для забезпечення участі об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (далі – ОСББ) та житлово-будівельних кооперативів (далі – ЖБК) у здійсненні заходів з енергозбереження, реконструкції та модернізації багатоквартирних будинків⁵⁶ за «Програма 70/30 Енергоефективність»⁵⁷. Запровадження значно підвищило попит на матеріали, які використовуються для енергоефективного удосконалення трубопроводів, покрівель, стін житлових будинків, металопластикових вікон та дверей та супутніх матеріалів/робіт/послуг.

Закон України «Про енергетичну ефективність»⁵⁸ визначає правові, економічні та організаційні засади відносин, що виникають у сфері забезпечення енергетичної ефективності під час виробництва, транспортування, передачі, розподілу, постачання та споживання енергії.

Екологічна обробка деревини. Виробництво лісопродукції є одним із пріоритетів Національної економічної стратегії до 2030 року⁵⁹. Указом Президента України від 07.06.2021 №228/2021 «Про деякі заходи щодо

⁴⁹ Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації дорожнього будівництва та удосконалення законодавства у сфері містобудівної діяльності»: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67791

⁵⁰ Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/677-20#Текст>

⁵¹ Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення системи ціноутворення в будівництві автомобільних доріг загального користування»: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67032

⁵² Закон України «Про надання будівельної продукції на ринку»: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-20?fbclid=IwAR3GOVcmsIz0kHRj9x3eiE0QGw_8LJF8HUTIKlyCF4apk_sv_zwFCqzfApl#Text

⁵³ Regulation (EU) No 305/2011 EU: <http://www.iccc.eu/userfiles/File/REGULATION%20EC%20305.pdf>

⁵⁴ Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/677-20#Текст>

⁵⁵ Закон України «Про житлово-комунальні послуги»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/677-20#Текст>

⁵⁶ Відповідно до пункту 22 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Цивільного кодексу України, Законів України «Про енергозбереження», «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», «Про особливості реалізації права власності на багатоквартирний будинок».

⁵⁷ [Програма 70/30 Енергоефективність](#)

⁵⁸ Закон України «Про енергетичну ефективність»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text>

⁵⁹ [Національна економічна стратегія до 2030 року](#)

збереження та відтворення лісів» передбачено до фінансування у 2022 та наступних роках заходів з охорони, захисту, використання та відтворення лісів. Указ Президента України від 09.07.2019 №511/2019 «Про деякі заходи щодо збереження лісів та раціонального використання лісових ресурсів»⁶⁰, встановлені додаткові умови до продажу деревини.

Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів»⁶¹ запроваджує моніторинг внутрішнього споживання лісоматеріалів необроблених вітчизняних, а також контроль за обсягами внутрішнього споживання лісоматеріалів необроблених вітчизняних, у тому числі шляхом запровадження електронного обліку деревини.

Безпека харчових продуктів, харчування / послуги громадського харчування

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік»⁶² щодо безперервного забезпечення харчування військовослужбовців, передбачає збільшення фінансування та підвищення вимог до норм харчування військовослужбовців.

Закон України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» встановлює вимоги щодо застосування маркування *натуральних* харчових продуктів⁶³.

Ще однією передумовою до запровадження здорового харчування, збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління став **Указ Президента України №894/2019 «Про невідкладні заходи щодо покращення здоров'я дітей»**.

Управління відходами та небезпечними хімічними речовинами

Запровадження сталої системи управління відходами та небезпечними хімічними речовинами, передбачені міжнародними зобов'язаннями України та національним законодавством, у тому числі низкою Указів Президента України⁶⁴ та рамковий **Законом України «Про управління відходами»**⁶⁵, вимагає розвитку секторального законодавства, розробку і впровадження нових стандартів, фінансування проектів і запровадження економічних стимулів.

Приватизація як реструктуризація системи управління державною власністю. Управління державним майном здійснюється відповідно до **Закону України «Про Фонд державного майна України»**⁶⁶. Видаткова частина складається з видатків на будівництво, реконструкцію та утримання об'єктів державної власності (у тому числі на території будівництва курортно-рекреаційних закладів та об'єктів туристичної інфраструктури). Дохідна частина формується за рахунок надходжень від оренди та продажу об'єктів державної власності. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання регіонального розвитку та запобігання корупції»⁶⁷ дало поштовх для пошуку шляхів сталого управління об'єктами державної власності та збільшення доходів від оренди та приватизації. Ефективне управління державними об'єктами з метою збільшення надходжень від оренди та приватизації потребує розробки та прийняття ряду законодавчих актів, стандартів сталого будівництва, екологічних умов для інвесторів, які беруть участь в аукціонах майна, та потребує окремого аналізу готовності галузі до запровадити стійкі стандарти в туризмі.

⁶⁰ Указ Президента України №511/2019: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/511/2019#Текст>

⁶¹ Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15#Текст>

⁶² Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік»»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-20#Текст>

⁶³ Витяг з Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів»: <https://www.naturproduct.org.ua/zakon>

⁶⁴ Указ Президента України 37837/2019 «Про невідкладні заходи щодо реформування та зміцнення держави» (1а) щодо поводження з відходами та промислового забруднення. Указ Президента України №111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації» містить доручення ЦОБВ щодо активізації реформування механізму поводження з відходами: <https://www.president.gov.ua/documents/1112021-37505>; Указ Президента №104/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 березня 2021 року «Про заходи щодо підвищення рівня хімічної безпеки в Україні», у тому числі перелік доручень ЦООВ: <https://www.president.gov.ua/documents/1042021-37417>

⁶⁵ Закон України «Про управління відходами»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

⁶⁶ Закон України «Про Фонд державного майна України»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17#Text>

⁶⁷ Указ Президента України №713/2019 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції»: <https://www.president.gov.ua/documents/7132019-29789>

Державна та приватна нерухомість, готельний бізнес, зони відпочинку, озеленення та реабілітація, супутні послуги та роботи не повністю відповідають меті та завданням даного проекту та потребують додаткових людських, часових та фінансових ресурсів, але можуть бути перспективним напрямом окремих досліджень у рамках програми «Одна планета»⁶⁸, що спрямована на прискорення сталого споживання та виробництва у сфері туризму та рекреації, зокрема для вирішення проблем забруднення пластиком⁶⁹, втрати біорізноманіття, зміни клімату та захисту морських і наземних екосистем відповідно до ЦСР 12, 13, 15.

Стандарти та рекомендації у сфері публічних закупівель товарів робіт і послуг за початково визначеними пріоритетними галузями

Держава зобов'язує виробників вводити в обіг лише безпечну продукцію, тобто продукцію, яка відповідає встановленим законодавством вимогам щодо безпеки і відповідає національним стандартам, гармонізованим з європейськими та міжнародними стандартами.

З 01 січня 2019 року в Україні скасовані всі застарілі стандарти, прийняті до 1992 року (переважно це міждержавні ще колишнього СРСР - ГОСТ), і на їх заміну мають бути прийняті нові ДСТУ, гармонізовані з EN або, у разі відсутності таких – з міжнародними стандартами ISO.

Стандарти еко маркування вважаються найбільш надійними стандартами що встановлюють критерії оцінки життєвого циклу та екологічних характеристик предмета закупівлі. Їх використання в якості критеріїв відбору або вибору (неціновий критерій) рекомендовано Єврокомісією для здійснення ЗПЗ, Керівництвом ЮНЕП по впровадженню СПЗ, рекомендаціями щодо сталих закупівель згідно з ISO 20400⁷⁰. Сертифікат відповідності стандарту по оцінці життєвого циклу продукції певної категорії та логотип еко маркування на пакованні підтверджує відповідність предмета закупівлі вимогам таких критеріїв.

Будівництво (промислове та громадське, дорожнє, трубопровідне, інфраструктурне), супутні роботи та послуги (проекткування, ремонт та обслуговування)

Будь-яка операція, процес або розрахунок у будівельному виробництві регламентується державними будівельними нормами і стандартами. Основні положення системи нормування та стандартизації в будівництві викладені в ДБН 1.1-1:2009⁷¹.

Енергоефективність

Проект GIZ «Сприяння енергоефективності та імплементація Директиви 2012/27/ ЄС з енергоефективності в Україні» що впроваджується за підтримки Уряду Німеччини та Секретаріату з економічних питань Швейцарії (SECO) видав посібник «Критерії для енергоефективних закупівель – Рекомендації щодо вимог енергоефективності при закупівлі продукції державними органами»⁷², який пропонує замовникам інструмент для розуміння законодавчої бази, норм і стандартів для здійснення ЕЕПЗ.

Безпека харчових продуктів, харчування / кейтерингові послуги

Урядом запроваджено програму приведення у відповідність до європейських стандартів закладів дитячого харчування. У 2020 році відбулись зміни законодавства, що дозволили розпочати реформу в системі дитячого харчування, зокрема:

- затверджений санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти⁷³;
- затверджено нові гігієнічні вимоги до виробництва та обігу харчових продуктів на об'єктах, розташованих у закладах загальної середньої освіти⁷⁴;

⁶⁸ «Одна планета» – сталий туризм

⁶⁹ Туристичний сектор повинен продовжувати боротьбу із забрудненням пластиком під час і після COVID-19

⁷⁰ ДСТУ ISO 20400: 2018 Стійкі закупівлі. Настанови (ISO 20400:2017, IDT) визначає керівні принципи для організацій, незалежно від їх діяльності чи розміру, щодо застосування критеріїв сталості при закупівлях, як описано в ISO 26000. Призначений для зацікавлених сторін, залучених до процесу прийняття рішень щодо закупівель.

⁷¹ ДБН 1.1-1:2009: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/12/DBN-A.1.1-1-2009.pdf>

⁷² Критерії для енергоефективних закупівель: https://iem.org.ua/images/library/purchase_template_18.02.2021_web.pdf

⁷³ Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Текст>

⁷⁴ Гігієнічних вимог до виробництва та обігу харчових продуктів на потужностях, розташованих у закладах загальної середньої освіти: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1275-20#Текст>

- розроблено методичні рекомендації щодо методології особливостей здійснення закупівель у сфері організації харчування в закладах освіти⁷⁵;
- на основі НАССР розроблені методичні настанови з дотримання вимог законодавства України щодо безпечності харчових продуктів на виробничих підприємствах споживчої кооперації України⁷⁶;
- постановою КМУ від 24.03.2021 №305 затверджені норми і порядок організації харчування у навчальних закладах та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку⁷⁷;
- наказом Мінекономіки від 30.10.2020 № 2208 затверджені Методичні рекомендації щодо методики проведення закупівель у сфері харчування в закладах освіти⁷⁸.

Президентом України доручено Уряду у шестимісячний термін розробити та затвердити нормативи вмісту поліхлордобензо-п-діоксинів, поліхлордобензофуранів у харчових продуктах та в об'єктах довкілля, а також методи їх визначення.

Міжнародний стандарт ISO / TS 19657:2017 Визначення та технічні критерії для харчових інгредієнтів, які вважаються натуральними (Definitions and technical criteria for food ingredients to be considered as natural) був прийнятий як ДСТУ в травні 2018 року методом підтвердження. Стандарт пропонує механізми обміну інформацією між підприємствами про харчові складники, які вважаються *натуральними*, що має сприяти поширенню практики добросовісного ведення бізнесу та дотримання вимог Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів».

Хімічна безпека

За ініціатииви Міндовкілля Уряд затвердив зміни до Технічного регламенту мийних засобів щодо обмеження вмісту фосфатів.⁷⁹

КМУ затвердив Технічний регламент обмеження використання свинцю у лакофарбових матеріалах та сировині⁸⁰, що мінімізує ризики негативного впливу цього елемента на здоров'я людини та навколишнє середовище. Відповідно до постанови, така продукція, що містить свинець, буде вилучена з ринку та в подальшому підлягатиме контролю.

Мінекономіки своїм наказом затвердив Технічний регламент обмеження викидів летких органічних сполук внаслідок використання органічних розчинників у лакофарбових матеріалах для будівництва та ремонту колісних транспортних засобів⁸¹.

Закупівля послуг з утилізації медичних відходів здійснюється відповідно до постанови КМУ «Деякі питання закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на території України»⁸².

2.6. Початкова пріоритезація категорій товарів, робіт і послуг

Визначення пріоритетних категорій на початковому рівні здійснювалось на основі результатів досліджень викладених у пунктах 2.1 – 2.5 цього звіту, із врахуванням думки зацікавлених сторін.

За результатами Опитування № 1 учасники публічних закупівель визначили категорії товарів, робіт і послуг, що мають найбільший потенціал для покращення та застосування підходу СПЗ. Результати опитування наведені у Таблиці 5.

⁷⁵ [Методичні рекомендації щодо методології особливостей здійснення закупівель у сфері організації харчування в закладах освіти](#)

⁷⁶ Методичні настанови з дотримання вимог законодавства України щодо безпечності харчових продуктів на виробничих підприємствах споживчої кооперації України: https://moz.gov.ua/uploads/2/12337-metodicni_nastanovi.pdf

⁷⁷ Постанова КМУ від 24.03.2021 №305: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2021-%D0%BF#Text>

⁷⁸ [Наказ Мінекономіки від 30.10.2020 № 2208](#)

⁷⁹ Постанова КМУ від 02.06.2021 № 574: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-tehnichnogo-reglamentu-mijnih-s20621>

⁸⁰ Постанова КМУ від 28.04.2021 № 432: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2021-%D0%BF#Text>

⁸¹ Наказ Мінекономіки від 02.10.2018 № 1394 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 30 жовтня 2018 р. за № 1228/32680): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1228-18#Text>

⁸² Постанова КМУ від 20.03.2020 № 225: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2020-%D0%BF#Text>

Таблиця 5. Рівень пріоритетності категорій, що мають найбільший потенціал поліпшення для учасників торгів

CPV-код та вид товару, роботи чи послуги	Рівень пріоритетності категорій товарів, робіт і послуг, що мають найбільший потенціал для покращення та застосування підходу СПЗ для категорії товарів у % від загальної кількості респондентів				
	безпеки	якості	екологічних	ефективності	інших із урахуванням доступних ринкових пропозицій кількість
34110000-1 Легкові автомобілі	30	10	20	30	10
44160000-9 Магістралі, трубопроводи, труби, обсадні труби, тюрінги та супутні вироби	20	10	40	20	10
39160000-1 Шкільні меблі	0	10	50	10	30
30230000-0 Комп'ютерне і кліматичне обладнання	0	30	20	20	30
03410000-7 Деревина	0	0	90	10	0
30190000-7 Офісне устаткування та приладдя різне	10	10	30	40	10
14210000-6 Гравій, пісок, щебінь і наповнювачі	0	20	60	20	0
18810000-0 Взуття професійне різне, крім спортивного та захисного	0	80	10	0	10
39710000-2 Електричні побутові прилади (включно з кліматичною технікою)	30	10	20	20	20
18110000-3 Формений одяг	0	50	40	10	0
15890000-3 Продукти харчування	0	40	20	0	40
19520000-7 Пластмасові вироби	10	10	60	20	0
18130000-9 Спеціальний робочий одяг	20	40	20	20	0
63710000-9 Послуги з обслуговування наземних видів транспорту	40	20	20	10	10
50530000-9 Послуги з ремонту і технічного обслуговування техніки	30	20	20	20	0
50230000-6 Послуги з ремонту, технічного обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги	10	50	10	20	10
90610000-6 Послуги з прибирання та підмітання вулиць	0	40	50	10	0
71520000-9 Послуги з нагляду за виконанням будівельних робіт	20	30	10	30	10
55510000-8 Послуги їдальнь	10	40	10	20	20
55520000-1 Кейтерингові послуги	0	40	50	10	0
90510000-5 Утилізація/видалення сміття та поводження зі сміттям	0	10	50	10	30
77310000-6 Послуги з озеленення територій та утримання зелених насаджень	0	20	50	30	0
45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь	30	20	30	10	10
45450000-6 Інші завершальні будівельні роботи	10	40	40	10	0
45210000-2 Будівництво будівель	10	20	40	20	10
45440000-3 Фарбування та скління	10	30	50	10	0
45330000-9 Водопровідні та санітарно-технічні роботи	10	40	20	20	10

Результати опитування були враховані при визначенні пріоритетних категорій як думка зацікавлених сторін.

З метою поступового звуження категоріальної бази дослідження проаналізовано категорії товарів, робіт, послуг, які найчастіше закуповуються, порівняно з 2019-2020 роками (15 категорій товарів; 10 категорій послуг; 5 категорій робіт). Результати дослідження наведені у Додатку 4 до цього звіту.

У Таблиці 6 (таблиця консолідованих даних), наведені консолідовані дані за результатами початкової пріоритизації категорій товарів, робіт і послуг для розроблення критеріїв СПЗ в рамках проекту ЮНЕП.

Опис таблиці консолідованих даних

1. CPV – клас і тип товарів, послуг, робіт відповідно до державного класифікатора ДК 021:2015 Єдиний закупівельний словник. Саме за цим класифікатором державні замовники визначають код товару, роботи чи послуги, коли оголошують електронні тендери на їх закупівлю. І за ним учаснику легко віднайти та зорієнтуватися щодо конкретного тендера. Початкова пріоритезація товарів, робіт і послуг здійснювалась в балах від 1 (менше) до 5 (більше) на основі попередньої розстановки пріоритетів, зокрема:
2. Потенційна відповідність вимогам політики СПЗ (до 5 балів), на основі попередніх досліджень що проводились в рамках проекту СПЗ EaP GREEN та EU4Environment;
3. Стратегічно важливий для держави (до 3 балів) на основі ситуаційного аналізу;
4. Найбільш закуповувані (категорії) (до 5 балів) на основі досліджень даних отриманих через застосування VI ProZorro із врахуванням частоти закупівель, їх грошовому виміру, рейтингу закупівель на національному рівні;
5. Застосування критеріїв СПЗ (до 3 балів) на основі аналізування результатів опитувань замовників які проводились в рамках дослідження із врахуванням застосування одного чи декількох критеріїв які можна віднести до критеріїв сталості. Наприклад, “клас енергоефективності А для енергоспоживчих продуктів”, “без фосфатні мийні засоби”, “вміст шлакових матеріалів у дорожньому покритті не менш 25%” тощо. Наявність даних про застосування замовниками окремих критеріїв СПЗ та результати опитування свідчить про їх готовність застосовувати додаткові критерії на поліпшення закупівлі, і вказує на наявний потенціал для застосування багатокритеріального підходу СПЗ за наявності відповідних методичних рекомендацій;
6. Наявність методичних документів у сфері публічних закупівель (до 4 балів) на основі аналізування нормативних актів, документів і стандартів які є в наявності і рекомендовані замовникам. Наприклад, типові специфікації та нецінові критерії які розміщені на ресурсах ProZorro, методичні рекомендації, зокрема ті що затверджені наказами Мінекономіки, листи – роз’яснення, рекомендовані критерії СПЗ розроблені в рамках EaP GREEN, критерії ЗПЗ, ЕЕPP та інші інформація про які наведена у цьому розділі звіту;
7. Думка зацікавлених сторін (до 5 балів) на основі аналізування результатів опитувань замовників які проводились в рамках дослідження щодо готовності застосовувати багатокритеріальний підхід СПЗ за умов наявності розроблених методичних рекомендацій затверджених наказами Мінекономіки;
8. Загальна сума балів, максимальна з яких 30. Наявність рекомендованих критеріїв SPP (обсяг) та необхідність оновлення.

У рядках 9-12 наведені дані про наявність актуальних рекомендації до різних розділів тендерної документації, потребу в перегляді, та деякі уточнення щодо категорій, зокрема:

9. Кваліфікаційні вимоги згідно статті 16 Закону України «Про публічні закупівлі»;
10. Технічні характеристики (умови) згідно статті 23 Закону України «Про публічні закупівлі»;
11. Нецінові критерії згідно статті 29 Закону України «Про публічні закупівлі»;
12. Метод оцінки вартості життєвого циклу згідно статті 29 Закону України «Про публічні закупівлі».
13. Наявність рекомендованих Єврокомісією критеріїв ЗПЗ⁸³.
14. Примітка - додаткова інформація щодо потенціалу застосування підходу СПЗ відносно категорії та яка має вплив на результат пріоритезації.

⁸³ Критерії ЗПЗ рекомендовані ЄК: https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

Таблиця 6. Початкова пріоритезація категорій товарів, робіт і послуг.

CPV – клас і вид товарів, послуг, робіт	Початкова пріоритезація товарів, робіт і послуг (бали)						Загальна кількість балів, (всього макс. 30)	Наявність рекомендованих критеріїв СПЗ (обсяг) та необхідність оновлення				Наявність критеріїв ЗПЗ рекомендованих Єврокомісією	Примітка
	Пріоритетні для СПЗ галузі (від 1 до 5, де «5» - найвищий рівень)	Стратегічно важливий для держави (від 1 до 3, де «3» - найвищий рівень)	Найчастіше купують (від 1 до 5, де «5» - найвищий рівень [1])	Застосування критеріїв СПЗ (від 1 до 3, де «3» - найвищий рівень)	Наявність методичних документів у сфері ПП (від 1 до 4, де «4» - найвищий рівень)	Думка зацікавлених сторін (від 1 до 5, де «5» - найвищий рівень)		Кваліфікаційні вимоги	Технічні характеристики (умови)	Нецінові критерії	Метод оцінки вартості життєвого циклу		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
45210000-2 Будівництво будівель	5	5	4	3	3	5	25	Ні	Є (для шкіл і дитячих садочків)	Ні	На стадії	Так	Не розглядалася як пріоритетна для проекту EU4Environment, оскільки критеріальна база на цю категорію розробляється в рамках проекту GIZ «Сприяння енергоефективності та впровадження Директиви 2012/27/ЄС по енергоефективності в Україні» за підтримки Уряду Німеччини та Секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO).
55510000-8 Послуги їдальнь	5	5	4	2	3	5	24	Ні	Так	Так, буде оновлено	Ні	Так (меблева фурнітура) + еко маркування	Замовники іноді застосовують вимогу щодо еко маркування мийних засобів, їх ефективності та наявності дозаторів. Рекомендовано провести перегляд стандарту еко маркування прийнятого для мийних засобів у 2016 році із врахуванням змін

													критеріях Ecolabel.EU цієї категорії (2019).
45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь	5	5	5	2	2	4	23	Ні	Ні	Так, буде оновлено	Ні	Так	Ця категорія є перспективною для розробки критеріїв СПЗ у майбутньому. На даний час впроваджені Технічні регламенти еко-дизайну що відповідають праву ЄС. У майбутньому вимоги Технічних регламентів можуть бути доповнені критеріями еко-маркування, що потребує розробки та впровадження нових стандартів еко-маркування.
55320000-9 Послуги з організації харчування	5	5	3	2	3	5	23	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Найбільш закуповувана послуга для потреб навчальних закладів, армії та лікарень, який має гарний потенціал для впровадження критеріїв СПЗ.
50230000-6 Послуги з ремонту, технічного обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги	5	4	5	2	2	5	23	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Близько 12% загальної мережі доріг, що перебувають на балансі Укравтодор (понад 5 тис. км), заплановано до ремонту або реконструкції в рамках програми "Велике будівництво".
55520000-1 Кейтерингові послуги	5	5	2	2	3	5	22	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Найбільш закуповувана послуга для потреб навчальних закладів, армії та лікарень, яка має гарний потенціал для впровадження критеріїв СПЗ.

90610000-6 Послуги з прибирання та підмітання вулиць	5	5	4	2	1	4	21	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Розробка критеріїв СПЗ для послуг по збору, зберігання та утилізації відходів і поводження з небезпечними хімічними речовинами не рекомендується до завершення державної реформи та відповідних змін у законодавстві.
90510000-5 Утилізація/в идалення сміття та поводження зі сміттям	5	5	3	2	2	4	21	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	
39160000-1 Шкільні меблі	3	4	4	1	2	4	18	Ні	Ні	Ні	Ні	Так (меблева фурнітура) + еко маркування	Ця категорія має гарний потенціал для застосування у якості критеріїв СПЗ стандартів FSC та еко маркування.
30230000-0 Комп'ютерне обладнання	3	2	4	2	2	5	18	Ні	Ні	Так	Ні	Так	Не розглядаються як пріоритетні для проекту EU4Environment, оскільки критеріальна база на ці категорії розробляється в рамках проекту GIZ «Сприяння енергоефективності та впровадження Директиви 2012/27/ЄС по енергоефективності в Україні» за підтримки Уряду Німеччини та Секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO).
30000000-9 Офісна та комп'ютерна техніка, устаткування та приладдя, крім меблів та пакетів програмного забезпечення	3	2	4	2	2	5	18	Ні	Ні	Так, буде оновлено	Ні	Так	
30190000-7 Офісне устаткування та приладдя різне	4	2	4	2	2	4	18	Ні	Ні	Так, буде оновлено	Ні	Так	Ця категорія є перспективною для розробки критеріїв СПЗ у майбутньому. На даний час впроваджені Технічні регламенти екодизайну що відповідають праву ЄС. У майбутньому

													вимоги Технічних регламентів можуть бути доповнені критеріями еко маркування, що потребує розробки та впровадження нових стандартів еко маркування.
03410000-7 Деревина	5	5	4	1	1	1	18	Ні	Ні	Так, буде оновлено	Ні	Ні	Ця категорія має потенціал для застосування у якості критеріїв СПЗ стандартів FSC.
5440000-3 Фарбування та скління	5	5	3	2	2	1	18	Ні	Ні	Ні	Ні	Так (віконні та дверні конструкції) + еко маркування	Ця категорія має потенціал для застосування в якості критеріїв СПЗ стандартів еко маркування (лакофарбові матеріали; віконні та дверні конструкції). Чинні екологічні критерії для лакофарбової продукції (розроблені в 2016 році в рамках EаP GREEN) рекомендовано переглянути для врахування змін у критеріях Ecolabel.EU для цієї категорії (жовтень 2021).
45330000-9 Водопровідні та санітарно-технічні роботи	4	5	4	2	1	2	18	Ні	Ні	Ні	Ні	Так (для обладнання)	Ця категорія є перспективною для розробки критеріїв СПЗ після перегляду застарілих критеріїв ЗПЗ що були рекомендовані ЄК для сантехнічного обладнання.

19520000-7 Пластмасові вироби	5	5	3	1	1	3	18	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні – еко маркування	Ця категорія має потенціал для застосування в якості критеріїв СПЗ стандарту еко маркування для виробів з полімерних матеріалів. Впровадження стандарту потребує підтримки розробки екологічних критеріїв, гармонізованих із критеріями провідних європейських програм які мають міжнародне визнання.
77310000-6 Послуги з озеленення територій та утримання зелених насаджень	5	5	3	2	2	1	18	Ні	Ні	Ні	Ні	Так (сантехніка)	Ця категорія є перспективною для розробки критеріїв СПЗ після планового перегляду державних правил озеленення та благоустрою з урахуванням оновлених критеріїв ЗПЗ рекомендованих ЄК для утримання територій загального користування (2019).
71520000-9 Послуги з нагляду за виконанням будівельних робіт.	5	5	2	1	2	1	16	Ні	Ні	Ні	Ні	Так (в основних критеріях будівництва та будівельного нагляду)	Ця категорія має потенціал застосування у якості критеріїв СПЗ вимог міжнародних стандартів для систем менеджменту, стандартів сталого або зеленого будівництва). Впровадження стандартів сталого і зеленого будівництва на

													національному рівні потребує МТП.
45450000-6 Інші завершальні будівельні роботи	4	4	5	1	1	1	16	Ні	Ні	Ні	Ні		Ця категорія має потенціал для застосування стандартів еко маркування в якості критеріїв СПЗ для будівельних матеріалів і оздоблювальних матеріалів.
34110000-1 Легкові автомобілі	3	4	5	2	1	1	16	Ні	Так	Так	Ні	Ні	Ця категорія має потенціал для застосування в якості критеріїв СПЗ вимог стандартів палива (категорія Е 5), а також технічних вимог до електричних або гібридних транспортних засобів у поєднанні з методом ОВЖЦ.
18110000-3 Форменний одяг	3	4	4	1	1	2	15	Ні	Так	Так	Ні	Так (для текстилю)	Ця категорія має потенціал для застосування в якості критеріїв СПЗ вимог стандартів Оеко Тех або стандарту еко маркування для текстилю та текстильних виробів.
63710000-9 Послуги з обслуговування наземних видів транспорту	4	4	2	1	2	1	14	Ні	Так	Так	Ні	Так	Ця категорія є перспективною для розробки критеріїв СПЗ з урахуванням оновлених критеріїв ЗПЗ рекомендованих ЄК для громадського транспорту (2021).
18130000-9 Спеціальний робочий одяг	3	3	3	1	1	2	13	Ні	Ні	Ні	Ні	Так (для текстилю)	Ця категорія має потенціал для застосування в якості критеріїв СПЗ вимог стандартів Оеко Тех або стандарту еко маркування для текстилю та текстильних виробів.

44160000-9 Магістралі, трубопроводи, труби, обсадні труби, тюбінги та супутні вироби.	4	3	5	3	1	1	12	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ця категорія має потенціал застосування в якості критеріїв СПЗ вимог стандарту еко маркування для виробів з полімерів, нецінових критеріїв та методу ОВЖЦ.
30210000-4 Машини для обробки даних (апаратне забезпечення)	2	2	5	1	1	1	12	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ця категорія є перспективною для розробки критеріїв СПЗ з урахуванням оновлених критеріїв ЗПЗ рекомендованих ЕК для центрів обробки даних, серверних кімнат і хмарних сервісів (2020).
50530000-9 Послуги з ремонтів і технічного обслуговування техніки.	3	4	2	1	1	1	12	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ця категорія має потенціал для застосування в якості критеріїв СПЗ нецінових критеріїв (умови гарантії, наявність замінних комплектуючих тощо).

Результати Опитування № 2 учасників публічних закупівель підтверджують визначені пріоритети і враховані як думка зацікавлених сторін. Аналіз результатів опитування № 2 наведений у Додатку 3 до цього звіту.

Відповідно до даних, їх аналізу та остаточних балів, наведених у таблиці 6, рекомендується визначити наступні 2 категорії робіт і послуг, як пріоритетні для розробки критеріїв СПЗ в рамках проекту EU4Environment:

1) 55320000-9 Послуги з організації харчування; 55520000-1 Кейтерингові послуги

Сфера публічного харчування крім політичної і бюджетної підтримки, вже має найбільший прогрес у затвердженні вимог до якості харчової продукції та надання послуг. Спільні зусилля Міністерства освіти та МОЗ, поступово піднімають рівень свідомості населення щодо більш сталого споживання харчової продукції з більшою увагою до її якості та умов зберігання. Також, Уряд і суспільство вже демонструють готовність до врегулювання питання зменшення харчових відходів та навіть запобігання їх утворенню. У 2020 році вперше було виділено державну субвенцію для шкіл, яка була використана для закупівлі обладнання й модернізації харчоблоків у 1908 закладах. Міністерство витратило на оплату товарів (робіт, послуг) у 2019 році 44 437 тис. грн, а у 2020 році 27 082 тис. грн. Кейтерингові послуги та послуги з організації харчування дітей - один із найпоширеніших предметів закупівлі щорічно в серпні - на початку вересня, має циклічний характер. Вартість оголошеного тендера в системі ProZorro коливається від 3 000 грн і до 1 млн грн. в залежності від категорії замовника. Зазвичай такі закупівлі оголошують: заклади освіти (школи, дошкільні заклади, училища, технікуми, ВНЗ); санаторії; дитячі будинки; виконавчі комітети; міські ради; відділи освіти; заклади охорони здоров'я; військові заклади і формування.

Рекомендовані Критерії ЗПЗ рекомендовані ЄК для продуктів харчування, кейтерингу і торгових автоматів⁸⁴ зазначають наступні впливи на довкілля протягом їхнього життєвого циклу:

- використання викопного палива та енергії для різних видів діяльності;
- використання земель або зміна призначення земель;
- використання та забруднення водних ресурсів.

Однак існують й інші впливи на навколишнє середовище, пов'язані з певними категоріями харчових продуктів. До них належать:

- виробництво та використання пестицидів та хімічних добрив, пов'язаних із такими групами харчових продуктів, як м'ясо, молоко та сир, яйця, фрукти та овочі, хліб та крупи, олія та жири та гарячі та холодні напої;
- деградація ґрунту, пов'язана з такими товарними групами, як фрукти та овочі, хліб і крупи, олії та жири;
- викиди метану та нітратів - це вплив на довкілля, пов'язаний з різними групами продуктів;
- виснаження рибних запасів або виробництво кормів для риби, використання хімічних препаратів для обробки міст для вирощування риби та морепродуктів.

Що стосується послуг громадського харчування, використання енергії та води є важливим фактором загального впливу на довкілля, як і утворення відходів харчування, тари і посуду, та поводження з ними. Слід зазначити, що зменшення харчових відходів має вирішальне значення для зменшення загального екологічного впливу послуг харчування. Тож, щодо критеріїв є потреба в додаткових критеріях натуральності, сталого використання ресурсів та запобігання утворенню відходів.

Таблиця 7. Приклад застосування критеріїв СПЗ на різних етапах закупівлі продуктів і послуг харчування (конкурентні торги).

Етап закупівлі	Приклад СПЗ критеріїв
Відмова	- За порушення законодавства або несплату податку чи соціального забезпечення.

⁸⁴ Критерії ЗПЗ рекомендовані Єврокомісією для продуктів харчування, послуг громадського харчування та торгових автоматів: [https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/190927_EU_GPP_criteria_for_food_and_catering_services_SWD_\(2019\)_366_final.pdf](https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/190927_EU_GPP_criteria_for_food_and_catering_services_SWD_(2019)_366_final.pdf)

Відбір	<ul style="list-style-type: none"> - Наявність впровадженої та дієвої системи екологічного управління на підприємстві громадського харчування, включаючи управління енергетичними та водними ресурсами, поводження з відходами. - Попередній досвід управління екологічними та соціальними аспектами виробництва продуктів харчування або контрактів на надання послуг. - Перевага для учасників, на яких працюють працівники з обмеженими можливостями, або соціально-захищені категорії. - Наявність сертифікату на систему управління НАССР.
Технічна специфікація	<ul style="list-style-type: none"> - Надання їжі та напоїв з органічних, екологічних чи натуральних продуктів. - Використання упаковки з перероблених або відновлюваних матеріалів, або в тарі яка може бути використана повторно або перероблена після використання. - Використання мийних засобів та обладнання (наприклад, посудомийних машин), які відповідають стандартам еко маркування. - Наявність засобів/обладнання для економії води, доступність половинних порцій та вегетаріанських страв.
Критерії	<ul style="list-style-type: none"> - Надання меню, яке є здоровим, різноманітним та містить сталі продукти харчування, наприклад сезонні фрукти та овочі. - Більший відсоток продуктів харчування натуральних, екологічних та органічних. - Вживання чаю, кави, цукру або інших продуктів, які відповідають стандартів у сфері справедливої торгівлі. - Наявність системи управління яка дозволяє зменшити обсяги утворюваних харчових відходів та відходів упаковки.
Виконання контракту	<ul style="list-style-type: none"> - Навчання персоналу для підтримки сталих практик. - Досягнення цілей щодо зменшення відходів або збільшення рівня переробки. - Гідні умови праці та справедлива оплата труда. - Передача даних для забезпечення передачі зобов'язань (за необхідності).

2) 45230000-8 45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь; 50230000-6 Послуги з ремонту, технічного обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги

Законодавче і регуляторне підґрунтя, бюджетне забезпечення програм у сфері будівництва, ремонту і обслуговування доріг, методичні рекомендації та рекомендовані нецінові критерії⁸⁵ (які містять рекомендації та приклади застосування нецінових критеріїв, в тому числі вторинної сировини та промислових відходів у якості частини сировини) доводять довгострокові наміри держави щодо подальших кроків з «озеленення» галузі та підвищення рівня сталості на кожному з етапів виконання будівельних робіт.

Відходи металургійної промисловості, техногенні та відновлювальні матеріали мають величезний потенціал у якості сировини для будівництва автодоріг та облаштування прилеглої до них території. Тож, нова критеріальна база має бути переглянута на предмет адаптації до наявної сировинної бази в Україні та європейських стандартів.

Запропонований підхід ЄС⁸⁶ до проектування, будівництва та технічного обслуговування доріг включає:

- проектування та конструкцію для зменшення опору дорожньому полотну при коченні колісного автотранспорту (в межах технічно прийнятних параметрів безпеки) та низького супутнього споживання палива та викидів на автомагістралях та магістралях за допомогою оптимізації макротекстури (вимірної як середня глибина профілю MPD) та контролю за нею на етапі експлуатації дорожнього покриття;
- використання побічних продуктів і матеріалів у якості заміників природних викопних мінеральних матеріалів;

⁸⁵ Конструктор нецінових критеріїв: <https://nk.ProZorro.ua/>

⁸⁶ Перегляд Критеріїв ЗПЗ до проектування, будівництва і обслуговування доріг діючого Керівництва для замовників (Revision of Green Public Procurement Criteria for Road Design, Construction and Maintenance. Procurement practice guidance document): <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC102168>

- застосування будматеріалів з еко маркуванням (з метою ефективного використання ресурсів, поліпшення показників хімічної і радіаційної безпеки);
- проектування, специфікація та управління будівельним майданчиком для максимального повторного використання на місці викопаних матеріалів та ґрунтів (включаючи верхній шар ґрунту), максимального повторного використання/переробки будівельних відходів, відходів демонтажу (C&DW) та відходів інших промислових процесів;
- заходи по зниженню шумового забруднення на етапі будівництва, використання та технічного обслуговування об'єкту;
- підвищення довговічності дорожнього полотна та зменшення потреб у технічному обслуговуванні;
- стратегії технічного обслуговування та реконструкції, включаючи план моніторингу та план технічного обслуговування;
- наявність плану заходів по запобіганню заторам, розробленого на основі аналізу життєвого циклу об'єкту, що включає такі рішення, як альтернативні маршрути, смуги тощо;
- введення в дренажну систему елементів контролю забруднення води та утримання дощової води, включаючи інженерні рішення, включаючи потенціал для створення середовища існування, зокрема, для зменшення стоку в зливову каналізацію та загальної кількості води, що надходить у локальну зливову каналізацію або поверхневі води, тим самим значно зменшуючи збитки, пов'язані з повеннями.
- пріоритетні категорії для розробки нових редакцій екологічних критеріїв програм екологічного маркування I типу.

Оновлені критерії ЗПЗ рекомендовані ЄК⁸⁷ для проектування, будівництва та технічного обслуговування доріг передбачають під час оцінки пропозиції враховувати наступне:

1. Оцінка життєвого циклу (LCA): Проведення оцінки життєвого циклу (див. критерій В14), що вимагає від учасників розрахунків впливу основних елементів дороги на довкілля протягом її життєвого циклу.
2. Вуглецевий слід (CF): моніторинг вуглецевого сліду (див. критерій В14), що вимагає від учасників розрахунків протягом життєвого циклу дороги:
 - потенціалу глобального потепління;
 - основних елементів дороги.
3. Вимоги до застосування вторинних та відновлюваних матеріалів у якості сировини: що вимагає від учасників надати інформацію про мінімальний вміст вторинної та/або відновлюваної сировини у складі матеріалів/продукції/вмісту в основних дорожніх елементах (див. критерій В15).
4. Вимога до зменшених викидів від транспортування важких вантажів/техніки: додає бали за зменшення викидів парникових газів в еквіваленті до CO₂ під час транспортування техніки/вантажів, що використовується для будівництва основних елементів дороги (див. критерій В16).

⁸⁷ Критерії ЗПЗ рекомендовані ЄК для проектування, будівництва та технічного обслуговування доріг: [https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/GPP%20criteria%20Roads%20\(2016\)%20203.pdf](https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/GPP%20criteria%20Roads%20(2016)%20203.pdf)

3. АНАЛІЗ ГОТОВНОСТІ РИНКУ

В цьому розділі наведені результати дослідження яке було проведено на основі всебічного аналізу ринкових пропозицій товарів, робіт і послуг, які раніше були визначені як пріоритетні для СПЗ за результатами початкової пріоритезації (категорія за категорією з висновками, зробленими під кожною). Ціни взяті з відкритих джерел, вказані в гривнях за період квітень-червень 2021 року і можуть вважатися орієнтовними та бути перераховані в архіві валюти НБУ станом на 30 червня 2021 року⁸⁸. З більш детальною інформацією про цінові пропозиції для:

- послуг з організації харчування та основного набору продуктів можна ознайомитись у Додатку 5 до цього звіту;
- будівництва, ремонту, реконструкції та обслуговування у сфері дорожнього господарства – у Додатку 6.

3.1. Послуги з організації харчування (включаючи Кейтерингові послуги та Послуги їдальнь)

55320000-9 Послуги з організації харчування (включаючи 55520000-1 Кейтерингові послуги та 55510000-8 Послуги їдальнь)

Організація харчування є незмінним предметом публічних закупівель, насамперед – бюджетних установ і закладів. У 2021 році 1 млрд. грн. субвенції з державного бюджету та близько 100 млн. грн. з місцевих бюджетів передбачено на закупівлю послуг з організації харчування. Крім цього, пунктом 197.1 статті 197 Податкового кодексу України встановлено податкових пільгу – звільнення від оподаткування ПДВ операцій з постачання послуг з харчування або окремих товарів. Тож, категорія має фінансове забезпечення і потенціал для сталого покращення.

За даними VI ProZorro найбільше закуповують послуги з організації харчування:

Послуги класу CPV	% від усіх послуг категорії харчування та послуги громадського харчування за 2020 рік
15894210-6 Шкільне харчування	64
55510000-8 Послуги їдальнь	18
55520000-1 Кейтерингові послуги	18

За даними VI ProZorro, серед перерахованих вище послуг у закладах освіти найбільше купуються молочні продукти, гречана крупа, вівсяна каша, олія, хліб, овочевий «борщовий набір» (буряк, картопля, капуста, морква, цибуля).

Аналіз продуктів, які складають орієнтовне шкільне меню, та їх наявність на ринку доводить, що найнижча ціна на органічні продукти в більшості випадках не перевищує 10-25 % порівняно з ціною на звичайні продукти. Ціни на натуральні продукти порівняні з найвищою ціною на звичайні товари.

Слід зазначити, що продажі звичайних товарів значно перевищують продажі органічних та натуральних продуктів (за аналогічними групами товарів), тому існує потенційна можливість перегляду відпускних цін у бік зниження, що підтверджує дані офіційної статистики про зростаючий потенціал органічного виробництва.

Окрім вимог оновленого законодавства у сфері безпечності та якості харчових продуктів, замовники мають достатньо інструментів для застосування додаткових вимог як критеріїв СПЗ, підвищуючи вимоги до безпечності, екологічності, харчової цінності натуральних харчових продуктів у поєднанні з ресурсом. вимоги до ефективності та зменшення відходів. Що стосується ризиків та переваг, то у зв'язку з приєднанням України до Паризької угоди розвиток органічного виробництва продуктів харчування та надання послуг з організації харчування з поліпшеними екологічними характеристиками є досить актуальним через низку очевидних екологічних, економічних та соціальних переваг:

⁸⁸ Офіційний валютний курс НБУ на 30.06.2021: <https://index.minfin.com.ua/ua/exchange/archive/2021-06-30/>

- допомагає зменшити викиди вуглекислого газу, оксиду азоту та метану, які сприяють глобальному потеплінню;
- зменшує ризик втрати здоров'я працівників сільського господарства, оскільки вони є найбільш вразливими до пестицидів та інших хімічних речовин, що використовуються в традиційному виробництві;
- органічні та натуральні продукти є більш поживними корисними для споживачів завдяки мінімізації впливу на здоров'я від токсичних і стійких хімічних речовин;
- особливо корисні органічні та натуральні продукти для дітей, оскільки організм дитини більш вразливий до залишків пестицидів, нітратів, важких металів та антибіотиків у їжі;
- зменшити вартість та термін придатності одноразового посуду, енергоспоживання, обсяги та собівартість утворення органічних відходів, пластику, паперу;
- чинники впливу та області для покращення відомі, вимірні та досяжні.

Перевагою органічного сільського господарства у соціальній сфері є високий потенціал для забезпечення життєдіяльності сільського населення і поживлення роботи дрібних фермерських господарств, працевлаштування місцевого населення, оскільки, органічне землеробство менш механізоване і потребує, більше ручної праці.

Органічне виробництво має державну підтримку через:

- призначення бюджетної дотації на одиницю ріллі та/або одну голову великої рогатої худоби;
- відшкодування до 30 % витрат на органічну сертифікацію;
- відшкодування до 30 % вартості придбання дозволених органічними стандартами засобів захисту рослин і добрив, насіння, садивного матеріалу та кормів.

Різниця між прибутком і собівартістю органічного виробництва, яка включає всі вищезазначені складові, і буде відсотком, який отримає виробник при переході на методи ведення сільського господарства відповідно до органічних стандартів.

Натуральні продукти більш доступніші як за асортиментом, так і за ціною. Вони є альтернативою продуктам із збільшеним терміном придатності, які містять консерванти, а також напівфабрикатам, які можуть містити небажані харчові добавки (загусники, підсолонувачі, барвники тощо).

Впровадження критеріїв СПЗ у сфері харчування та кейтерингу сприятимуть збільшенню частки органічної та натуральної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства та забезпеченню населення продуктами харчування, більш поживними та безпечними для здоров'я та довкілля. Це в свою чергу передбачає:

- відмову від використання ГМО та обмеження використання небезпечних хімічних речовин/продуктів;
- використання у виробництві процесів, що не завдають шкоди довкіллю, здоров'ю людей та тварин;
- перероблення відходів та супутніх продуктів рослинного та тваринного походження для подальшого використання у виробництві;
- зменшення використання невідновлювальних ресурсів;
- врахування при виборі порід рівень адаптації тварин до місцевих умов, їх життєздатності та стійкості до хвороб;
- виробництво продукції органічного тваринництва з тварин, що були вирощені в органічних господарствах з самого народження впродовж усього життя;
- виключення використання штучно виведених поліплідних тварин;
- збереження біологічного розмаїття природних водних екологічних систем, безперервної охорони водного середовища та якості навколишніх водних та поверхневих екологічних систем при виробництві продукції рибальства;
- створення додаткових робочих місць, активізації підприємництва, що пов'язане із органічним виробництвом; створенню ланцюгів доданої вартості.

Вагому роль у просуванні органічних та натуральних продуктів харчування можуть відігравати й місцеві, регіональні органи влади, які в межах власних бюджетних ресурсів мають реальну можливість здійснювати підтримку виробників через закупівлі такої продукції на потреби дитячих навчальних і лікувальних закладів.

Отже, можна зробити висновок, що на ринку є альтернативні продукти, виробники та постачальники, які в іншому випадку мають потенціал для зростання за умови належної інституційної підтримки та обізнаності про ринок.

3.2. Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь

45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь (включаючи 50230000-6 Ремонт, технічне обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги)

Аналізуючи найбільш закуповувані роботи у сфері дорожнього будівництва, можна зробити висновок про наявність, вимог законодавства та нормативних документи, які можуть бути використані при встановленні критеріїв СПЗ при замовленні ремонту, реконструкції або нового будівництва доріг, послуг по їх технічному обслуговуванню, вимог до будматеріалів, хімічних продуктів, матеріалів-наповнювачів (зола-виносу та металургійні шлаки).

В Україні накопичено близько 35-36 мільярдів тон відходів. Вони займають 7% території країни, понад 50 тис. т/км². Обсяг золи-виносу, накопиченої у відвалах теплових електростанцій, становить понад 244 млн. тон, металургійних шлаків – понад 100 млн. тон і постійно зростає. Промислові відходи є джерелом пилового забруднення, становлять небезпеку для здоров'я людей, рослинного і тваринного світу прилеглих територій. Україна має запаси піску та щебню. Цей природний ресурс широко використовується при будівництві та ремонті доріг. Обсяг цього виду робіт з кожним роком збільшується, що прямо пропорційно збільшує видобуток мінеральних матеріалів і виснажує їх запаси. Використання шлакових матеріалів як заміника природних мінеральних матеріалів (щебню, піску) вже має належний попит на ринку. Будь-яке будівництво проведення процедури ОВНС (в окремих випадках і ОВД), наявність дозвільних документів, управління екологічними аспектами під час будівництва відповідно до природоохоронного законодавства. Отже, не можна недооцінювати вплив на поліпшення через належне застосування підходу СПЗ при встановленні кваліфікаційних вимог, технічних умов на проектування та реалізацію проектів у сфері будівництва, ремонту та реконструкції доріг.

Обчислення вартості життєвого циклу відповідно до ДСТУ ISO 15686-5⁸⁹ особливо актуально для замовників публічної сфери, для яких відсутність будь-яких прогнозів доходу від побудованих активів/об'єкту може ускладнити звичайне завдання оцінки інвестицій.

Державна та муніципальна бюджетна підтримка відповідно до довгострокових національних програм забезпечує стійкий потенціал для покращення у сфері дорожнього будівництва та сприятливі умови для збільшення кількості виробників з чинними екологічними сертифікатами (системи управління, еко маркування).

Що стосується соціально-економічного впливу, то дороги та інші транспортні споруди є суспільним капіталом, який в основному будується за рахунок бюджетних коштів. Сектори економіки, які виграють від збільшення державного капіталу у сфері дорожнього будівництва: транспортна галузь – 75% капіталу становлять дороги; сектор поштових і кур'єрських послуг - 5% капіталу припадає на автомобільний транспорт; туристичний сектор - 1% капіталу належить дорогам. Переваги ефективності:

- загальна продуктивність праці (за оцінкою не менше 0,007% на рік);
- значно більше зростає продуктивність у сфері транспорту, поштового і кур'єрського транспорту та туризму;

⁸⁹ ДСТУ ISO 15686-5:2022 (ISO 15686-5:2017, IDT) Будівлі та об'єкти нерухомого майна. Планування строку експлуатації. Частина 5. Оцінювання вартості життєвого циклу (Buildings and constructed assets – Service life planning – Part 5: Life-cycle costing).

- транспортні послуги отримають приріст продуктивності на 5% із покращенням дорожнього фонду в найближчі 5 років, стільки ж – поштові та кур'єрські послуги; сфера послуг може стати ще більш важливою через появу нових маршрутів, розширення та появу нових бізнесів через нові дороги, які ми оцінюємо в 10%;
- економія палива та ремонт - підвищення продуктивності транспортних засобів до 12,5%, що може бути досягнуто за рахунок повного циклу будівництва доріг у 2020-2023 роках.

Отже, можна зробити висновок, що на ринку є альтернативні продукти, виробники та постачальники, які в іншому випадку мають потенціал для зростання за умови належної інституційної підтримки та обізнаності про ринок.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження на основі ситуаційного аналізу, аналізу готовності ринку та вивчення думки зацікавлених сторін дозволили визначити 2 найбільш пріоритетних категорії для розроблення нових критеріїв СПЗ в рамках проєкту СПЗ EU4Environment в Україні:

- 1) роботи по ремонту, реконструкції і будівництву нових доріг;
- 2) послуги з організації харчування та харчові продукти.

Данні за результатами дослідження можуть бути використані у подальшому для обґрунтування доцільності розроблення визначення пріоритетних для впровадження підходу СПЗ категорій та розроблення чи перегляду нормативних документів які встановлюють вимоги до критеріїв сталості різних категорій товарів, робіт чи послуг. Зокрема, стандартів у сфері еко маркування, зеленого і сталого будівництва, а також рекомендацій для замовників.

Відповідно до положень Закону України «Про публічні закупівлі» критерії СПЗ можуть застосовуватися:

- а) при встановленні вимог до технічних специфікацій продукції або умов надання послуг чи виконання робіт (стаття 23);
- б) в оцінці пропозиції через встановлення нецінового критерію (пункт 3 статті 29);
- в) через оцінку вартості життєвого циклу предмету закупівлі у разі визначення вартості впливу зовнішніх екологічних та інших факторів при застосуванні методу ОВЦЖ (пункт 4 статті 29).

Результати дослідження думки зацікавлених сторін яке проходило в рамках дослідження (Опитування №1, 2) доводить про готовність замовників застосовувати критерії СПЗ при проведенні конкурентних торгів за умов затвердження методичних рекомендацій щодо їх застосування наказом Мінекономіки. Враховуючи це, рекомендується, розроблені критерії СПЗ в рамках проєкту СПЗ EU4Environment в Україні та методичні рекомендації щодо їх застосування впровадити через прийняття змін до наказів Мінекономіки:

- Наказ Мінекономіки від 17.08.2020 № 1572 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо особливостей проведення закупівель у сфері дорожнього господарства»⁹⁰;
- Наказ Мінекономіки від 30.10.2020 № 2208 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо особливостей проведення закупівель у сфері організації харчування у закладах освіти»⁹¹.

Розробка та впровадження цифровізації ознак застосування екологічних критеріїв в умовах тендерної документації та забезпечення можливості відповіді учасників на такі критерії в машиночитному форматі в електронних полях ІТС ProZorro у поєднанні з модулем аналітики BI ProZorro в рамках проєкту СПЗ EU4Environment в Україні (завдання 4, 5) сприятиме застосуванню критеріїв СПЗ та забезпечить моніторинг та оцінку дотримання замовниками методичних рекомендацій.

Впровадження нових критеріїв СПЗ потребує інформаційної підтримки і навчання замовників, постачальників та контролюючих органів сфери публічних закупівель.

⁹⁰ [Наказ Мінекономіки від 17.08.2020 № 1572](#)

⁹¹ [Наказ Мінекономіки від 30.10.2020 № 2208](#)

ДОДАТКИ

Додаток 1. Стейкхолдери у сфері СПЗ, їх вплив на визначення пріоритетів СПЗ.

Екосистема, завдяки якій бачення електронної системи державних закупівель ProZorro стало дійсністю, складається з державних установ, міжнародних фінансових організацій, освітніх закладів, бізнес-середовища, громадських організацій та багатьох інших партнерів реформи публічних закупівель. Успіх ProZorro став можливим завдяки взаємодії великої кількості учасників, зображеної на Рис. 1.1.

Рисунок 1.1. Екосистема стейкхолдерів сфери публічних закупівель.

Державні органи, територіальні громади та ОТГ діють відповідно до законодавства у сфері публічних закупівель та в межах своїх повноважень.

Право замовника проводити попередні ринкові консультації визначене у частині 4 статті 4 Закону України «Про публічні закупівлі» (узгоджується з передовою практикою ЄС). Процедура конкурентного діалогу описана у Розділі V цього Закону. Наразі такі консультації доступні через електронну систему закупівель або шляхом організації відкритих зустрічей з потенційними учасниками перед оголошенням тендеру.

Впровадження професіоналізації сфери публічних закупівель

Сфера навчання уповноважених осіб постачальників все ще залишається менш охопленою професіоналізацією СПЗ.. Для **підвищення якості та керованості** процесу організації **процедур закупівлі** Мінекономіки у 2020 році:

- у **взаємодії з 39 закладами вищої освіти** запровадило у 5-ти освітню програму, у 30-ти навчальну дисципліну або модулі для першого та другого освітніх рівнів; розпочало у 4-х підготовку до запровадження навчання з 2021 навчального року; поширило інформацію про нововведення оновленого законодавства у сфері публічних закупівель для врахування закладами вищої освіти змін у навчальних програмах;
- **поширювало інформацію**, листи-рекомендації, навчальні матеріали та серії відеозаписів щодо оновленого закупівельного законодавства в мережі "Фейсбук", **на сайті Уповноваженого органу з питань закупівель у розділі "Публічні закупівлі"** (підрозділ "Професіоналізація"), та на YouTube-каналі ProZorro TV;
- **розробляло спільно з іншими органами та оприлюднювало** на інформаційному ресурсі Уповноваженого органу з питань закупівель **методології щодо особливостей здійснення публічних закупівель** у різних сферах.

Додаток 2. Результати Опитування № 1 учасників публічних закупівель.

1) **Щодо задоволення ЕСЗ ProZorro**, то переваги ЕСЗ оцінила більша кількість замовників (49,1% задоволені і 32,7% цілком задоволені) у порівнянні з постачальниками (29,3% задоволені та 19,5% цілком задоволені). Всі опитувані одногосно зазначають помітні зміни в системі публічних закупівель. Однак, зазначають, що часті адміністративно-структурні зміни в країні не сприяють збереженню інституційної спадковості. Реформа у сфері децентралізації вимагає посилення рівня професійної підготовки на місцях.

2) **Щодо складнощів застосування підходу СПЗ**: найбільш всього у замовників виникають складнощі під час підготовки технічних специфікацій/умов (60%), проведення процедур оскаржень (17%) і при визначенні нецінових критеріїв та їх питомої ваги (11%). При цьому варто зазначити що відсоток замовників які визначали проблемним застосування нецінових критеріїв суттєво зменшився у порівнянні з результатом опитування ВГО «Жива планета» у 2018 році (98% замовників мали складнощі із застосуванням нецінових критеріїв і не застосовували їх).

Майже такі самі проблеми є і у учасників конкурентних торгів/постачальників: під час підготовки документів, що підтверджують кваліфікаційні вимоги (28%) та відповідність технічних специфікацій/умов (21%), під час участі в тендері/ на стадії процедури оскарження (19%); під час підготовки документів, що підтверджують відповідність (16%).

34% постачальників хотіли б долучитися до участі у СПЗ і вважають найсуттєвішими основними бар'єрами застосування цього підходу:

- наявність корупційних чинників;
- можливість застосування дискримінаційних вимог до учасників, що несуть у собі ознаки змови потенційного учасника-постачальника та замовника;
- упереджене ставлення замовника при формулюванні технічних специфікацій під конкретного постачальника;
- брак професійного навчання;
- невизначеність позиції АМКУ;
- відсутність методичних рекомендацій, «потрібні єдині критерії кваліфікації, згідно норм закону, а не вигадані замовником»;
- відсутність окремої процедури «ProZorro Market – послуга» для МСП (оскільки загальна система на їхню думку громіздка і неефективна, коли послуга коштує кілька тисяч гривень, а процедура така сама, як для тендерів на мільярди);
- випадки змови учасників.

3) **Щодо потенціалу поліпшення:**

Замовники найбільш вагомими вважають: демонстраційні проекти (успішні проведені закупівлі із застосуванням рекомендованих критеріїв відбору та вибору (обзори та публікації) 46%); професійне навчання та підтвердження кваліфікації закупівельників щодо застосування багатокритеріального підходу вибору (29%); рекомендовані нецінові критерії, у разі якщо вони встановлені (11%); рекомендовані методи оцінки життєвого циклу товару (9%).

Замовники найбільше потребують практичної підтримки в підвищенні рівня професійної підготовки по напрямках багатокритеріального підходу і методу ОВЦЖ.

Постачальникам більш необхідні: наявність встановлених типових критеріїв відбору (технічні умови чи специфікації) для різних категорій товарів/робіт/послуг (56% серед яких найбільш затребувано їх затвердження наказом Мінекономіки та інтеграція в електронні поля ProZorro, а також окремі поля ProZorro прив'язані до електронної документації та відповідають критеріям сталості); затвержені наявні типові критерії відбору (технічні специфікації) товарів/робіт/послуг різних категорій регулярно оновлюються/розширюються з урахуванням зміни пріоритетів і готовності ринку (18%) і, наявність методичних рекомендацій з розробки та застосування критеріїв сталості, затверджених наказами Мінекономіки (має рекомендаційний характер) 6%). За результатами опитування постачальників є потреба у наданні більш широкого спектру підтримки, яку умовно можна розділити на:

- закріплені на нормативному рівні методичні рекомендації з розробки та застосування критеріїв сталості, інших типових критеріїв відбору;
- електронні поля в системі ProZorro для застосування критеріїв СПЗ;
- професійне навчання.

4) **Щодо вимог до предмету закупівлі**, виділяються три основні вимоги відповідності: технічним регламентам та іншим актам права (48%), національним стандартам ДСТУ (28%), державним будівельним нормам (ДБН, 20%).

5) **Щодо застосування критеріїв якості при формуванні умов до предмету закупівлі**, в основному застосовується вимога наявності сертифікату: управління якістю ISO 9001 (53%), безпечності харчових продуктів HACCP (21%); екологічного управління ISO 14001 (11%).

6) **Щодо застосування екологічних вимог до предмету закупівель**, застосовується вимога дотримання надавачем послуг чи виконавцем робіт вимог природоохоронного законодавства (41%), предмет закупівлі має бути екологічним/мати сертифікат еко маркування (25%), відповідність енергетичному класу для енергоспоживчої продукції (13%), предмет закупівлі має бути органічним/мати сертифікат відповідності органічним стандартам (6%), показник споживання води (1%), показник вмісту переробленого матеріалу/відходу (1%).

Нажаль, досить великий відсоток опитаних не використовує жодних вимог до предмету закупівлі (12%), що підтверджує попередній коментар щодо необхідності професійного навчання та поширення історії успіхів застосування критеріїв СПЗ.

7) **Щодо практичного застосування багатокритеріального підходу до предмету закупівель**, то на практиці замовникам вдається застосування таких вимог до наступних категорій: електронно-електричне обладнання (23%), будівельні роботи і поточний ремонт будівництво (21%), продукти харчування і послуги їдальнь/кейтерингу (20%), меблі та утилізація сміття та поводження зі сміттям - послуги з вивезення, утилізації або видалення дерев'яних відходів, тирси деревинної (14%), пластмасові вироби та конструкції з вмістом пластику (8%), ремонт шосе, доріг (12%).

Відповідно до опитування постачальників, запланований обсяг продажів на потреби держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад у 2021 році ними може скласти в середньому 14 % від планованого обсягу доходів. Це доводить, що участь у публічних закупівлях у довгостроковій перспективі може бути і є економічно обґрунтованою вигодою як для постачальників (наприклад, соціально-економічні вигоди, іміджевий ефект), так і для замовників (наприклад, економія, вплив на формування ринку сталого споживання, здоров'я нації).

Додаток 3. Результати Опитування № 2 учасників публічних закупівель.

Опитування проводилось у березні 2021 року ВГО «Жива планета» в партнерстві з ДП «Прозоро», в рамках проведення ситуаційного аналізу до цього звіту. В прийняли участь 164 респондента, з яких – 42 замовника, 86 – постачальника і підрядника, з яких 58 – МСП, 36 представників національних експертних організацій, інститутів та інші зацікавлені сторони.

1) Щодо найбільш закуповуваних товарів, робіт і послуг:

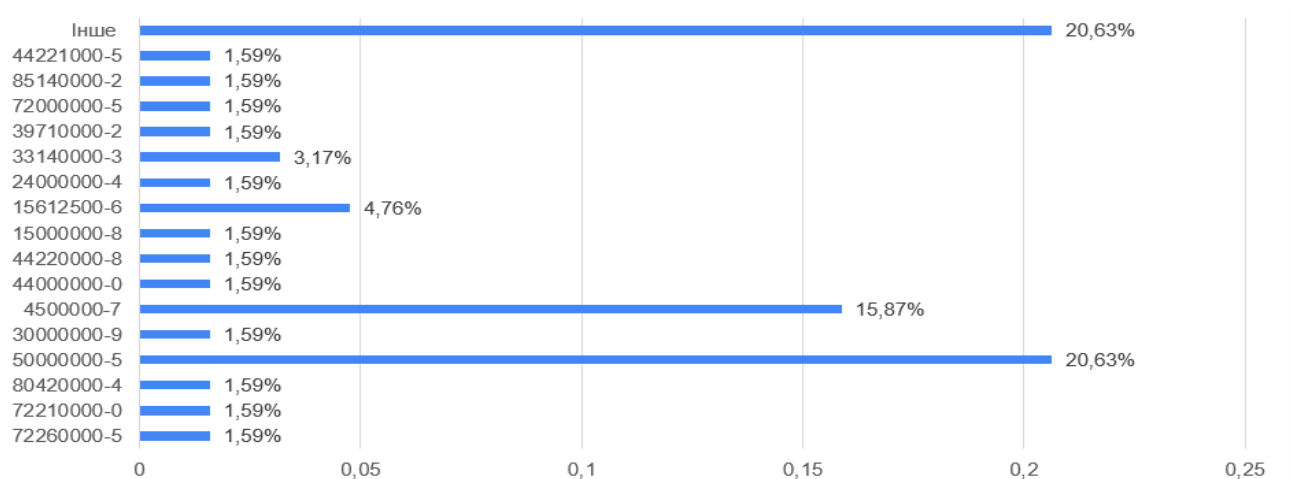
CPV-клас і категорія товарів, робіт або послуг
Харчові продукти та послуги з організації харчування/кейтерингу
15000000-8 Продукти харчування, напої та супутня продукція., 15612500-6 Хлібобулочні вироби, 15500000-3 Молочні продукти, 15220000 Риба та морепродукти, 15613100-9 Вівсяні пластівці, 15625000-5 Манна крупа, 15884000-8 Продукти дитячого харчування, 15894200-3 Харчування, 15894220-9 Лікарняне харчування
55300000-3 Ресторанні послуги та послуги з організації харчування, 55500000-5 Послуги їдальнь і кейтерингові послуги, 55510000-8 Послуги їдальнь, 55520000 Послуги громадського харчування, 55523100-3 Послуги з організації шкільного харчування, 55524000-9 Кейтерингові послуги для шкіл
Товари з лісоматеріалів та супутні продукти та послуги
39000000-2 Меблі (включаючи офісні меблі), меблі та декоративні вироби, побутова техніка (крім освітлювального обладнання) та засоби для чищення), 03410000 Деревина, вироби з деревини, відходи деревини, 39160000-1 Шкільні меблі та 39161000-8 Меблі для дитячого садка, 39134000-0 Комп'ютерні меблі
24000000-4 Хімічні продукти (в контексті переробки деревини)
90510000-5 Утилізація/видалення сміття та поводження зі сміттям, включаючи послуги з вивезення, знешкодження або вивезення відходів деревини, тирси;
Електронне, електричне обладнання та супутні послуги
50000000-5 Послуги з ремонту та технічного обслуговування;
30000000-9 Офісна та комп'ютерна техніка, устаткування та приладдя, крім меблів та пакетів програмного забезпечення
Дорожнє будівництво та супутні послуги
45000000-7 Будівельні роботи
44000000-0 Конструкції та конструкційні матеріали, допоміжна будівельна продукція (крім електрообладнання)
34000000-7 Транспортне обладнання та допоміжне приладдя до нього
45233142-6 Ремонт доріг, 45233140-2 Дорожні роботи, 45233100-0 Будівництво шосе, доріг
44113000-5 Матеріали для будівництва доріг, 44113900-4 Матеріали для утримання доріг
Вироби з полімерних матеріалів або з вмістом полімерів
19640000-4 Поліетиленові пакети та пакети для сміття
44160000-9 Труби поліетиленові, труби полівінілхлоридні, фітинги
44220000-8 Столярні вироби (вікна та двері металеві), 44221000-5 Конструкції та їх частини (вікна, двері та супутні вироби - пластикові вікна та двері)
19520000-7 Пластмасові вироби
39222110-8 Посуд і тарілки одноразові, 39222100-5 Посуд одноразовий для підприємств громадського харчування

З обраного списку найбільш купованих товарів, робіт і послуг покупці вже починають застосовувати багатокритеріальний підхід до наступних категорій:

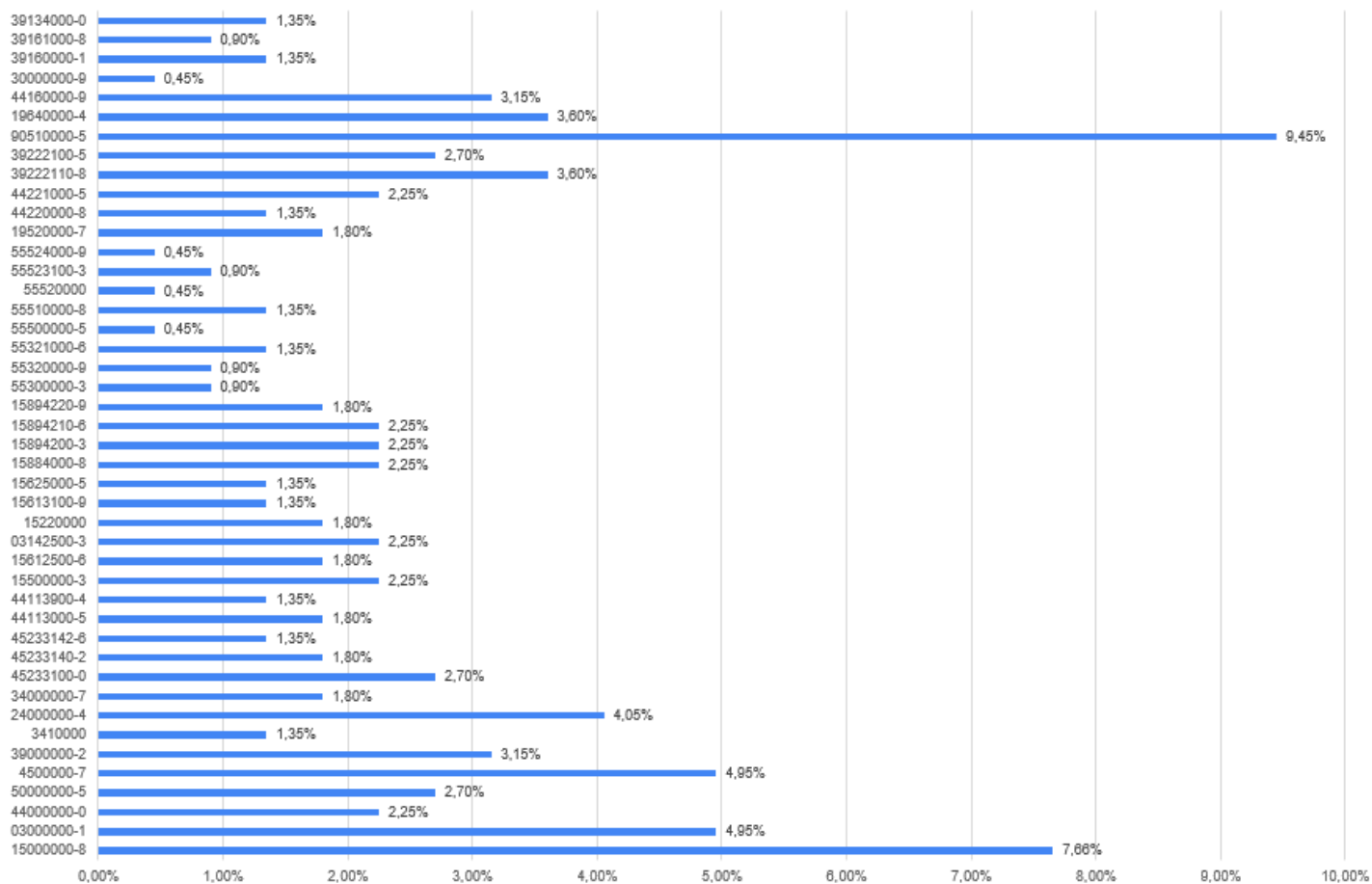
CPV-клас і категорія товарів, робіт або послуг
30000000-9 Офісна та комп'ютерна техніка, устаткування та приладдя, крім меблів та пакетів програмного забезпечення
15000000-8 Продукти харчування, напої та супутня продукція, 15500000-3 Молоко та молочна продукція різна
50000000-5 Послуги з ремонту та технічного обслуговування
34000000-7 Транспортне обладнання та допоміжне приладдя до нього
45000000-7 Будівельні роботи
39000000-2 Меблі (включаючи офісні), декоративні меблі, побутова техніка (крім освітлювального обладнання) і засоби для чищення), 39134000-0 Комп'ютерні меблі, 39160000-1 Шкільні меблі
44000000-0 Конструкції та конструкційні матеріали та допоміжна будівельна продукція (крім електроапаратури) (вікна,

двері та супутні вироби - пластикові вікна та двері)
90510000-5 Утилізація/видалення сміття та поводження зі сміттям - послуги з вивезення, знешкодження або вивезення відходів деревини, тирси;
45233100-0 Будівництво автомобільних доріг, шосе
45233142-6 Ремонт доріг
55510000-8 Послуги їдальнь
19520000-7 Пластмасові вироби

Постачальники, які взяли участь в опитуванні, найбільш важливими для їхнього бізнесу є наступні категорії товарів, робіт і послуг щодо СПЗ: 50000000-5 Послуги з ремонту та технічного обслуговування, 4500000-7 Будівельні роботи та поточний ремонт, 15612500-6 Хлібобулочні вироби продукти харчування та послуги, 3314000 Медичні матеріали.

Найбільший потенціал поліпшення (з урахуванням доступних ринкових позицій) на думку постачальників мають, сукупно: Продукти харчування і послуги харчування/кейтерингу (найбільший показник); дорожнє будівництво та послуги; утилізація сміття та поводження зі сміттям - послуги з вивезення, утилізації або видалення полімерних відходів (тара пластикова дрібна використана), дерев'яних відходів, тирси деревинної, виробів пластмасових інших некондиційних та обрізків плівки іншої; будівельні роботи і поточний ремонт; товари з вмістом деревини та послуги; продукція з вмістом пластику.

Решта графіків та діаграм за результатами Опитування № 2 [опубліковані](#) на сайті ВГО «Жива планета».

2) Щодо потенціалу впливу на довкілля:

CPV-клас і категорія товарів, робіт або послуг	Вплив на навколишнє середовище						
	Споживання енергії	Викиди в атмосферу і вплив на зміну клімату	Скиди (вода, земля)	Відходи	Природні ресурси	Водні ресурси	Токсичність Загальна кількість
Харчові продукти та послуги з організації харчування/кейтерингу							
15000000-8 Продукти харчування, напої та супутня продукція, 15612500-6 Хлібобулочні вироби, 15500000-3 Молочні продукти, 15220000 Риба та морепродукти, 15613100-9 Вівсяні пластівці, 15625000-5 Манна крупа, 15884000-8 Продукти дитячого харчування, 15894200-3 Харчування, 15894220-9 Лікарняне харчування				x			
55300000-3 Послуги ресторанів і громадського харчування, 55500000-5 Послуги їдальнь і громадського харчування, 55510000-8 Послуги їдальнь, 55520000 Послуги громадського харчування, 55523100-3 Послуги шкільного харчування, 55524000-9 Послуги шкільного харчування	x			x			
Товари з лісоматеріалів та супутні продукти та послуги							
39000000-2 Меблі (включаючи офісні меблі), меблі та декоративні вироби, побутова техніка (крім освітлювального обладнання) та засоби для чищення, 03410000 Деревина, вироби з деревини, відходи деревини, 39160000-1 Шкільні меблі та 39161000-8 Меблі для дитячих садків, 39134000 -0 Комп'ютерні меблі					x		
24000000-4 Хімічна продукція (в контексті переробки деревини)							x
90510000-5 Утилізація/видалення сміття та поводження зі сміттям, включаючи послуги з вивезення, утилізації або захоронення відходів деревини, тирси;		x		x		x	x
Електронне, електричне обладнання та супутні послуги							
50000000-5 Послуги з ремонту та технічного обслуговування;							
30000000-9 Офісна та комп'ютерна техніка, устаткування та приладдя, крім меблів та пакетів програмного забезпечення		x		x			
Дорожнє будівництво та супутні послуги							
4500000-7 Будівельні роботи та поточний ремонт;	x	x		x		x	
44000000-0 Конструкції та конструкційні матеріали; допоміжна будівельна продукція (крім електроапаратури);							
34000000-7 Транспортне обладнання та допоміжне приладдя до нього							
45233142-6 Ремонт доріг, 45233140-2 Дорожні роботи, 45233100-0 Будівництво автомобільних доріг		x		x		x	
44113000-5 Матеріали для будівництва доріг, 44113900-4 Матеріали для утримання доріг				x		x	
Вироби з полімерних матеріалів або з вмістом полімерів							

19640000-4 Поліетиленові пакети та пакети для сміття				x			
44160000-9 Труби поліетиленові, труби полівінілхлоридні, фітинги							
44220000-8 Столярні вироби (вікна та двері металеві), 44221000-5 Конструкції та їх частини (вікна, двері та супутні вироби - пластикові вікна та двері)				x			
19520000-7 Пластмасові вироби				x			
39222110-8 Столові прибори і тарілки одноразового використання, 39222100-5 Приладдя одноразового використання для закладів громадського харчування				x			

3) Щодо соціально-економічного значення:

CPV-клас і категорія товарів, робіт або послуг	Соціально-економічний вплив		
	Соціально-економічний вплив	Здоров'я населення	Покращення розвитку населених пунктів
Харчові продукти та послуги з організації харчування/кейтерингу			
15000000-8 Продукти харчування, напої та супутня продукція, 15612500-6 Хлібобулочні вироби, 15500000-3 Молочні продукти, 15220000 Риба та морепродукти, 15613100-9 Вівсяні пластівці, 15625000-5 Манна крупа, 15884000-8 Продукти дитячого харчування, 15894200-3 Харчування, 15894220-9 Лікарняне харчування	x	x	
55300000-3 Послуги ресторанів і громадського харчування, 55500000-5 Послуги їдальнь і громадського харчування, 55510000-8 Послуги їдальнь, 55520000 Послуги громадського харчування, 55523100-3 Послуги шкільного харчування, 55524000-9 Послуги шкільного харчування		x	x
Товари з лісоматеріалів та супутні продукти та послуги			
39000000-2 Меблі (включаючи офісні меблі), меблі та декоративні вироби, побутова техніка (крім освітлювального обладнання) та засоби для чищення), 03410000 Деревина, вироби з деревини, відходи деревини, 39160000-1 Шкільні меблі та 39161000-8 Меблі для дитячих садків, 39134000 -0 Комп'ютерні меблі			
24000000-4 Хімічна продукція (в контексті переробки деревини)			
90510000-5 Утилізація/видалення сміття та поводження зі сміттям, включаючи послуги з вивезення, утилізації або захоронення відходів деревини, тирси;			x
Електронне, електричне обладнання та супутні послуги			
50000000-5 Послуги з ремонту та технічного обслуговування;		x	
30000000-9 Офісна та комп'ютерна техніка, устаткування та приладдя, крім меблів та пакетів програмного забезпечення		x	
Дорожнє будівництво та супутні послуги			
45000000-7 Будівельні роботи та поточний ремонт;	x	x	x
44000000-0 Конструкції та конструкційні матеріали; допоміжна будівельна продукція (крім електроапаратури);			x
34000000-7 Транспортне обладнання та допоміжне приладдя до нього			x
45233142-6 Ремонт доріг, 45233140-2 Дорожні роботи, 45233100-0 Будівництво автомобільних доріг	x	x	x

44113000-5 Матеріали для будівництва доріг, 44113900-4 Матеріали для утримання доріг			
Вироби з полімерних матеріалів або з вмістом полімерів			
19640000-4 Поліетиленові пакети та пакети для сміття		x	
44160000-9 Труби поліетиленові, труби полівінілхлоридні, фітинги		x	
44220000-8 Столярні вироби (вікна та двері металеві), 44221000-5 Конструкції та їх частини (вікна, двері та супутні вироби - пластикові вікна та двері)		x	x
19520000-7 Пластмасові вироби		x	
39222110-8 Столові прибори і тарілки одноразового використання, 39222100-5 Приладдя одноразового використання для закладів громадського харчування		x	

Додаток 4. Найбільш закуповувані категорії товарів, робіт, послуг у порівнянні 2019-2020 рр.

У таблицях представлені 15 товарів; 10 послуг; 5 робіт.

Товари, роботи і послуги, які найчастіше закуповувались у 2020 році

CPV-клас і категорія товарів	Очікувана вартість закупівлі (грн.)	Частка від загального обсягу товарів (%)	Загальна кількість лотів (частота покупки), (од.)
2020 Товари (ТОП-15)			
34110000-1 Легкові автомобілі	6 279 155 178	1,48	2 212
44160000-9 Магістралі, трубопроводи, труби, обсадні труби, тьюбінги та супутні вироби.	5 170 170 064	1,22	28 591
30210000-4 Машини для обробки даних (апаратне забезпечення)	3 795 086 198	0,89	17 875
39160000-1 Шкільні меблі	2 589 786 295	0,61	12 597
30230000-0 Комп'ютерне обладнання	2 555 378 697	0,60	51 803
03410000-7 Деревина	2 174 446 069	0,51	12 572
30190000-7 Офісне устаткування та приладдя різне	1 928 416 256	0,45	113 118
14210000-6 Гравій, пісок, щебінь і наповнювачі	1 783 408 216	0,42	8 299
18810000-0 Взуття різне, крім спортивного та захисного	1 082 237 727	0,26	2 867
39710000-2 Електроприлади побутові	1 013 666 287	0,24	30 089
18110000-3 Формений одяг	962 070 843	0,23	2 909
15890000-3 Продукти харчування та сушені продукти різні	888 454 203	0,21	7 641
19520000-7 Пластмасові вироби	662 290 723	0,16	11 254
19520000-7 Пластмасові вироби	662 290 723	0,16	11 254
18130000-9 Спецодяг спеціальний	495 227 848	0,12	4 213

Топ 15 товарів – 2019

CPV-клас і категорія товарів	Сума, грн
34110000-1 Легкові автомобілі	5 967 422 400,05
15890000-3 Продукти харчування та сушені продукти різні	4 708 489 107,17
30230000-0 Комп'ютерне обладнання	2 904 008 502,64
35810000-5 Одяг індивідуальний	2 557 102 701,53
03410000-7 Деревина	2 316 962 675,56
39160000-1 Шкільні меблі	2 052 122 493,59
30190000-7 Офісне устаткування та приладдя різне	1 767 841 595,10
14210000-6 Гравій, пісок, щебінь і наповнювачі	1 749 600 161,39
18810000-0 Інше взуття, крім спортивного та захисного	1 145 075 194,38
39710000-2 Електроприлади побутові	684 592 688,58
18110000-3 Формений одяг	660 020 377,91
19520000-7 Пластмасові вироби	626 923 852,60
18130000-9 Спеціальний робочий одяг	512 216 574,06
39520000-3 Готові текстильні вироби	405 842 780,04
44420000-0 Будівельні товари	357 570 363,69

ТОП 15 товарів – 2020

CPV-клас і категорія товарів	Очікувана вартість закупівлі (грн.)	Частка від загального обсягу товарів (%)	Загальна кількість лотів (частота покупки), (од.)
34110000-1 Легкові автомобілі	6 279 155 178	1,48%	2 212

44160000-9 Магістралі, трубопроводи, труби, обсадні труби, тубінги та супутні вироби.	5 170 170 064	1,22%	28 591
30210000-4 Машини для обробки даних (апаратне забезпечення)	3 795 086 198	0,89%	17 875
39160000-1 Шкільні меблі	2 589 786 295	0,61%	12 597
30230000-0 Комп'ютерне обладнання	2 555 378 697	0,60%	51 803
03410000-7 Деревина	2 174 446 069	0,51%	12 572
30190000-7 Офісне устаткування та приладдя різне	1 928 416 256	0,45%	113 118
14210000-6 Гравій, пісок, щебінь і наповнювачі	1 783 408 216	0,42%	8 299
18810000-0 Взуття різне, крім спортивного та захисного	1 082 237 727	0,26%	2 867
39710000-2 Електроприлади побутові	1 013 666 287	0,24%	30 089
18110000-3 Формений одяг	962 070 843	0,23%	2 909
Харчові продукти бувають різними	888 454 203	0,21%	7 641
19520000-7 Пластмасові вироби	662 290 723	0,16%	11 254
18130000-9 Спеціальний робочий одяг	495 227 848	0,12%	4 213

ТОП-10 послуг – 2019

CPV-клас і категорія послуг	Сума, грн
63710000-9 Послуги з обслуговування наземних видів транспорту	23 766 201 836
50230000-6 Послуги з ремонту, технічного обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги	5 409 621 758
63712200-5 Послуги з утримання доріг	5 154 537 788
76110000-7 Послуги з видобутку газу	4 475 611 761
65310000-9 Розподіл електричної енергії	4 099 726 108
50530000-9 Послуги з ремонту і технічного обслуговування техніки.	3 446 440 315
90610000-6 Послуги з прибирання та підмітання вулиць	3 220 915 132
79710000-4 Охоронні послуги	2 727 481 841
64120000-3 Кур'єрські послуги	2 715 299 448
79110000-8 Послуги з юридичного консультування та юридичного представництва	1 929 336 559

ТОП-10 послуг – 2020

CPV-клас і категорія послуг	Очікувана вартість закупівлі (грн.)	Частка від загального обсягу товарів (%)	Загальна кількість лотів (частота покупки), (од.)
63710000-9 Послуги з обслуговування наземних видів транспорту	52 521 347 698	26,37%	1 653
50530000-9 Послуги з ремонту і технічного обслуговування техніки.	6 825 869 898	3,43%	30 487
55320000-9 Послуги з організації харчування	6 582 841 245	3,31%	2 226
50230000-6 Послуги з ремонту, технічного обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги	6 320 911 167	3,17%	7 013
90610000-6 Послуги з прибирання та підмітання вулиць	3 320 181 630	1,67%	2 052
71520000-9 Послуги з нагляду за виконанням будівельних робіт.	3 260 791 177	1,64%	20 599
55510000-8 Послуги їдальні	2 610 986 249	1,31%	3 425
55520000-1 Кейтерингові послуги	2 191 335 329	1,10%	2 438
90510000-5 Утилізація/видалення сміття та поводження зі сміттям	2 099 071 199	1,05%	19 962
77310000-6 Послуги з озеленення та утримання зелених насаджень	1 720 018 550	0,86%	4 693

ТОП 5 робіт – 2019

CPV-клас і категорія робіт	Сума, грн
45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь	171 108 550 017,11
45450000-6 Інші завершальні будівельні роботи	81 095 087 362,25
45210000-2 Будівництво будівель	36 712 121 497,46
45440000-3 Фарбування та скління	1 215 027 747,88
45330000-9 Водопровідні та санітарно-технічні роботи	1 130 028 844,04

ТОП 5 робіт – 2020

CPV-клас і категорія робіт	Очікувана вартість закупівлі (грн.)	Частка від загального обсягу товарів (%)	Загальна кількість лотів (частота покупки), (од.)
45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь	285 082 732 010	65,98%	44 788
45450000-6 Інші завершальні будівельні роботи	82 106 092 423	19,00%	69 539
45210000-2 Будівництво будівель	28 823 622 103	6,67%	3 309
45440000-3 Фарбування та скління	1 337 395 310	0,31%	2 654
45330000-9 Водопровідні та санітарно-технічні роботи	1 241 904 783	0,29%	12 228

Найбільше закуповувані товари у 2019-2020 роках (вартість)

34110000-1 Легкові автомобілі
44160000-9 Магістралі, трубопроводи, труби, обсадні труби, тьюбінги та супутні вироби.
30210000-4 Машини для обробки даних (апаратне забезпечення)
39160000-1 Шкільні меблі
30230000-0 Комп'ютерне обладнання
03410000-7 Деревина
30190000-7 Офісне устаткування та приладдя різне
18110000-3 Формений одяг
19520000-7 Пластмасові вироби
18130000-9 Спеціальний робочий одяг

Найбільше закуповувані послуги у 2019-2020 роках (вартість)

63710000-9 Послуги з обслуговування наземних видів транспорту
50530000-9 Послуги з ремонту і технічного обслуговування техніки.
55320000-9 Послуги з організації харчування
50230000-6 Послуги з ремонту, тех. обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги
90610000-6 Послуги з прибирання та підмітання вулиць
71520000-9 Послуги з нагляду за виконанням будівельних робіт.
55510000-8 Послуги їдальнь
55520000-1 Кейтерингові послуги
90510000-5 Утилізація/видалення сміття та поводження зі сміттям
77310000-6 Послуги з озеленення та утримання зелених насаджень

Найбільше закуповувані роботи у 2019-2020 роках (вартість)

45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь
45450000-6 Інші завершальні будівельні роботи
45210000-2 Будівництво будівель
45440000-3 Фарбування та скління
45330000-9 Водопровідні та санітарно-технічні роботи

Додаток 5. Аналіз сфери послуг з організації харчування та ринку харчових продуктів.

55320000-9 Послуги з організації харчування (включаючи 55520000-1 Кейтерингові послуги та 55510000-8 Послуги їдальнь)

Організація харчування — незмінний предмет закупівель у багатьох замовників, насамперед — бюджетних установ. Згідно пункту 3.23 ДСТУ 4281:2004⁹² *їдальня* — заклад для обслуговування певного контингенту споживачів із різноманітним асортиментом продукції власного виробництва і закупних товарів, в якому страви можуть надавати у вигляді скомплектованих раціонів харчування. Функціонує, як правило, за місцем роботи споживачів, у навчальних закладах, військових підрозділах, лікувальних та оздоровчих закладах, відділеннях лікарень, закладах соціальної підтримки малозабезпечених верств населення тощо. В їдальнях можуть функціонувати зали оздоровчого, лікувального та лікувально-профілактичного призначення. Як спеціалізовані їдальні розрізняють дієтичні їдальні. Згідно пункту 3.28 ДСТУ 4281:2004 *ресторан* за спеціальними замовленнями (*catering*), призначений готувати і постачати готову їжу та організовувати обслуговування споживачів в інших місцях за спеціальними замовленнями. Такі заклади можуть обслуговувати банкетні, фірмові прийоми, ділові зустрічі, весілля та інші свята у залах, офісах, на природі, під тентами тощо. Окрім бюджетного фінансування, пунктом 197.1 статті 197 Податкового кодексу України (далі — ПК України) встановлено ряд податкових пільг, а саме щодо звільнення від оподаткування ПДВ операцій, пов'язаних з постачанням послуг харчування або окремих продуктів.

Відповідно до пункту 197.1 статті 197 ПК України звільняються від оподаткування ПДВ операції з:

- постачання продуктів дитячого харчування й товарів дитячого асортименту для немовлят за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України (підпункт 197.1.1);
- постачання послуг харчування дітей у дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах та громадян у закладах охорони здоров'я. Порядок надання таких послуг затверджує Кабінет Міністрів України (підпункт «г» підпункту 197.1.7);
- постачання послуг харчування бездомним особам у центрах обліку, закладах соціального захисту для бездомних осіб, а також особам, звільненим з місць позбавлення волі, у центрах соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі (підпункт «в» підпункту 197.1.7);
- постачання послуг харчування особам, які утримуються в установах пенітенціарної системи, у тому числі приготування їжі та постачання продуктів харчування (підпункт «г» підпункту 197.1.7);
- постачання послуг харчування за рахунок державних коштів, що надаються особам, які утримуються в реабілітаційних установах, територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг), установах, підприємствах, організаціях всеукраїнських громадських організацій інвалідів та їх спілок, які займаються реабілітацією, оздоровленням та фізкультурно-спортивною діяльністю, центрах обліку та закладах соціального захисту для бездомних осіб, центрах соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, санаторіях для ветеранів та інвалідів, будинках-інтернатах для громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів, психоневрологічних та спеціалізованих будинках-інтернатах, пансіонатах для ветеранів війни і праці, геріатричних пансіонатах (підпункт «г» підпункту 197.1.7).

Офіційне видання «Радник у сфері публічних закупівель»⁹³ пропонує ґрунтовний огляд законодавства і методичні рекомендації, що регулюють у сфері організації харчування за бюджетні кошти.

⁹² ДСТУ 4281:2004:2004 Заклади ресторанного господарства. Класифікація.

⁹³ Радник у сфері публічних закупівель: https://radnuk.com.ua/hrupy_zakupivel/pdv-u-zakupivliakh-kharchuvannia/

Навчальні заклади

Серед послуг харчування та громадського харчування найбільше закуповують за даними національної платформи ProZorro:

CPV-клас	% послуг в категорії їжа та послуги кейтерингу на 2020 р.
15894210-6 Шкільне харчування	64
55510000-8 Послуги їдальнь	18
55520000-1 Catering services	18

У цьому сегменті **кваліфікаційні критерії** є однією з **основних вимог тендеру**. Для участі в тендері необхідно надати підтвердження відповідності одному або кільком кваліфікаційним критеріям щодо наявності:

- обладнання та матеріально-технічна база;
- працівники відповідної кваліфікації, які мають необхідний досвід;
- досвід виконання аналогічної (подібної) угоди;
- відомості про транспортні засоби, які будуть використовуватися для доставки відповідного харчування;
- установчі документи та підстави використання зазначеного у відомостях майна;
- документи, що підтверджують проходження особовим складом учасника періодичного профілактичного медичного огляду;
- рекомендовані розміри порцій та перелік продуктів, з яких має складатися меню, затверджуються КМУ, однак ЦС може посилатися на рекомендоване меню або запропонувати власний варіант, з посиланням на нормативні документи МОЗ, *але ця опція повинна бути прописана в технічних специфікаціях, які визначають певні вимоги до послуги, напр. НАССР, вимоги до енерго- та ресурсозбереження.*

На 2021 рік на організацію харчування в навчальних закладах Уряд виділить субвенцію 1 млрд грн і близько 100 млн грн буде виділено з місцевих бюджетів. Вартість нового шкільного меню встановлено на рекомендованому рівні 14,5 грн, але вартість може коливатись від 14,25 грн до затвердженої на регіональному рівні в залежності від вартості продуктів і комунальної послуги.

Відповідно до Додатку 1 постанови КМУ від 24.03.2021 №305 «Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку» затверджені норми споживання основних груп харчових продуктів на сніданок, обід або вечерю у закладах освіти у разі п'ятиденного перебування. Відповідно до рекомендацій МОН типове меню на день може складатися з такого набору продуктів.

Таблиця 5.1. Типове меню для харчування в школах.

Збірник рецептур, № розкладки	Найменування страв	Енергетична цінність для дітей 6-11р.				
		Вихід, г	525-630 Енергоцінність, ккал	18-21 Білки, г	17-21 Жири, г	73-88 Вуглеводи, г
1	2	3	4	5	6	7
	Понеділок					
	Салат Вінегрет	75	80,80	1,35	4,6	8,6
	Курячий шніцель	70	148,50	13,10	6,9	11,3
	Рис (розсипчастий) з кмином	120	164,10	3,70	3,0	30,2
	Молоко	150	86,24	4,71	4,22	7,54
	Хліб цільнозерновий	30	71,0	2,0	2,0	10,0
	Всього	445	550,64	24,86	20,72	67,64
	Вівторок					
	Салат з гречкою та овочами	180	157,9	4,1	6,1	24,2
	Львівський сирник з морквою	180	363,4	23,1	17,9	27,1
	Сметана	10	20,6	0,3	2,0	0,3

	Компот із свіжих (заморожених) ягід, м'ятою та родзинками	150	33,3	0,4	0,00	7,5
	Всього	520	575,2	27,9	26,0	59,10

За даними аналітичної платформи CPV Tool⁹⁴ за пошуковими словами «шкільне харчування» за найкращими тендерами середня вартість харчування однієї дитини на день коливається від 20 грн до 37 грн. Цей портал також пропонує приклади специфікацій та перелік найкращих тендерів для порівняння цін та ознайомлення з переліком потенційних надавачів послуг. Найкращі тендери за даними платформи аналізу бюджетних витрат Spending⁹⁵ пропонують діапазон від 16,55 грн до 19,55 грн.

Таблиця 5.2. Нормативно-правові та нормативні документи, що можуть бути застосовані при встановленні критеріїв СПЗ при замовленні харчових продуктів та послуг з організації харчування.

Продукт	НПА, Технічні регламенти та інші документи у сфері державного регулювання	Застосування добровільних стандартів, необхідних для впровадження і підтримки дієвості систем управління	Наявність стандартів програм еко маркування та застосування еко декларацій	Інші стандарти і нормативні документи, що можуть бути застосовані в якості інструментів СПЗ	Метод ОВЖЦ
Продукти харчування та напої	Основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів згідно законодавству НАССР (ISO 22000). Регламенти МОЗ що встановлюють показники безпеки.	Системи управління якістю, екологічними аспектами (ISO 9001, ISO 14001)	Стандарти програми еко маркування “Зелений журавлик” встановлені для таких категорій продуктів: Какао, шоколад та вироби кондитерські цукрові Мед натуральний Плоди та овочі оброблені та законсервовані Продукти перероблення молока та м'яса Продукція рибна, ракоподібні та молюски, оброблені та консервовані Продукція хлібопекарська, макаронна, кондитерська, кулінарна, сухарна та борошняна Олія рослинна Салати листові Соуси та майонези Вода та напої безалкогольні Вода питна фасована Кава Чаї та чайні напої	Порядок (детальні правила) органічного виробництва та обігу органічної продукції, інші системи оцінювання визначені законодавством. Вимоги до натуральності продукту згідно законодавству. Правила застосування еко маркування та декларацій II та III типів згідно з стандартами серії ISO 1420.	Не встановлені.
Послуги харчування та кейтерингу	Основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів згідно законодавству НАССР (ISO 22000).	Системи управління якістю, екологічними аспектами (ISO 9001, ISO 14001).	Не встановлені.	Рекомендації по впровадженню заходів з енергоефективності та ощадливого виробництва.	Не встановлені.

⁹⁴ Аналітична платформа CPV Tool: <https://cpvtool.kse.ua>

⁹⁵ Платформа аналізу бюджетних витрат Spending: <https://spending.gov.ua>

	Вимоги законодавства у сфері поводження з відходами.				
--	--	--	--	--	--

Окрім вимог оновленого законодавства у сфері безпеки та якості харчових продуктів замовники мають достатньо інструментів для застосування додаткових вимог у якості критеріїв СПЗ, підвищуючи вимоги щодо безпеки, екологічності, поживності натуральних харчових продуктів, у поєднанні з вимогами ефективного використання ресурсів і зменшення утворення відходів.

Таблиця 5.3. Порівняльний аналіз доступності на ринку сталих продуктів для послуг з організації харчування (в еквівалентних показниках виміру).

Продукт	Ціна, грн.	Наявність на ринку більш сталої альтернативи (вказати якої)	Ціна, грн.	Порівняння на скільки дожде більш стала альтернатива в %	Доступність в регіонах
Крупа гречана ТМ Сквирянка 0,8 кг - 52,99 грн. ДСТУ 7697:2015 Крупа гречана. Технічні характеристики. 1 кг 	66,24	Крупа гречана органічна ТМ Сквирянка, сертифікована згідно Регламенту ЄС № 834/2007 про органічне виробництво. 1 кг 	81,24	18,6	+
Вівсянка ТМ Сквирянка ⁹⁶ . ДСТУ 7698 / ГОСТ 3034, 0,5 кг <small>Крупа вівсяна Сквирянка (4820006011147) пшенична, вичищений сорт, 500г 13.50 - 29.00 грн.</small>	13,5-29,0	Пластівці вівсяні органічні. ТМ Козуб, 0,5 кг <small>Крупа вівсяна Козуб органічна 500г 29.85 грн.</small>	29,85	2,8-54	+
Хліб пшеничний. ДСТУ 7517:2014 Хліб із пшеничного борошна. ⁹⁷ 0,6 кг	18,0	Хліб пшеничний органічний ТМ Еколавка, 0,6 кг <small>Пшеника / Борошно / Хлібобулочні вироби / Хліб пшеничний Хліб пшеничний 20,50 грн Хлібний Майстер, 600г Хліб пшеничний ТМ «Хлібний майстер» – незвичайний борошняний виріб в «еко-стилі» асортменту «Еко-Ванна». Підготований з класичними видами хліба, прохачає витриманість (пліве в органічних інертатах, без додавання консервантів, розпушувачів борошна і стабілізаторів тіста. Для замішування оптимальної борошняної маси глибоко вмішується спеціальне пшеничне борошно вищого сорту і органічне заварює на основі злакових квасів. Продукт містить пшеничне борошно вищого сорту, органічно додані кваси, спеціальні кваси.</small>	20,5	12,1	+
Молоко ТМ Ферма, 2,5% ДСТУ 2661:2010 Молоко коров'яче питне (34008), 1 л <small>Молоко Ферма ультрапастеризоване 2,5% жирності 31.99 грн.</small>	32,5	Органічне молоко 2,5%, 1л <small>Молоко Органік Мил органічне 2,5% жирності 39.19 грн.</small>	39,9	18,5	+
Йогурт ТМ Рудь 2,5%, ДСТУ ДСТУ 4343:2004 Йогурти. Загальні технічні умови, 0,5 л 	17,20	Йогурт натуральний 2,5%. Сертифікований на відповідність критеріям натуральності відповідно до законодавства та ISO/TS 19657:2017 ⁹⁸ , 0,5 л 	26,00	33,85	+

⁹⁶Хліб пшеничний 0,6 кг: <https://zakupki.com.ua/ProZorro-market/produkcija-boroshnomelno-krup-yanovi-promislovosti/krupa-vivsyana-363/krupa-vivsyana-plyuschena-vischij-sort-dstu-7698-gost-3034-vid-500g/krupa-vivsyana-skviryanka-4820006011147-plyuschena-vischij-sort-500g-7022>

⁹⁷ Хліб із пшеничного борошна: <https://zakupki.com.ua/ProZorro-market/hliboprodukti-svzhovipecheni-hlibobulochni-ta-konditerski-virobi/hlib-ta-batoni-265/hlib-z-pshenichnogo-boroshna-dstu-7517-narizaniy-paket-polietilenoviy-600g/hlib-pereyaslav-hlib-pshenichnij-1-gz-pshenichnogo-boroshna-dstu-7517-narizaniy-paket-polietilenoviy-600g-1691>

⁹⁸ Вимоги до критеріїв натуральності харчового продукту: <https://www.naturproduct.org.ua/>

<p>Олія ТМ Чумак ДСТУ 4492:2017 Олія соняшникова. Технічні характеристики. 1 л</p> <p>Олія Чумак Золота соняшникова рафінована 0,9л 900 ml 63,50 грн</p> <p>Додати до кошика</p>	70,5	<p>Олія ТМ Олейна, сертифікована згідно з ISO 14024 (еко маркування І тип), 1 л</p> <p>Олія соняшникова Олейна Традиційна рафінована 850ml 900 ml 63,50 грн</p> <p>Додати до кошика</p>	74,7	5,6	+
<p>Буряк ТМ Фермер, 1 кг</p> <p>Буряк молодий Фермер 500г 24,90 грн</p> <p>Додати до кошика</p>	49,5	Буряк органічний 1 кг	56,0	11,6	+
<p>Картопля ТМ Fermove, 1 кг</p> <p>Картопля Фернове молода 900г 24,90 грн</p> <p>Додати до кошика</p>	27,7	Картопля органічна, 1 кг	39,00	28,9	+
<p>Морква ТМ Fermove, 1 кг</p> <p>Морква Фернове молода 800г 800g 24,90 грн</p> <p>Додати до кошика</p>	49,8	Морква органічна, 1 кг	56,00	11	+
<p>Капуста МЕТРО, 1 кг</p> <p>Капуста молода 1 кг 5,80 грн</p> <p>Додати до кошика</p>	5,6	Капуста органічна, 1 кг	24,00	76	+
<p>Томат ТМ Калинівка, 0,5 кг</p> <p>Помідор Калинівка на ветки 500г 500g 27,99 грн</p> <p>Додати до кошика</p>	27,99	Томат органічний ⁹⁹ , 0,5 кг	55,0	49	+
<p>Яйця курячі, ДСТУ 5028:2008. Яйця курячі технічні харчові, кондиції (33861), 10 шт</p> <p>ЯЙЦЯ КУРЯЧІ КОСВІЩИНА СО ШИП 10шт 41,40 грн/шт</p>	41,4	Яйця курячі органічні ¹⁰⁰ , 10 шт	52,60	21	+
<p>Цибуля, 1 кг</p> <p>Цибуля ріпчаста свіжа, натуральна кондиція ДСТУ 3024-06, 1кг 1000 ml 19,90 грн</p>	9,5	Цибуля ріпчаста органічна, 1 кг	21,9	56	+

⁹⁹ Томат органічний: <https://natur-boutique.ua/catalog/ovochi-zelen-frukti>

¹⁰⁰ Яйця курячі органічні: <https://metro.zakaz.ua/uk/categories/eggs-metro/>

За результатами аналізу можна зробити висновки що органічні продукти дорожче звичайних більш ніж на 25%. Найменша різниця в ціні серед круп, борошняних виробів, молока та овочів. При збільшенні обсягів виробництва та реалізації є потенційна можливість для перегляду відпускних цін в сторону зменшення, що підтверджує дані офіційної статистики¹⁰¹ про зростаючий потенціал виробництва органічних продуктів.

Реєстр виданих сертифікатів на харчові продукти які відповідають критеріям натуральності доступний на сайті органу сертифікації¹⁰².

Органічні продукти: особливості ціноутворення та доступність на ринку

Ринкова пропозиція конвенціональних продуктів значно перевищує пропозицію органічних або натуральних продуктів (для аналогічних груп товарів). Організація здорового, раціонального та безпечного харчування, поширення знань і навичок «здорового харчування» є одним із національних пріоритетів. Протягом останніх років збільшено площі органічного виробництва (з 270 тис. га у 2008 р. до 420 тис. га у 2017 р. – на 55,5%), зросла кількість сертифікованих органічних господарств (зі 118 у 2008 р. до 375 у 2017 р. – у 4,2 рази), ринок органічної продукції активно розвивається, зі значним збільшенням його обсягів – з 0,5 млн. євро у 2007 році до 33,0 млн. євро у 2018 році (у 66 разів), кількість сертифікованих виробників натуральних продуктів і послуг також зросла та постійно зростає.

Результати досліджень у 2019-2020 роках, проведених спільно Федерацією органічного руху України та ВГО «Жива планета»¹⁰³ доводять зростаючий потенціал сегмента виробництва органічних продуктів, та про наявність потенційної можливості переглянути відпускні ціни виробників органічних продуктів в бік зниження протягом наступних років.

Основною спеціалізацією вітчизняних органічних господарств є вирощування зернових, зернобобових, технічних, плодовоовочевих культур та експорт орієнтована продукція, спостерігається чітка переорієнтація виробників на внутрішній ринок, про що свідчить зростаюча тенденція активного наповнення налагодження внутрішнього ринку переробки органічної сировини. При цьому асортимент виробництва органічної та натуральної продукції досить різноманітний – це овочі, фрукти, молочні та м'ясні продукти, соки, напої, мед, борошно, олії тощо. Проте найпоширенішою групою товарів, яка найбільш широко представлена на полицях вітчизняних магазинів, є крупи та пластівці. І цьому є пояснення,

Органічні продукти є результатом циклу органічного виробництва, враховуючи всі особливості їх виробництва протягом життєвого циклу, необхідно враховувати певні фактори, що впливають на ціну:

- при переході виробника сільськогосподарської продукції на органічне виробництво вартість цього зростає за рахунок збільшення кількості додаткових операцій щодо забезпечення органічної сировини, виробництва та підтвердження всіх цих операцій сертифікацією відповідності органічним стандартам;
- ризики, пов'язані з можливими змінами на ринку органічної продукції протягом досить тривалого (два-чотири роки) конверсійного періоду;
- підвищення трудомісткості виробництва;
- необхідність придбання нового насіння, садивного матеріалу та кормів, засобів захисту та навчання персоналу.

В ціноутворенні важливими аспектами є життєвий цикл продукту. Аналіз досвіду європейських країн доводить, що в умовах насичення ринку, удосконалення технологій ресурсозбереження та логістики, державної підтримки та закупівель – ціна органічної продукції стабільно доступна, і в більшості випадках не перевищує 10-25 % порівняно з ціною на звичайні продукти.

¹⁰¹ Офіційні статистичні огляди IFOAM: <http://organic.com.ua/organic-v-ukraini/>

¹⁰² Реєстр сертифікованої продукції яка відповідає критеріям натуральності: <https://www.ecolabel.org.ua/reestr-sertifikativ>

¹⁰³ Про перспективу закупівель органічних продуктів для потреб дитячих, шкільних, медичних та інших соціальних закладів: <https://livingplanet.org.ua/pro-nas/publikatsii/pro-perspektyvu-zakupivel-orhanichnykh-produktiv-dlia-potreb-dytiachykh-shkilnykh-medychnykh-ta-inshykh-sotsialnykh-zakladiv>

Ринок органічної продукції розвивається, а за деякими позиціями можливі стабільні поставки за доступною ціною. Пропонується поступово вводити в меню органічні продукти, починаючи з круп. Решта категорій з часом буде більш доступною за ціною, з огляду на те, що виробники побачать перспективу збуту в публічному секторі, збільшення обсягів продажів і стабільного споживача – поступово почнуть збільшувати обсяги виробництва і знижати відпускні ціни. Вимогу щодо органічної сертифікації продуктів харчування на даному етапі рекомендується застосовувати в нецінових критеріях. Це стимулюватиме пропозицію органічної продукції, але водночас не ставить під загрозу саму закупівлю через відсутність пропозиції органічної продукції. Неціновий критерій з питомою вагою 10-15% дозволить компенсувати замовлення продукції на постачання безпосередньо у виробника за рахунок зниження витрат у ланцюгах поставок.

За результатами досліджень IFOAM та Федерація органічного руху України, обсяги споживчого ринку органічних продуктів в Україні зросли з 7,9 млн євро у 2012 році до 38,0 млн євро у 2020 році. Більшість українських органічних господарств розташовані в Київській, Одеській, Херсонській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Житомирській областях. Українські екологічні сертифіковані та органічні сертифіковані господарства – різного розміру – від кількох гектарів, як і в більшості країн Європи, до декількох тисяч гектарів сільськогосподарських угідь. Вітчизняні підприємства, що постачають крупи на внутрішній ринок України (Фірма «Діамант ЛТД», «Органік Оригінал», «Органік Лайф», «Агроекологія», «Кварк», «Золотий Пармен», ПП "Галекс-Агро", «Терра», «Драйміл», «Цефей-Груп», «Органік Сідс», «Сквирський комбінат хлібопродуктів»), пропонують досить широкий асортимент: як традиційні вівсяні, перлові, пшеничні, гречані крупи, так і з спельти, з твердих сортів пшениці, різноманітні пластівці. Щорічний обсяг внутрішнього ринку за останні декілька років оцінюється на рівні 500-550 т органічних круп та пластівців. Більшість вітчизняних переробних підприємств працюють на придбаній сировині. При цьому варто зауважити, що низка великих органічних виробників мають свою сировинну базу, зокрема ПП "Агроекологія", ПП "Галекс-Агро", які віднедавна почали відкривати власні регіональні спеціалізовані магазини та мають можливість продавати продукцію не лише у мережевих магазинах, але й у власних. Сертифіковані за органічними стандартами підприємства – Агрофірма "Поле", Іппон, "Адоніс Люкс", "Галекс-Агро", "Дедденс Агро", Терра, Сквирський КХП, переважно більшість власної круп'яної продукції відправляють на експорт. На внутрішньому ринку органічні крупи, у невеликих обсягах реалізуються через спеціалізовані магазини у вітчизняних містах-мільйонниках. Переважна більшість згаданої продукції реалізується у великих мережах супермаркетів: "Мегамаркет", "Ашан", "Сільпо", "Good Wine", "Wine Time", "АТБ". та ін. Основні дані про виробників органічних круп в Україні станом на 2020 р. наведені у Таблиці 5.4.

Таблиця 5.4. Виробники органічних зернових в Україні станом на 2020 рік.

№ з/п	Назва виробника, регіон, бренд	Назва крупи
1.	ПП «Агроекологія», Полтавська обл.	Овес, гречка, гречана січка, кукурудза, перлова крупа, вівсяні пластівці, пшениця, пшениця "Артек", пшоно, ячмінь
2.	ПП «Галекс-Агро», Житомирська обл.	Гречана крупа, гречана крупа
3.	ТОВ «Агрофірма «Полюс», Черкаська обл.	Пшоно, пшоняна стружка
4.	ТОВ «Адоніс Люкс», Запорізька обл	Пшениця, пшениця «Артек», просо; Нарізка проса
5.	ТОВ «Дедденс Агро», Рівненська обл	Вівсянка, гречка
6.	ТОВ «Драйміл», м. Київ	Пластівці вівсяні, крупи вівсяні недроблені, крупи вівсяні плющені, горох, гречка, гречка зелена, гречана крупа, пропарена гречка, гречана крупа, спельта (полба), спельта недроблена, спельта дроблена, пшениця мелена, кукурудза мелена, кукурудза "Екстра", кукурудза шліфована, крупа манна, крупа перлова, пластівці вівсяні, пластівці вівсяні «Вершкові», пластівці вівсяні «Оригінал», пластівці гречані, пластівці спельти, пластівці кукурудзяні, пластівці пшеничні, пластівці пшоняні, пластівці пшеничні, пластівці ячмінні, пшоно мелене, пшоно, крупа перлова, ячна ячмінь, ячмінь
7.	ТОВ «ІППОН», Львівська обл	манна крупа
8.	ТОВ «Кварк», Полтавська обл.	Вівсянка, гречка зелена, гречка зелена, гречка смажена, кукурудза, житня

		кутя, пшенична кутя, перлова, м'яка пшениця, тверда пшениця
9.	ТОВ «Органік Лайф», Київська обл.,	Амарант дроблений, горох дроблений, крупа гречана дроблена, крупа гречана крупа, жито дроблена, жито шліфувана, спельта, спельта шліфувана, крупа манна, крупа спельта, нут дроблений, крупа перлова, пшениця, пшениця мелена, ячмінь
10.	ТМ Organic Country	Горох, гречка зелена, гречка запарена, спельта, крупа перлова, пластівці вівсяні різані, пластівці вівсяні цільні, пшениця, пшениця "Арнаутська", пшоно, ячмінь
11.	ТОВ «Органік оригінал», Київська область, ТМ Екород	Вівсяна крупа, гречка зелена, гречана крупа, гречана крупа, спельта, кукурудза, перловка, пшениця, ячмінь
12.	ТОВ «Органік Сідс», Хмельницька область, ТМ All in Foody	Пластівці вівсяні, немелені, плющені, гречана крупа, гречана крупа, мелена пшениця, мелена пшениця, мелена, кукурудза, "Екстра кукурудза", пластівці вівсяні, пластівці гречані, пластівці житні, пластівці злакові кукурудза, пластівці пшеничні, пластівці пшоняні, ячмінь пластівці, пшоно мелене, полба не дроблена, полба дроблена, крупа перлова, ячна
13.	ТОВ «Сквирський хлібозавод», Київська область, ТМ «Сквиранка».	Булгур, овес, овес плющений, кукурудза шліфувана, пластівці вівсяні, пластівці житні, пластівці спельти, пластівці кукурудзяні, пластівці пшоняні, пластівці ячмінні, пшениця озима "Терра", пшениця яра "Терра", пшоно яре
14.	ТОВ "ТЕРРА", Харківська обл., ТМ ТЕРРА	Пластівці вівсяні, крупи плющені, горох, гречка, крупа перлова, пластівці вівсяні різані, пластівці горохові, пластівці гречані, пластівці житні, пластівці житні різані, пластівці кукурудзяні, пластівці перлові, пластівці пшеничні, пластівці пшеничні, пластівці пшеничні, пшеничні, мелені пшоно, круп'яна суміш, вівсяна крупа, гречана вівсяна крупа, кукурудзяна вівсяна крупа, ячна
15.	ТОВ «Фірма «Даймонд ЛТД»,	Крупа вівсяна, крупа гречана, крупа гречана зелена, крупа гречана, кукурудза, крупа перлова, пшениця полба недроблена, крупа ячмінна
16.	Полтава, ТМ Козуб продукт	Пшоно
17.	ТОВ «Цефей Груп», Житомирська обл.	Вівсяна крупа, гречка, зелені ядра гречки, спельта

Оцінка ризиків та переваг

Екологічний вплив

Таблиця 5.5. Оцінка впливу на довкілля харчових продуктів (від 0 до 3 балів).

CPV -код та категорія товару, роботи чи послуги	Показники впливу на довкілля							Оцінка
	Споживання енергії	Споживання води	Споживання інших природних ресурсів	Вплив на зміну клімату	Викиди забруднюючих речовин	Безпека	Відходи	
Крупи 15610000-7	1	1	1	1	1	1	1	7
Хліб 15810000-9	2	2	2	2	1	1	1	11
Молоко 15800000-6	3	1	2	3	1	3	3	16
Йогурт 15550000-8	3	1	2	3	1	3	3	16
Олія 15420000-8	3	1	3	2	2	2	3	16
Буряк 03221111-7	1	1	1	1	1	1	1	7
Картопля 03210000-6	1	1	1	1	1	1	1	7
Морква 03221112-4	1	1	1	1	1	1	1	7
Капуста 03221410-3	1	1	1	1	1	1	1	7
Помідори 03220000-9	1	1	1	1	1	1	1	7
Цибуля 03221113-1	1	1	1	1	1	1	1	7
Яйця курячі 03142000-8	3	3	2	2	3	3	3	19

Овочі та злакові оцінювались як сезонні місцевого виробництва.

У зв'язку із прийняттям Україною НВВ2 до Паризької Угоди, розвиток органічного та більш чистого виробництва продуктів харчування і надання сталих послуг кейтерингу є досить актуальним на сьогодні через низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг:

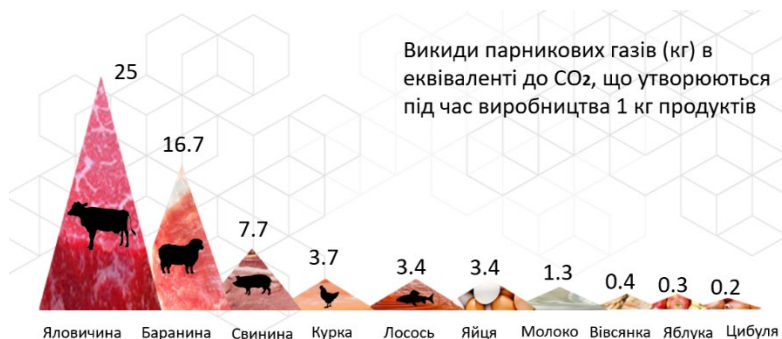
- сприяє скороченню викидів вуглекислого газу, закиси азоту й метану, які сприяють глобальному потеплінню.

- знижує ризик втрати здоров'я для

сільськогосподарських працівників, адже саме вони найбільш уразливі до дії пестицидів та інших хімікатів, які застосовуються в конвенційному виробництві;

- органічні та натуральні продукти більш корисні для споживачів завдяки мінімізації впливу на здоров'я токсичних і стійких хімічних речовин¹⁰⁴;

- особливо корисні органічні та натуральні продукти для дітей, оскільки дитячий організм більш вразливий до дії залишків пестицидів, нітратів, важких металів та антибіотиків у продуктах харчування.

Таблиця 5.6. Фактори впливу і область поліпшення у сфері послуг з організації харчування/кейтерингу.

Етап управління	Фактори впливу і область поліпшення	Заходи поліпшення для урахування у критеріях
Операційні заходи	Освітлення, охолодження/ замороження/ зберігання, водопостачання, витратні матеріали (прибирання, туалети, одноразові продукти), використання енергії та використання засобів для чищення.	Підвищення компетентності учасника торгів з питань: 1) Запобігання утворенню харчових та інших відходів; 2) Використання продуктів та витратних матеріалів з меншим впливом на довкілля; 3) Енергозбереження; 4) Використання витратних товарів із меншим впливом на довкілля, включаючи: - вироби з паперу та пластику/поліетилену; - багаторазовий посуду - одноразові речі (наприклад, столові прибори) тільки на винос (за загальним правилом, що допускає певні винятки); - мішки для сміття та рукавички; - мийні засоби (мило для рук, засоби чищення та мийні засоби).
Зберігання та приготування їжі	Спосіб охолодження/зберігання/заморозки після приготування страв демонструє порівняно більший вплив у порівнянні з приготуванням і подачею страв на місці, тому що передбачає подвійні процеси: підготовка/приготування, а потім охолодження та підігрів перед подачею. Система підготовки та зберігання страв яка дозволить зменшити харчові відходи.	Заходи по впровадженню та підтримки управління екологічними аспектами (екологічного менеджменту): 1) Використання продуктів та витратних товарів з меншим впливом на довкілля; 2) Стале використання води та енергії на кухнях/місцях приготування їжі та місцях громадського харчування; 3) Управління з твердими побутовими відходами; 4) Запобігання відходам харчових продуктів, напоїв та перерозподіл продуктів харчування та напоїв; 5) Краще управління запасами продуктів, розмір порцій страв та адекватність смаків споживачів страв. Введення меню на рослинній основі: - відхід від м'яса;

¹⁰⁴ Середньостатистичні конвенційні овочі та фрукти можуть містити у своєму складі залишки понад 20 видів пестицидів, м'ясо та молоко, у свою чергу, може містити залишки антибіотиків, гормонів (стимулятори росту).

		- вегетаріанські дні щотижня; - білки рослинного походження.
Управління відходами	Виробництво та утилізація органічних відходів. Повторне використання та утилізація упаковки.	Інші відходи: 1) Запобігання утворенню, сортування/повторна переробка/стала утилізація; 2) стале поводження з рідкими та твердими відходами, а також відходами електронно-електричного обладнання.
Транспортування	Великі відстані означають більші обсяги транспортних викидів.	Транспортування продуктів харчування - зменшення викидів від автотранспортних заходів; - оптимальні логістичні маршрути для транспортування продуктів (продукти та готові страви).
Підготовка/обробка продуктів	Використання енергії при підготовці /обробці /переробці продуктів; очищення стічних вод; енергія та холодоагенти, що використовуються для холодного зберігання.	Споживання енергії та води: - використання енергоефективного кухонного обладнання; - зменшення споживання енергії; - використання енергоефективних торгових автоматів.

Таблиця 5.7. Оцінка соціально-економічних впливів СПЗ при замовленні окремих видів харчових продуктів (від 0 до 3 балів).

CPV -код та категорія товару, роботи чи послуги	Соціально-економічний вплив на						Оцінка
	Зайнятість	Умови праці (безпека та гігієна)	Здоров'я	Гендерний баланс	Розвиток галузі	Регіональний розвиток	
15610000-7 Крупи	1	2	3	1	2	2	11
15810000-9 Хліб	2	3	3	2	3	3	16
15800000-6 Молоко	3	3	3	2	3	3	17
15550000-8 Йогурт	3	3	3	2	3	3	17
15420000-8 Олія	2	3	2	2	2	3	14
03221111-7 Буяк	1	1	2	1	1	2	8
03210000-6 Картопля	1	1	2	1	1	2	8
03221112-4 Морква	1	1	2	1	1	2	8
03221410-3 Капуста	1	1	2	1	1	2	8
03220000-9 Помідори	2	1	1	1	2	2	9
03221113-1 Цибуля	1	1	3	1	1	1	8
03142000-8 Яйця курячі	2	2	3	2	2	2	13

Таблиця 5.8. Оцінка рівня застосування екологічних маркувань та декларацій до продуктів харчування та послуг харчування і кейтерингу (від 0 до 3 балів).

CPV -код та категорія товару, роботи чи послуги	Стандарти та схеми екологічних маркувань і декларацій			Оцінка
	Еко маркування	Еко самодекларації II типу*	Еко продуктові декларації III типу	
Продукти харчування	1	2*	0	3
Послуги харчування та кейтерингу	0	0	Не застосовуються	0

*) застосування екологічних самодекларації II типу має проблему неналежного або безпідставного застосування

За період 2019-2020 найчастіше замовники оголошують тендери за такими кодами (ДК 021:2015): 55520000-1 Кейтерингові послуги, 55510000-8 Послуги їдальень, 55320000-9 Послуги з організації харчування. В цьому сегменті **кваліфікаційні критерії** – як одна із головних вимог у тендері. Для участі в тендері необхідно надати підтвердження відповідності одному або декільком кваліфікаційним критеріям про наявність:

- обладнання та матеріально-технічної бази;

- працівників відповідної кваліфікації, які мають потрібний досвід;
- досвіду виконання подібного (аналогічного) договору;
- інформацію про транспортні засоби, якими буде здійснюватися доставлення відповідних харчів;
- установчі документи та підстави використання майна, зазначеного в інформації;
- документи, які підтверджують проходження персоналом учасника періодичного профілактичного медичного огляду.

Технічні специфікації повинні містити рекомендовані обсяги порції й перелік продуктів, з яких має складатись меню, затверджуються КМУ, однак замовник може посилається на рекомендоване меню або запропонувати свій варіант, з посиланням на нормативні документи (стандарти, методичні рекомендації МОН, МОЗ, Мінекономіки). Також замовник може визначити певні вимоги до послуги, наприклад сертифікацію НАССР, вимоги до енерго- та ресурсозбереження, управління відходами тощо.

За даними Ві ProZorro для забезпечення харчування у закладах освіти найбільше закуповуються молочні продукти, гречка, вівсянка, олія, хліб, овочевий набір «борщовий» (буряк, картопля, капуста, морква, цибуля, помідори). Порівняльний аналіз доступності на ринку сталих продуктів цих категорій (в еквівалентних показників виміру) наведений у Додатку 6 до цього звіту.

Щодо **послуг харчування**, під час складання технічної специфікації варто урахувувати вартість і вплив одноразового посуду, спожитої енергії, обсяг і вартість одноразових продуктів з пластику, паперу. Наприклад, обсяг і вартість спожитої енергії холодильника класу G і класу A+ може відрізнятись майже в чотири рази. А використання газових плит додатково до витрат ще й продукують викиди в атмосферу. Наприклад, вартість за обслуговування 1 особи, грн. із застосуванням набору посуду (2 тарілки, чашка, стакан, прибори): одноразового (пластик)- 3,15; звичайного багаторазового (кераміка, фарфор, скло) – 0,50¹⁰⁵.

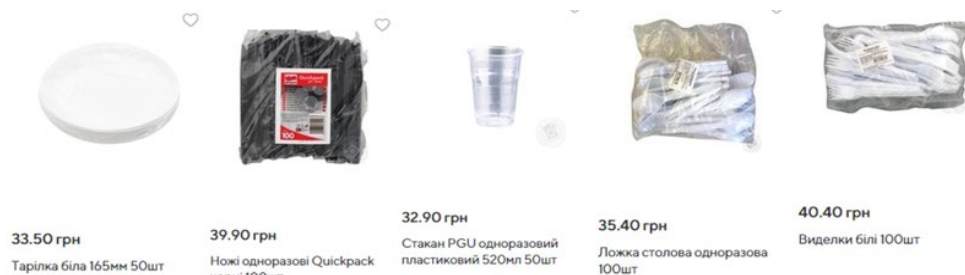

Рисунок 5.1. Приклади ринкових цін на витратні матеріали що можуть застосовуватись при наданні послуг з організації харчування (2021).

¹⁰⁵ Середня вартість води (централізоване водопостачання, вода t=450C) необхідної для миття стандартного набору посуду = 1,50 грн. Середня вартість екологічно сертифікованого мийного засобу (еко маркування I типу), необхідного для миття стандартного набору посуду = 0,38 грн.

19520000-7 Пластмасові вироби (в контексті надання послуг кейтерингу та товарів для дитячих закладів)

Таблиця 5.9. Оцінка доступності на ринку сталих товарів, робіт і послуг.

Товар традиційний	Ціна, грн.	Наявність на ринку більш сталої альтернативи (зазначити якої саме), ціна грн.	Ціна, грн.	Порівняння різниці ¹⁰⁶ між ціною придбання у %
Одноразовий посуд з пластику Посуд одноразовий Ланч бокс д/других блюд ¹⁰⁷	19,9	Одноразовий посуд папіру на 5 персон Посуд одноразовий з тростника Ланч бокс д/других блюд 	24,99 4,0	20 5
Пластикові пакети для пакування та сміття Пакети для сміття ТМ EuroStandart сині, 35 л (30 шт./рул.). Ціна за рулон 18,60 грн.	18,6	Пакети з натурального крохмалю ТМ DELAMARK, 35 л (20 шт./рул.). Ціна за 1 шт. 5 грн.	 5,0	87
Пакети для сміття ТМ ДІОНІС 35 л (30 шт./рул.) ціна за рулон 18,60 грн. Ціна за 1 шт 0,61 грн.	0,61	Пакети з натурального крохмалю ТМ Фрекен Бок, 35 л (20 шт./рул.). Ціна за 1 шт. 2,75 грн.	 2,75	77
Пластикові контейнери для збору та сортування сміття 1100л з кришкою, на колесах МGB 1100 ¹⁰⁸ Ціна на ProZorro нижче ринкової.	5195,0	Євроконтейнер 1100 для роздільного збору мусора, оцинкований 	11500,0	48
Труби каналізаційні Д110х3,2х2000 мм, середня вартість, грн ¹⁰⁹				
ДСТУ Б В.2.5-32		З вмістом не менш 30 % переробленого пластику (еко самодекларація згідно з пунктом 7.8 ДСТУ ISO	365,00	20 12

¹⁰⁶ Різниця між середньою ціною вартості більш сталої пропозиції у порівнянні з середньою ціною вартості звичайної пропозиції.

¹⁰⁷ Договір № 118 від 23.04.2020: <https://spending.gov.ua/new/disposers/02005585/agreements/1743235495>

¹⁰⁸ Договір № 74 від 11.08.2020: <https://spending.gov.ua/new/disposers/05384560/agreements/1784368126>

¹⁰⁹ Приклади закупівель: <https://ProZorro.gov.ua/tender/UA-2020-01-23-000168-a>; <https://ProZorro.gov.ua/tender/UA-2019-02-13-001787-a>; <https://ProZorro.gov.ua/tender/UA-2019-10-23-002378-b>

ПВХ, 1 м Поліпропілен Поліетилен		291,38	14021:2016 Екологічні маркування та декларації. Екологічні самодекларації (екологічне маркування типу II) (ISO 14021:2016, IDT). 3 еко маркуванням.	500,00	39
		411,75			41
		508,00			12
					1,6

Використання пластику як сировини для виробництва стає дедалі популярним у МСП¹¹⁰, однак виробництво у промислових масштабах все ще потребує прийняття низки законопроектів у сфері управління відходами.

Український ринок обладнання баків для сміття представлений виробниками та постачальниками в усіх регіонах.

Щодо пакування, основною альтернативою пластиковим пакетам є біорозкладні пакети. Проте, недостатнє законодавче регулювання в Україні спричинило колізію, коли споживачі вводяться в оману, вважаючи що пакет, який вони купляють не шкодить довкіллю.

Існує кілька видів пакетів, що розкладаються у довкіллі. Найпопулярнішими є наступні.

1. Пакети, які торгові мережі називають "Біопакетами" або точніше оксобіорозкладні (охо-biodegradable) пакети. Склад: 99% звичайний поліетилен та 1% оксорозкладної домішки. Оксорозкладні домішки – добавки на основі металів, які додаються до полімерних матеріалів для прискорення їхнього розкладання під дією кисню та ультрафіолету на окремі дрібні фрагменти (мікропластик) через певний проміжок часу.

Розпад таких пакетів відбувається виключно при умові доступу кисню. Якщо пакет потрапляє на звалище у товщу відходів - з ним нічого не відбувається. Якщо пакет таки розпадається, то утворює мільйони мікроскопічних частинок пластику. Ці частинки пластику нікуди не зникають і назавжди залишаються у ґрунтах і воді. Разом із водою і їжею мікропластик потрапляє в організм людини. Часто ці пакети мають позначку про вміст домішки TDPA або D2W. ЄС вже забороняє пакети з оксо-біорозкладного пластику. В Україні ж навпаки - деякі мережі магазинів продають їх як екологічні альтернативи, чим вводять в оману споживача

2. Пакети, що компостуються (*compostable*). Виготовляються з матеріалу органічного походження - рослинного, тваринного, мікробіологічного або іншого. Такі пакети в результаті біологічної активності мікроорганізмів у багатому на кисень середовищі піддається аеробному біорозкладу на діоксид вуглецю, воду, мінеральні солі та біомасу, а в середовищі з обмеженим доступом кисню піддається анаеробному біорозкладу на діоксид вуглецю, метан, мінеральні солі та біомасу. Зазвичай, ці пакети, виготовлені з крохмалю або целюлози. Вони безпечні для довкілля. Розкладаються навіть у домашніх компостних ямах. Пакети, що компостуються, проходять сертифікацію і маркуються спеціальною позначкою. НОС прийняв національні стандарти та поправки для них, за якими виробник, починаючи з 01 січня 2019 року, може сертифікувати свою продукцію на придатність до біохімічного розпаду, компостування, біодеградації:

- ДСТУ EN 14995:2018 (EN 14995:2006, IDT) Пластмаси. Оцінювання здатності до біохімічного розпаду. Порядок випробування та технічні умови
- ДСТУ EN 13432:2015 (EN 13432:2000, IDT) / Поправка № 1:2018 (EN 13432:2000/AC:2005, IDT) Пакування. Вимоги до упаковки, утилізованої способом компостування і біодеградації. Тестові схеми та критерії оцінювання для остаточного прийняття упаковки.

Це означає, що в Україні продукція буде оцінюватись за тими ж стандартами, що і в ЄС. В Україні є потужності для виробництва біорозкладних пакетів, але на них поки немає попиту. Встановлення заборони на розповсюдження звичайних пластикових пакетів окрім надзвичайно позитивного впливу на стан довкілля буде стимулювати попит на виробництво біорозкладних пакетів, що здешевить їх для кінцевого споживача. Це дозволить виробникам застосовувати інноваційні технологічні процеси та налагодити експорт біорозкладних пакетів до країн, де вступила у дію заборона на використання пластикових пакетів. Основна мета – стимулювання розвитку виробництва біорозкладних пластикових пакетів, що надасть можливість українським виробникам стати на шлях глобальних європейських та світових тенденцій та зайняти провідне місце у світовому виробничому ланцюгу. Перелік виробників товарів з пластику і паперу, що мають чинні сертифікати еко маркування¹¹¹, наведено на сайті ВГО «Жива планета», як акредитованого органу сертифікації.

110 В Одесі з переробленого пластику створюють посуд та іграшки: <https://www.youtube.com/watch?v=5dExw-Ppvvo>

111 Реєстр чинних екологічних сертифікатів: <https://www.ecolabel.org.ua/reestr-sertifikativ>

Оцінка ризиків та переваг

В Україні прийнято закон про обмеження обігу пластикових пакетів, суміжно з яким в рамках апроксимації українського законодавства до європейського ведеться робота з розробки регуляторних актів і стандартів у сфері екологічного маркування. Це дозволить підвищити свідомість МСП, і споживачів на побутовому рівні. Оскільки обмеження не поширюються на біорозкладні пластикові пакети та надлегкі пластикові пакети шириною до 225 мм (без бокових складок), глибиною до 345 мм (з урахуванням бокових складок), довжиною до 450 мм (з урахуванням ручок), призначені для пакування та (або) транспортування свіжої риби і м'яса та продуктів з них, а також сипучих продуктів, льоду, які розповсюджуються у об'єктах роздрібної торгівлі в якості первинної упаковки, маркування біорозкладних пластикових пакетів на відповідність ДСТУ EN 14995:2018, ДСТУ EN 13432:2015 має бути обов'язковим.

Однак, найбільшою проблемою впливу на довкілля і здоров'я населення (до прийняття рамкового закону про управління відходами і низки секторального законодавства до нього, а також закону про хімічну безпеку і низки регламентів до нього) залишається процес поводження з хімічними речовинами, і відсутність сталих критеріїв до тари, яка їх містить під час зберігання і транспортування. Небезпечні хімічні речовини, наприклад засоби захисту рослин, такі як пестициди і агрохімікати – це товари сезонного використання і їх тара повинна гарантувати збереження якості продукту навіть при довгостроковому зберіганні. Тому пестициди і агрохімікати фасуються в спеціальну тару з полімерних матеріалів. Після втрати споживчих властивостей вона підлягає утилізації. Використання її для зберігання води, харчових продуктів, корми для тварин та інших побутових потреб категорично забороняється. Оскільки пластик сам по собі є матеріалом практично «вічним», що не розкладається з часом, а його спалювання може завдати шкоди людині та навколишньому природному середовищу, утилізація такої тари повинна проводитися не самими господарюючими суб'єктами, а спеціалізованим підприємством.

Таблиця 5.10. Оцінка впливів на довкілля СПЗ при замовленні окремих видів виробів (від 0 до 3 балів).

CPV-код та категорія товару	Показники впливу на довкілля							Оцінка
	Споживання енергії	Споживання води	Споживання інших природних ресурсів	Вплив на зміну клімату	Викиди забруднюючих речовин	Хімічна безпека	Відходи	
Одноразовий посуд								
39220000-0 Одноразовий посуд (входить до групи товарів «Кухонне приладдя ¹¹² , товари для дому та господарства і приладдя для закладів громадського харчування»)	3	2	3	3	2	3	3	19
33770000-8 Одноразовий паперовий посуд	2	3	3	2	2	2	3	17
39830000-9 Посуд одноразовий (картон)	2	3	3	2	2	2	3	17
15810000-9 Посуд одноразовий (пластик)	2	1	3	3	2	3	3	17
44610000-9 Посуд одноразовий (ланч-бокс для других блюд із спіненого полістиролу та органічних матеріалів)	3	1	3	3	2	3	3	18
39290000-1 Посуд одноразовий	3	2	3	3	2	3	3	19
Іграшки								
37520000-9 Іграшки з полімерних матеріалів розвиваючі в асортименті (для дитячих закладів)	2	1	3	3	1	2	2	14
Збір сміття								
19640000-4 Поліетиленові мішки та пакети для сміття	2	1	3	3	2	3	3	17
34920000-2, 44610000-9 Пластикові контейнери для збору, сортування та накопичення сміття та відходів	2	1	3	3	1	2	2	14
Каналізаційні труби 44160000-9								
ПВХ	2	1	3	3	3	3	3	18
Поліпропілен	2	1	3	3	1	2	2	14
Поліетилен	2	1	3	3	1	2	2	14

Таблиця 5.11. Оцінка соціально-економічних впливів СПЗ при замовленні окремих видів пластикових виробів (від 0 до 3 балів).

Вид товару, роботи чи послуги	Соціально-економічний вплив на						Оцінка
	Зайнятість	Умови праці (безпека та гігієна)	Здоров'я	Гендерний баланс	Розвиток галузі	Регіональний розвиток	
Посуд з пластику або з пластиковими деталями	2	2	2	1	1	1	9
Іграшки та спортивний інвентар з вмістом пластику	2	2	2	1	1	1	9
Пластикові пакети для сміття та пакування	2	2	2	1	1	1	9
Пластикові контейнери для збору та сортування сміття	2	2	2	1	2	3	12

¹¹² ProZorro Market: <https://zakupki.com.ua/ProZorro-market/kuhonne-priladdya-tovari-dlya-domu-ta-gospodarstva-i-priladdya-dlya-zakladiv-gromadskogo-harchuvannya>

Пластикові каналізаційні труби	2	2	2	1	2	3	12
--------------------------------	---	---	---	---	---	---	----

Таблиця 5.12. Оцінка рівня застосування еко маркувань та декларацій відносно пластикових виробів (від 0 до 3 балів).

Вид товару	Стандарти та схеми еко маркувань і декларацій					Оцінка
	Еко маркування I типу	Еко самодекларації II типу	Екопродуктові декларації III типу	Стандарти поліпшених показників хімічної безпеки	Стандарти поліпшених показників ресурсоефективності (енергія, вода, матеріали тощо)	
Посуд з пластику або з пластиковими деталями	0	2*)	0	0	2 (органічного пластику або з вторинної сировини)	4
Іграшки та спортивний інвентар з вмістом пластику	0	1	0	0	1	2
Пластикові пакети для сміття та пакування	0	3*)	0	0	2 (органічного пластику або з вторинної сировини)	5
Пластикові контейнери для збору та сортування сміття	0	3	0	0	1 (з вторинної сировини)	4
Пластикові каналізаційні труби	2	2	0	0	0	4

*) застосування екологічних самодекларації II типу має проблему неналежного або безпідставного застосування.

Додаток 6. Аналіз сфери дорожнього господарства.

45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь (включаючи 50230000-6 Ремонт, технічне обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги)

За даними Мінрегіону¹¹³ загальна протяжність вулично-дорожньої мережі в Україні у 2020 році становить понад 271,36 тис. км., загальною площею – понад 4748,4 млн. кв. м.

При цьому, протяжність мережі з твердим покриттям проїзної частини становить понад 179,77 тис. км (66,25 % загальної протяжності).

Тільки 6,85 тис. км доріг (3,8% загальної протяжності доріг з твердим покриттям) обладнано закритою дощовою каналізацією. Її відсутність позначається на експлуатації дорожнього покриття та призводить до негативних явищ в умовах можливої повені та паводків.

Протяжність вулиць та доріг із штучним освітленням майже 88,95 тис. км (32,78% від загальної протяжності).

В Україні експлуатується 12097 мостів та шляхопроводів, з них – 8936 автомобільних мостів, 2391 пішохідних мостів та 770 шляхопроводів. Загальна протяжність мостів та шляхопроводів становить 746,83 км.

Значне зростання інтенсивності руху, особливо великовагових навантажень, призводить до руйнування покриття проїзної частини вулично-дорожньої мережі та елементів конструкцій мостових споруд.

Так, із загальної кількості мостів та шляхопроводів – 393 споруди (3,2 %) мають обмежену несучу спроможність або знаходяться в аварійному стані.

У 2020 році кількість підприємств, що працюють у сфері дорожньо-мостового господарства, склала 832 одиниці із загальною чисельністю працівників майже 25,6 тис. осіб., у т.ч. комунальних підприємств – 401, приватних – 229, інших організаційно-правових форм господарювання – 202.

Загальні витрати на будівництво, реконструкцію, капітальний та поточний ремонт об'єктів дорожньо-мостового господарства у 2020 році склали понад 827,4 млрд. гривень.

Відповідно до статті 16 Закону України «Про автомобільні дороги» вулиці і дороги міст та інших населених пунктів знаходяться у віданні органів місцевого самоврядування і є комунальною власністю.

Статтею 41 цього Закону визначено, що фінансування будівництва, реконструкції, ремонту та утримання вулиць і доріг міст та інших населених пунктів здійснюється за рахунок місцевих бюджетів, а також інших джерел фінансування, визначених законодавством.

В той же час, органи місцевого самоврядування не поспішають, а іноді і зволікають із залученням фінансових ресурсів для будівництва та ремонту вулично-дорожньої мережі.

¹¹³ Аналіз стану сфери дорожньо-мостового господарства за 2020 рік: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-divalnosti/zhkh/terretory/analiz-stanu-sfery-dorozhno-mostovogo-gospodarstva-za-2020rik/>

Таблиця 6.1. Нормативно-правові та нормативні документи, що можуть бути застосовані при встановленні критеріїв СПЗ при замовленні робіт ремонту або нового будівництва доріг.

Продукт	НПА, Технічні регламенти та інші документи у сфері державного регулювання	Застосування добровільних стандартів, необхідних для впровадження і підтримки дієвості систем управління	Наявність стандартів програм еко маркувань та застосування еко декларацій	Інші стандарти і нормативні документи, що можуть бути застосовані в якості інструментів СПЗ	Метод ОВЖЦ
Будівельні, ремонтно-будівельні роботи	Державні будівельні норми, ОВД	Системи управління якістю, екологічними аспектами, управління гігієною та безпекою праці (ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001).	Не встановлені.	ДСТУ А., ДСТУ Б.	Не встановлені.
Будівельні матеріали	Державні будівельні і санітарні норми	Системи управління якістю, екологічними аспектами, управління гігієною та безпекою праці, енергетичного менеджменту (ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001, ISO 50001).	Стандарти програми еко маркування “Зелений журавлик” встановлені для таких категорій продуктів: Бетон та вироби з бетону Прокат сталі II тип еко самодекларацій згідно з ISO 14021.	ДСТУ Б.В.	Не встановлені.
Хімічні продукти	Санітарні норми та вимоги законодавства що регулюють вміст окремих небезпечних хімічних речовин (свинець, ЛОС)	Системи управління якістю, екологічними аспектами, управління гігієною та безпекою праці (ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001).	Стандарти програми еко маркування “Зелений журавлик” встановлені для таких категорій продуктів: Лакофарбові матеріали	ДСТУ, паспорти безпеки (MSD)	Не встановлені.
Шлакові матеріали (металургійні шлаки і зола уносу)	Державні будівельні і санітарні норми	Системи управління якістю, екологічними аспектами, управління гігієною та безпекою праці (ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001).	II тип екологічних самодекларацій згідно з ISO 14021.	ДСТУ, ТУ	Не встановлені.
Обладнання для освітлення доріг	Державні будівельні норми і регламенти у сфері енергоефективності	Системи управління якістю, екологічними аспектами, управління гігієною та безпекою праці (ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001).	Клас енергоефективності, II тип екологічних самодекларацій згідно з ISO 14021.	ДСТУ, EN, ТУ	Не встановлені.

За даними аналітичного ресурсу CoST Ukraine у сфері будівництва та ремонту доріг та об'єктів інфраструктури в Україні, вартість поточного середнього ремонту 1 км доріг державного значення у кожній з областей¹¹⁴ наведено в порядку: назва області; кількість відновлених кілометрів доріг за 2021 рік (січень-липень); середня ціна за 1 км; різниця у вартості в порівнянні з попереднім 2020 роком.

Миколаївська 20,2 км / 37 904 367 грн. / 97%	Донецька 8,3 км / 23 338 554 грн. / 69%	Київська 57,9 км / 17 917 293 грн. / 35%
Вінницька 133,9 км / 30 260 247 грн. / 80%	Закарпатська 102,9 км / 21 477 389 грн. / 69%	Рівненська 57,5 км / 16 595 836 грн. / -1%
Дніпропетровська 193,3 км / 31 543 901 грн. / 56%	Чернігівська 23,1 км / 19 765 555 грн. / 36%	Житомирська 3,2 км / 16 469 004 грн. / 586%
Чернівецька 168,9 км / 29 572 555 грн. / 15%	Черкаська 47,0 км / 19 093 905 грн. / 37%	Івано-Франківська 95,8 км / 15 374 122 грн. / 91%
Луганська 46,1 км / 28 383 138 грн. / 15%	Львівська 46,7 км / 18 334 247 грн. / 231%	Сумська 158,8 км / 14 731 665 грн. / 21%
Запорізька 310,6 км / 25 885 012 грн. / 92%	Харківська 452,5 км / 8 379 986 грн. / 133%	Волинська 25,1 км / 10 477 846 грн. / 230%
Одеська 89,4 км / 3 638 891 грн. / -69%	Кіровоградська 46,7 км / 5 922 093 грн. / -67%	Хмельницька 580,3 км / 8 990 348 грн. / 52%
Тернопільська 150,7 км / 17 852 341 грн. / 32%		

Схема вартості ремонтних робіт у 2020 році 1 км різних видів доріг наведена на аналітичному ресурсі у сфері дорожнього будівництва COST Ukraine¹¹⁵. Доступність використання відновлюваних і вторинних матеріалів на ринку за 2020 рік, а саме доменних шлаків, можна проаналізувати на прикладі Дніпропетровської області, за інформацією ДП «Укравтодор». На об'єктах будівництва та поточного середнього ремонту автомобільних доріг загального користування у Дніпропетровській області, в період з 01.10.2020 р. по 20.10.2020 р. використано 116 553,00 м³ доменного шлаку. У наведеній нижче таблиці наведено обсяги використаного доменного шлаку пооб'єктно.

Таблиця 6.2. Обсяги використання доменного шлаку, де *НБ – нове будівництво, ** ПСР – поточний середній ремонт.

№	Об'єкт	Вид робіт	Обсяг використання, м ³ , станом на 20.10.2020 р.
1	Н-31 Дніпро-Царичанка-Кобеляки-Решетилівка від с. Лобойківка до межі Дніпропетровської області, км 19+400 – км 21+600	НБ*	22 840
2	Н-31 Дніпро-Царичанка-Кобеляки-Решетилівка від с. Лобойківка до межі Дніпропетровської області, км 21+600- межа Петриківського р-ну	НБ	30 480
3	Н-31 Дніпро-Царичанка-Кобеляки-Решетилівка від с. Лобойківка до межі Дніпропетровської області, межа Петриківського р-ну – км 21+600	НБ	11 526
4	Н-31 Дніпро-Царичанка-Кобеляки-Решетилівка від с. Лобойківка до межі Дніпропетровської області, км 26+600 - км 28+600	НБ	16 799
5	Н-31 Дніпро-Царичанка-Кобеляки-Решетилівка від с. Лобойківка до межі Дніпропетровської області, транспортна розв'язка в двох рівнях на км 21+900	НБ	2 884
6	Н-11 Дніпро-Миколаїв (через Кривий Ріг), 112+608- км 127+110	ПСР**	9 218
7	Н-23 Кропивницький – Кривий Ріг – Запоріжжя, км 81+881- км 105+272	ПСР	13 494
8	Р-73/Н-08/ - Нікополь, км 21+686 – км 39+785	ПСР	5 611
9	Р-73/Н-08/ - Нікополь, км 39+786 - км 64+140	ПСР	3 701

¹¹⁴ CoST (Construction Sector Transparency Initiative): <https://portal.costukraine.org/>

Дорожні шлаки використовувались у вказаних роботах для улаштування шарів дорожнього одягу згідно проектних рішень. В якості заповнювачів доменні шлаки не використовувались. Випускна ціна металургійних шлаків, погоджена на момент запиту Службою автомобільних доріг Дніпропетровської області, становила на момент запиту 180,00 грн/м³.

Таблиця 6.3. Вибірковий аналіз ринкових цінових пропозицій за період 2020-2021 рр. щодо середньої вартості ремонтних робіт.

№п/п	Основа	Найменування витрат	Вартість тис. грн.
1	2	3	4
2	5-1	Станом на 4 березня 2020 г. послуги з експлуатаційного утримання автомобільної дороги державного значення загального користування Т-10-19 Феневичі -Бородянка - Макарів - Бишів км 0+000 - км 21+500, км 26+260 - км 47+288, км 51+118 - км 73+360	454,61414
Разом вартість робіт, матеріалів та устаткування, у тому числі			454,61414
Робота			63,35050
Матеріали та устаткування			391,26364
Податок на додану вартість			90,92283
Всього з урахуванням ПДВ			545,53697
2	2-1	Станом на 18 лютого 2021 р поточний середній ремонт автодоріг загального значення (ДК 021:2015 - 45230000-8 «Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь»)	430,22673
Разом вартість робіт, матеріалів та устаткування, у тому числі:			430,22673
Робота			63,45823
Матеріали та устаткування			366,76850
Податок на додану вартість			86,04535
Всього з урахуванням ПДВ			516,27208
2	1-1	Станом на 12 липня 2021 г. поточний середній ремонт автодоріг загального значення (ДК 021:2015 - 45230000-8 «Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь»)	432,67469
Разом вартість робіт, матеріалів та устаткування, у тому числі			432,67469
Робота			69,41794
Матеріали та устаткування			363,25675
Податок на додану вартість			86,53494
Всього з урахуванням ПДВ			519,20963

Всі дані були взяті з відкритих джерел. Загальна сума ремонту може містити вартість розробки проектної документації та додаткові роботи.

Таблиця 6.4. Оцінка доступності на ринку сталих робіт і послуг у дорожньому будівництві.

Товар/робота традиційні	Ціна, грн.	Наявність на ринку більш сталої альтернативи (зазначити якої саме)	Ціна, грн.	Порівняння різниці ¹¹⁶ між ціною придбання товару/роботи у %	Доступність в регіонах
Середня вартість нового будівництва 1 кілометра автодороги з асфальтобетонним покриттям в 2020 році, млн грн. за даними Укравтодор ¹¹⁷					
Виконавець не має сертифіковану СЕМ		Виконавець має сертифіковану СЕМ			+

¹¹⁶ Різниця між середньою ціною вартості більш сталої пропозиції у порівнянні з середньою ціною вартості звичайної пропозиції.

¹¹⁷ Державне агентство автомобільних доріг України (Укравтодор) про вартість 1 кілометра дороги: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/10/1/665791/>

I категорія	170,6	I категорія	170,6	-	+	
II категорія	77,4	II категорія	77,4	-	+	
III категорія	69,6	III категорія	69,6	-	+	
IV категорія	39,4	IV категорія	39,4	-	+	
V категорія	11,3	V категорія	11,3	-	+	
Щебінь ¹¹⁸ 14210000-6, 1т	584.00	Шлак доменний на заміну щебню фракція 0-40 мм ¹¹⁹ , 14630000-6, 1т Зола, та металовмісні залишки	263,52	54		
Пісок 14210000-6, 1 т	375.00					29
Гравій, пісок, щебінь і наповнювачі: 14210000-6 Відсів (пісок з відсівів дроблення фр.0-5 мм) ¹²⁰	499.17					47
Комплексна пластифікуюча добавка в бетон ¹²¹ 44110000-4, ДСТУ Б В.2.7-171:2008 Будівельні матеріали. Добавки для бетонів і будівельних розчинів. Загальні технічні умови (EN 934-2:2001, NEQ), 1 кг	24,5	Комплексна пластифікуюча добавка ¹²² в бетон, 1кг	44,0			
Світильник для освітлення дороги під лампу МГЛ, грн/шт ¹²³	875.0	Світильник для освітлення дороги під лампу LED, грн/шт ¹²⁴	8 274.0	89		

Реєстр виробників, що мають чинні екологічні сертифікати на продукцію доступний на сайті органу еко маркування.¹²⁵

Оцінка ризиків та переваг

Оцінка вартості життєвого циклу згідно з ISO 15686-5¹²⁶ особливо актуальна для замовників із державного сектора економіки, для яких відсутність будь-яких прогнозів щодо доходу від побудованих активів/об'єктів нерухомості може ускладнити зазвичай виконуване завдання з оцінювання капіталовкладень. Вони також актуальні для роботи фахівців, що надають інформацію про термін служби та екологічні показники.

Таблиця 6.5. Оцінка впливів на довкілля СПЗ при замовленні окремих видів ремонтно-будівельних робіт (від 0 до 3 балів).

CPV -код та категорії робіт чи послуг	Показники впливу на довкілля							Оцінка
	Споживання енергії	Споживання води	Споживання інших природних ресурсів	Вплив на зміну клімату	Викиди забруднюючих речовин	Хімічна безпека	Відходи	

¹¹⁸ Договір № 36 від 16.03.2021: <https://spending.gov.ua/new/disposers/03188381/agreements/1907545019>

¹¹⁹ Договір № 78п-21 від 29.04.202: <https://spending.gov.ua/new/disposers/31657751/agreements/1919457017>

¹²⁰ Договір № 231п-20 від 27.10.2020: <https://spending.gov.ua/new/disposers/31657751/agreements/1815797460>

¹²¹ Договір № 81/53-19 від 10.12.2019: <https://spending.gov.ua/new/disposers/43292507/agreements/1665259479>

¹²² Договір № 133/85 від 14.09.2020: <https://spending.gov.ua/new/disposers/38386410/agreements/1796444305>

¹²³ Вуличний світильник ГКУ Helios 21 під металогалогенні лампи мгл 250Вт: <https://mirsveta.com.ua/ua/p148963407-ulichnyj-svetilnik-gku.html>

¹²⁴ Світлодіодний вуличний світильник Schreder Avento 1 - 71 Вт: <https://stolb.com.ua/ru/svitlodiodnyj-vulichnyj-svetilnik-schreder-avento-71-vt/>

¹²⁵ Реєстр виробників, що мають чинні екологічні сертифікати на продукцію: <https://www.ecolabel.org.ua/reestr-sertifikativ>

¹²⁶ ДСТУ ISO 15686-5: https://uscc.ua/uploads/page/images/normativnye%20dokumenty/bim/dstu-ISO-15686_5.pdf

45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь	2	1	3	3	3	2	3	17
50230000-6 Послуги з ремонту, технічного обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги	2	1	2	2	2	2	1	12

Відповідно¹²⁷ до ДСТУ 9060:2020 «Оцінка впливу на довкілля. Транспортні споруди. Критерії оцінки та показники впливу на довкілля» та ДСТУ 9061:2020 «Оцінка впливу на довкілля. Транспортні споруди. Настанова щодо підготування звіту з оцінки впливу на довкілля» вплив на довкілля має бути передбачений і можливі наслідки враховані на стадії проектування робіт. Загалом, будь-які роботи передбачають проведення процедури ОВД; наявність дозвільних документів; управління екологічними аспектами під час будівництва із дотриманням природоохоронного законодавства.

Соціально-економічний вплив.

Кожна галузь економіки у якості засобів свого виробництва використовує не лише приватний капітал, а й публічний. Автомобільні дороги, мости, естакади, тунелі, метро, залізниці, трубопроводи, порти, канали, греблі та інші транспортні споруди тощо є публічним капіталом, який переважно будується державою. Будь-які ланцюги постачання сировини, продукції чи інформації існують завдяки вище переліченому публічному капіталу. Сектори економіки, що отримують вигоду від збільшення публічного капіталу у вигляді автомобільних доріг (за даними комплексного дослідження¹²⁸ Укравтодор та Київської школи економіки соціально-економічного впливу дорожнього будівництва): транспортна галузь – 75% капіталу є автомобільними дорогами; сектор поштово-кур'єрських послуг – 5% капіталу є автомобільними дорогами; туристичний сектор – 1% капіталу належить до доріг.

Вигоди від продуктивності:

- сукупна продуктивність робочої сили (оцінюється щонайменше у 0,007% щорічно);
- продуктивність у сфері транспорту, поштових і кур'єрських перевезень та туризму зростає значно більше;
- транспортні перевезення отримують збільшення продуктивності у 5% при покращенні дорожнього фонду найближчі 5 років, таким же є значення для поштових та кур'єрських перевезень; сфера послуг може отримати навіть більше значення внаслідок виникнення нових маршрутів, розширення та появу нових підприємств завдяки новим дорогам, що ми оцінюємо у 10%;
- економія палива та ремонту – вища продуктивність автотранспорту становитиме до 12,5%, що може бути досягнуто через повний цикл дорожнього будівництва у 2020-2023 рр.

У 2020 році обсяг фінансування й відповідного нарощування дорожнього фонду становив 82 млрд. грн., у 2021-23 рр. планується на рівні 98 млрд. грн. (із урахуванням дефлятора у 5% щорічно для коректного обчислення впливу номінальних видатків). Сукупний вплив ефектів пропозиції внаслідок реалізації програми розбудови доріг у рамках Великого будівництва протягом 2020-2023 років (з орієнтовно 100 млрд. видатків щорічно з 2021 року), створить додаткове зростання ВВП на 2,2%. Вказане зростання ВВП доповнює вплив розширення попиту, розмір внеску якого оцінюється у 2,2%, таким чином, повне додаткове зростання ВВП сягне 4,4%.

Таблиця 6.6. Оцінка соціально-економічних впливів СПЗ при замовленні окремих видів ремонтно-будівельних робіт (від 0 до 3 балів).

¹²⁷ Наказ НОС від 26.10.2020 № 336: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0336774-20#Text>

¹²⁸ Оцінка економічних ефектів програми «Велике будівництво» в 2020-2023 роках: https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/02/GC_roads_construction_impact_final_compressed-1.pdf

CPV -код та категорії робіт, товарів чи послуг	Соціально-економічний вплив на						Оцінка
	Зайнятість	Умови праці (безпека та гігієна)	Здоров'я	Гендерний баланс	Розвиток галузі	Регіональний розвиток	
45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь	2	3	2	1	3	3	14
50230000-6 Послуги з ремонту, технічного обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги	2	3	2	1	3	3	14
44113000-5 Матеріали для будівництва доріг	2	3	2	1	3	2	13
45230000-8 Освітлення доріг (будівництво мережі зовнішнього освітлення)	1	1	1	1	3	3	10

Рівень застосування еко маркувань та декларацій.

Таблиця 6.7. Оцінка рівня застосування екологічних маркувань та декларацій відносно будівельних матеріалів та приладів для освітлення доріг (від 0 до 3 балів).

CPV-код та категорії товару	Стандарти та схеми екологічних маркувань і декларацій					Оцінка
	Еко маркування	Еко самодекларації II типу	Еко продуктиві декларації III типу	Стандарти поліпшених показників хімічної безпеки	Стандарти поліпшених показників ресурсоефективності (енергія, вода, матеріали тощо)	
Будівельні матеріали	1	1*)	0	0	1	3
Прилади для освітлення доріг	0	1	1	2	3 (енергоефективність і продовжений термін служби)	7

*) застосування екологічних самодекларації II типу має проблему неналежного або безпідставного застосування.

Action implemented by: